
Kościół NMP w Żaganiu Nawa północna z przyległymi kaplicami

TOM 1

Dokumentacja badań konserwatorskich wnętrza na obecność polichromii

---

Kontynuacja zadania pn.: Projekt rewitalizacji części dawnego założenia klasztornego
i kościoła kanoników regularnych reguły Św. Augustyna w Żaganiu

Zleceniodawca:
*Parafia NMP w Żaganiu
Plac Klasztorny 2
68-100 Żagań*

Autorzy opracowania:
*mgr Maciej Czyński
mgr Marcin Kozarzewski
mgr inż. arch. Karolina Ocetek
mgr Zuzanna Ptaszyńska
fotografie: autorzy opracowania*

SPIS TREŚCI

1. Informacje o opracowaniu i zespole badawczym	7
2. Zakres rzeczowy badań i programu prac:	8
3. Dokumentacja badań konserwatorskich <i>in situ</i> na obecność polichromii.....	10
Mapa miejsc badań stratygraficznych na poziomie nawy kościoła:	10
Mapa miejsc badań stratygraficznych na poziomie empory:	11
025 – KAPLICA MAKSYMILIANA KOLBEGO	12
025.1 – Wysklepka w południowo-zachodnim narożniku	13
025.2 – Wysklepka w południowo-zachodnim narożniku	14
025.3 – Wysklepka w południowo-zachodnim narożniku	15
025.4 – Wysklepka w północno-wschodnim narożniku.....	16
025.5 – Ściana północna, lewa strona glifu okiennego	19
025.6 – Ściana wschodnia, na lewo od epitafium.....	20
025.6A – Ściana wschodnia, na prawo od epitafium, narożnik ES	21
025.7 – Ściana wschodnia, przy północno-wschodnim narożniku, przy żebrze	22
025.7A – Ściana wschodnia na prawo od epitafium, narożnik płn.....	23
025.8 – Północno-zachodni narożnik, ściana północna.....	24
025.9 – Przejście pomiędzy kaplicą 025 a arkadami nawy północnej, podłucze	25
025.10 – Przejście pomiędzy kaplicą 025 a arkadami nawy północnej, glif	26
025.11 - Epitafium Zachariasza Ursinusa – lewa strona.....	27
025.12 – Epitafium Zachariasza Ursinusa przy prawym górnym rogu.....	27
025.13 – Epitafium Zachariasza Ursinusa, kartusz.....	28
025.14 – Epitafium Zachariasza Ursinusa, kartusz.....	28
025.17 – Epitafium Zachariasza Ursinusa, kartusz dolny	29
025.15 – Epitafium Zachariasza Ursinusa, prawa kolumna.....	29
026 – PRZEDSIONEK PÓŁNOCNO-WSCHODNI	30
026.1 - Łuk między 026 a nawą północną	31
026.2 – Wysklepka.....	32
026.3 – Wysklepka i łuk od strony południowej.....	33
026.4 – Nisza, prawa część podłucza, przejście na tynkowane żebro sklepienia	35
026.5 – Odkrywka na ścianie arkady niszowej	37
026.6 – Nisza, odkrywka na łuku.....	38
026.7 – Nisza, odkrywka na styku ściany południowej z łukiem od strony zachodniej.....	39
026.8 – Nisza, prawy narożnik, podłucze.....	40
026.9 – Nisza, odkrywka na ścianie południowej.....	41
026.10 - Nisza, odkrywka na styku ściany południowej z łukiem od strony wschodniej.....	42
026.11 – Nisza, ściana południowa, przy malowanym krzyżu	43

026.12 – Żebro przy ostrołukowej arkadzie z malowaną kotarą.....	44
026.13 Żebro przy arkadzie z kotarą.....	45
026.14 Ściana wschodnia, płyta nagrobna Scholastyki Saskiej, na prawo od wejścia	46
026.15 Ściana wschodnia, nagrobna Scholastyki Saskiej, jw.....	47
026.16 Ściana wschodnia, płyta nagrobna Scholastyki Saskiej, jw.	48
028 – NAWA PÓŁNOCNA.....	49
028.1 i 0.28 a,b – WSCHODNIE PRZĘŚŁO NAWY PÓLNOCNEJ	49
028.1.1 Kapitel pilastra na gzymsie pod emporą.....	50
028.1.2 Arkada i ściana nad arkadą.....	51
028.1.3 Odkrywki na gzymsie pod emporą.....	53
028.1.4 Odkrywka na łuku i ścianie północnej.	58
028.1.5 Odkrywka na podłuczcu i profilach architektonicznych.....	59
028.1.6 Odkrywka na podłuczcu przy ścianie wschodniej nawy między pom. 028.1 i 026.....	60
028.1.7 Odkrywka na łuku ściany wschodniej.....	61
028.1.8 Kapitel pilastra na ścianie północnej.....	61
028.1.9 Archiwolta (Odkrywka na łuku).....	62
028.1.10 Ściana północna i podłucze.....	62
028.1.11 Odkrywka na podłuczcu na malowanej kotarze.....	63
028.1.12 Zewnętrzna część kotary – część środkowa (od strony nawy północnej).....	64
028.1.13 Zewnętrzna część kotary (od strony nawy północnej).....	65
028.1.14 Zewnętrzna część kotary (od strony nawy północnej) i sąsiadująca ściana	66
028.1.15 Odkrywka na pilastrze.....	66
028.1.16 Odkrywka na ścianie ptd. między pom. 028.a i 025.....	67
028.1.17 Ściana przyległa (prostopadła) do ołtarza bocznego.....	68
028.1.18 Cokół pilastra.....	69
028.2 i 0.28 b, c – ŚRODKOWO-WSCHODNIE PRZĘŚŁO NAWY BOCZNEJ	70
028.2.1. Cokół pilastra.....	71
028.2.2 Podłucze arkady przed wejściem do kaplicy 029	72
028a-e Arkady.....	73
028a.1 / 028a.2 Ściana między pom. 028.a i 025	73
028a.3 / 028a.4 Podłucze	74
028.a.5 Podłucze między pom.028.a i 025.....	74
028.a.6 Spływ sklepienia na ścianie północnej.....	75
028a.7 Podłucze	76
028a.8 Odkrywka na spływie sklepienia od południowej strony	76
028a.9 i 28a.10 Odkrywki na sklepieniu przy ścianie wschodniej.	77
028a.11 odkrywka na ścianie południowej.....	77

028a.12 Odkrywka na filarze od strony podcienia arkad	78
028a.13 Odkrywka na ścianie północnej.....	78
028e.1 Odkrywka na ścianie północnej.....	79
028a-e Arkady - zbiorcza interpretacja wyników.....	79
028.3 i 0.28.d,e – ŚRODKOWE PRZĘSŁO NAWY BOCZNEJ.....	80
028.3.1 Filar pomiędzy pom. 028.e i 028.d od strony nawy głównej	81
028.3.2 i próbka 028.3.2P Nisza półfilaru pod archiwoltą.....	84
028.3.3 Ściana zamykająca część 028.3 od zachodu.....	85
028.4 – ŚRODKOWO-ZACHODNIE PRZĘSŁO NAWY BOCZNEJ	86
028.4.1 Odkrywka na pilastrze	87
028.5 i 0.28.6 – PRZĘSŁA ZACHODNIE NAWY PÓŁNOCNEJ.....	88
028.5.1 Balustrada empory – część pełna.....	89
028.5.2 Filar empory	90
028.5.3 Gzyms pod emporą.....	91
028.5.4 Fryz pod gzymsem.....	92
028.5.5 Architrav	93
028.5.6 Pacha archiwolty	94
028.5.7 Archiwolta.....	95
028.5.8 Zwornik archiwolty.....	96
028.5.9 Kapitele pilastrów	97
028.5.10 Płycina pilastra przy ścianie południowej	99
028.5.11 Płycina filara pod chórem	100
028.5.12 Filar pod chórem – odkrywka pasowa.....	101
028.6.1 Lizena przy ołtarzu renesansowym	101
028.6.2/3 Kamienne obramienie malowidła <i>Biczowanie</i> na ścianie zachodniej.....	103
029 – KAPLICA NAJŚWIĘTSZEGO SAKRAMENTU	104
029.1 Ściana północna, lewa strona przy styku z ołtarzem	105
029.2 Ściana północna, strona lewa.....	107
029.4 Odkrywka na sptywie żebra na styku ściany zachodniej z północną.....	108
029.4a Żebro, południowo-zachodni narożnik,.....	109
029.3 Wysklepka w północno-zachodnim narożniku.....	110
029.5 Ornament roślinny pod oknem zachodnim	111
029.11 Ornament roślinny pod oknem na ścianie wschodniej.....	111
029.6 Glif okna zachodniego, z lewej strony	112
029.8 Odkrywka na ścianie wschodniej przy łączeniu ściany ze sptywem sklepienia.....	113
029.9 Glif okna wschodniego, z prawej strony	114
029.10 Glif okna wschodniego, z lewej strony	115

029.12	Żebro sklepienne przy narożniku północno-wschodnim	115
029.12a	Narożnik ścian północnej i wschodniej, wysklepka u zbiegu żeber sklepienia	116
029.13	Ściana północna, na prawo od ołtarza	117
029.14	Odkrywka na łuku przy wejściu do kaplicy	118
029.7	Drewniana balustrada przy wejściu do kaplicy NMP	121
031	KAPLICA CHRZCIELNA	123
031.1	Wysklepka w południowo-wschodnim narożniku	124
031.2	Ściana wschodnia, z prawej strony	125
031.3	Łuk przy ścianie wschodniej	126
031.4	Wysklepka w północno-wschodnim narożniku	127
031.5	Żebro przy wysklepce w północno-wschodnim narożniku	129
031.6	Żebro przy wysklepce w północno-zachodnim narożniku	130
031.7	Łuk przy ścianie północnej, z prawej strony	131
031.8	Odkrywka na ścianie północnej	131
031.9	Łuk przy ścianie północnej, strona lewa	132
031.10	Podłucze między kaplicą a nawą, po prawej stronie	133
031.11	Balustrada przy wejściu do Kaplicy Chrzielnej (kamień polichromowany)	134
031.12	Chrzcielnica	139
1.Ciemna marmoryzacja		139
037	KLATKA SCHODOWA PROWADZĄCA Z NAWY PÓŁNOCNEJ NA EMPORĘ	143
037.2	Filar w północno-zachodnim narożniku	145
037.3	Ściana pod drewnianą balustradą	145
037.4	Balustrada drewniana – tralka skrajna prawa	146
038	EMPORA ORGANOWA Z LOŻĄ OPACKĄ	147
038.1	Główne wejście do kościoła, płycina prawego pilastra	148
038.2	Gł. wejście do kościoła, ściana na prawo od loży opackiej, płycina i pilaster	149
038.3	Filar pomiędzy pomieszczeniem 038 a nawą główną, część wklęsła	150
038.4	Sklepienie we wnętrzu loży, wysklepka błękitna (południowo-zachodnia)	151
038.5	Loża opacka, ściana zachodnia szara	151
038.6	Loża opacka, Korytarz przed Lożą, ściana na prawo od drzwi do Loży	152
138	EMPORA – CZĘŚĆ WSCHODNIA	153
138.1	Pilaster przy drewnianym portalu	154
138.2	Obramienie iluzorycznego okna – część dolna 1	155
138.3	Obramienie iluzorycznego okna – część pionowa ramy, z prawej strony	157
138.4	Pilaster między oknem iluzorycznym a prawdziwym	158
138.6	Balustrada – część murowana od strony wewnętrznej	159
138.7	Balustrada – część murowana (od strony wewnętrznej)	160

138.7	Ściana wschodnia, pomiędzy drzwiami a obramieniem otworu z kotarą	161
138.8a	Obramienie otworu z malowaną kotarą, część pionowa, po lewej stronie.....	161
138.8b	Obramienie otworu z malowaną kotarą, część pozioma, po lewej stronie.....	162
138.9	Pilaster przy drzwiach do pom. 137	163
138.10	Obramienie otworu z iluzjonistyczną kotarą	164
139	- WNEKA NAD NAWĄ PÓŁNOCNĄ	166
139.1	Kamienne odrzwia między pomieszczeniem 139 a 141, ściana zachodnia.....	166
139.2	Ściana wschodnia, obramienie drzwi i pilaster.....	167
139.3	Empora nad nawą ptn., przeszło z malowidłem gotyckim, fragment ściany przylegający do prawego dolnego rogu obramienia malowidła	168
139.4.	Ściana północna, gotyckie malowidło	169
141	- CHÓR.....	171
141.1	Filar wspierający chór organowy	172
141.2	Żebro pilastra na ścianie zachodniej, po prawej stronie organów	172
141.2	Ozdobne łożki na filarze wspierającym chór organowy	173
141.4	Obramienie okna na ścianie zachodniej	173
141.5	Kapitel pilastra na ścianie zachodniej, przy organach.....	174
141.6	Balustrada empory organowej, od strony nawy głównej.....	175
141.7	Balustrada murowana chóru organowego, strona zewnętrzna – od nawy ptn.	176
141.8	Ściana zach. pod oknem, przy schodach prowadzących z chóru do nawy ptn.	177
141.9	Lizena przy kamiennych odrzwiach oddzielających pomieszczenie 141 od 139	178
141.10	Kamienne odrzwia oddzielające pomieszczenie 141 od 139, ościeżnica, po lewej stronie 179	
141.11	Kamienne odrzwia - zwornik.....	180
141.12	Kamienne odrzwia – łuk, z lewej strony.....	180
138 141	CHÓR/EMPORA - ELEMENTY DREWNIANE	181
138.11	Drewniana kratownica z balustrady chóru.	181
141.17	Drewniana kratownica z balustrady chóru.	183
141.18	drewniana przegroda (rewers)	184
141.15	Drewniana balustrada Neogotycka	185
141.16	Tralka balustrady na chór	187
Aneks - 137	- CHÓR ZAKONNY (Empora nad prezbiterium).....	188
	Sprawozdanie z odkrywek wykonanych w 2013 r.....	189
	Wnioski 197	
4.	Spis ilustracji	198

1. Informacje o opracowaniu i zespole badawczym

Przedmiotem opracowania jest dokumentacją badań konserwatorskich na obecność polichromii w obrębie nawy północnej wraz przyległymi kaplicami w kościele pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny dawnego opactwa augustianów w Żaganiu.

Podstawę merytoryczną stanowi *Program badań konserwatorskich w zespole poaugustiańskim w Żaganiu związanych z planowaną konserwacją i rewaloryzacją wnętrza i elewacji kościoła oraz zabudowań klasztornych (etap II- kontynuacja)* oprac. M. Kozarzewski, 22.11.2022.

Badania objęte niniejszym sprawozdaniem są kontynuacją badań wykonanych w 2017 r. na mocy decyzji ZN.5142.9.2017[mŻag]; ZR5144.7.2017 z dn. 24.02.2017 i badań prowadzonych w trakcie toczących się wciąż prac. Podstawą formalną jest pozwolenie na prowadzenie badań konserwatorskich wydane przez Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Niniejszy tom jest dokumentacją badań wykonanych in situ. Załącznikami do niego są sprawozdania z badań laboratoryjnych próbek:

Tom I- załączniki.

- 1. Sprawozdanie z badań laboratoryjnych próbek pobranych w kościele (nawa płn. i empora)*
- 2. Badania stratygraficzne i identyfikacyjne warstw malarskich oraz tynków pobranych z niszy „gotyckiej”*

Opracowanie to stanowiło merytoryczną podstawę dla tomu 2, w którym zawarto opis zabytku oraz przedstawiono wnioski z badań i programy prac konserwatorskich.

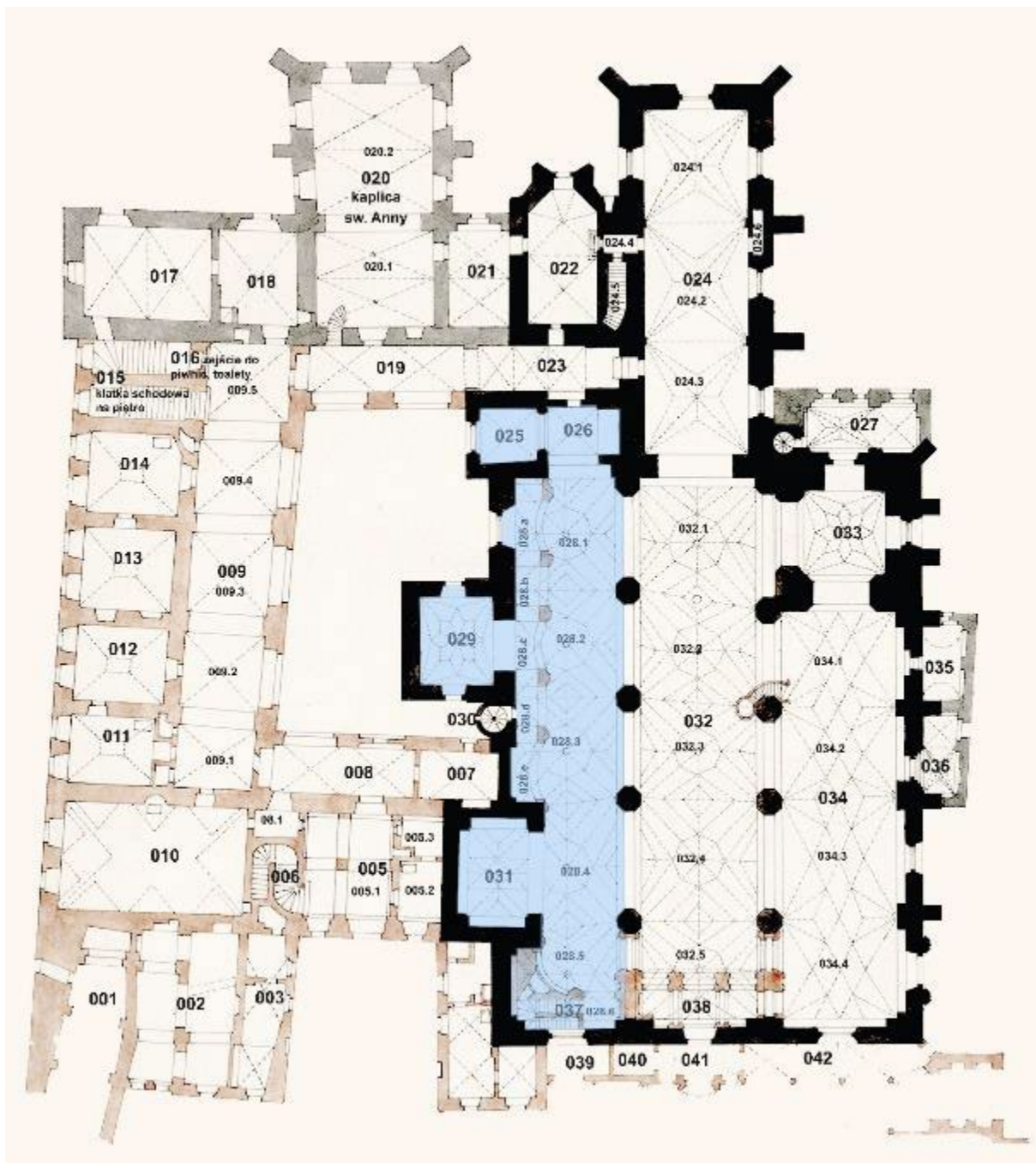
Badania konserwatorskie w obrębie nawy wykonał zespół:

mgr Marcin Kozarzewski – kierownik badań
mgr Maciej Czyński
mgr inż. arch. Karolina Ocetek
mgr Zuzanna Ptaszyńska
mgr Anna Kwiatkowska
mgr Sylwia Svorová-Pawełkiewicz (laboratorium),

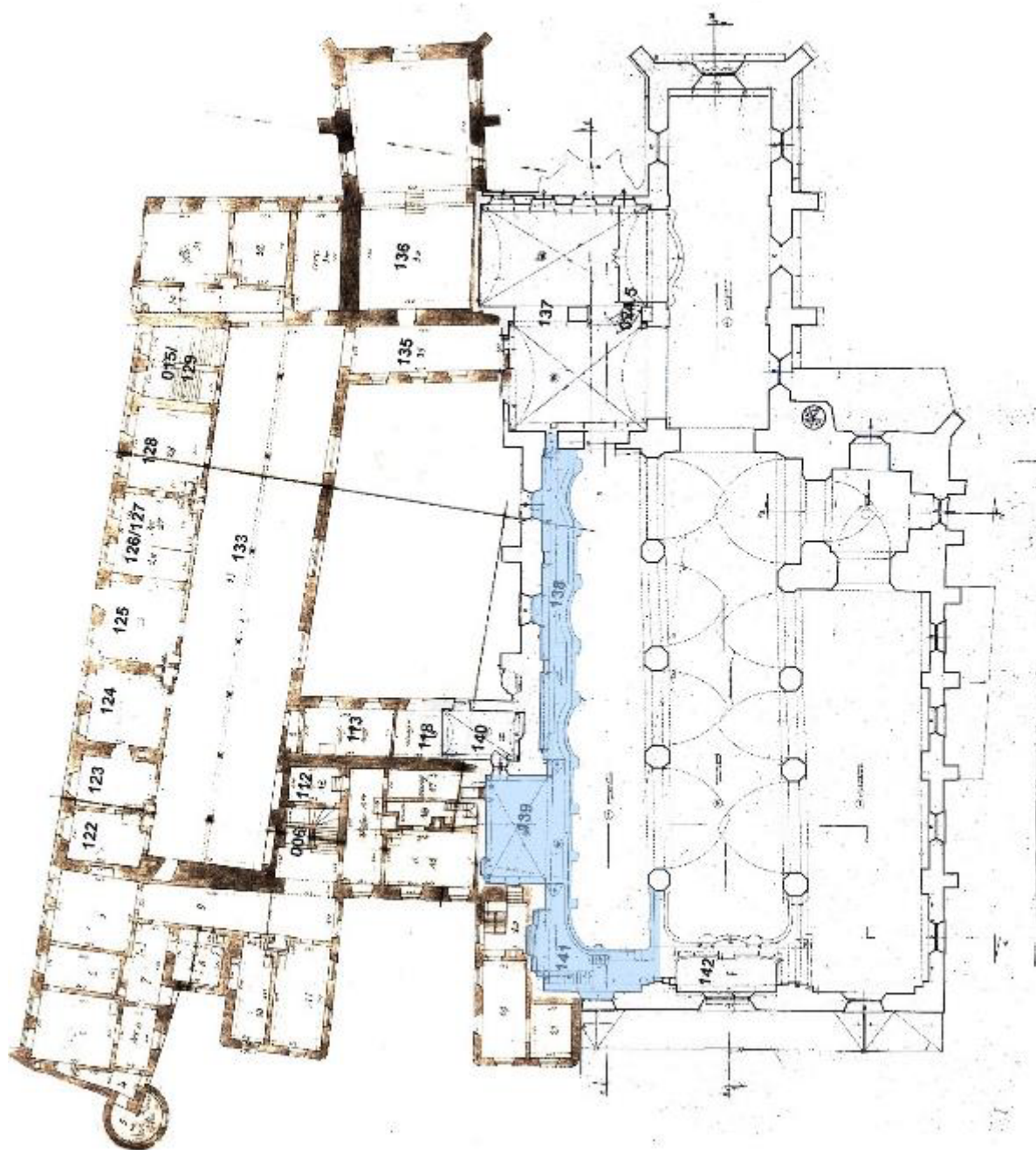
Badania zostały dofinansowane ze środków Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego w Zielonej Górze (Umowa nr DS.I.3152.1.6/2023).

Zrealizowano je w okresie czerwiec-listopad 2023.

2. Zakres rzeczowy badań i programu prac:

Ryc. 1. Zakres badań i programów prac konserwatorskich na poziomie „0” (poziom naw kościoła). Opracowano na podstawie rysunku archiwalnego przechowywanego w zasobach Instytutu Herdera do Badań Historycznych nad Europą Środkowo-Wschodnią – Instytut Wspólnoty Leibniza, sygn. 243831, opracował M. Kozarzewski.

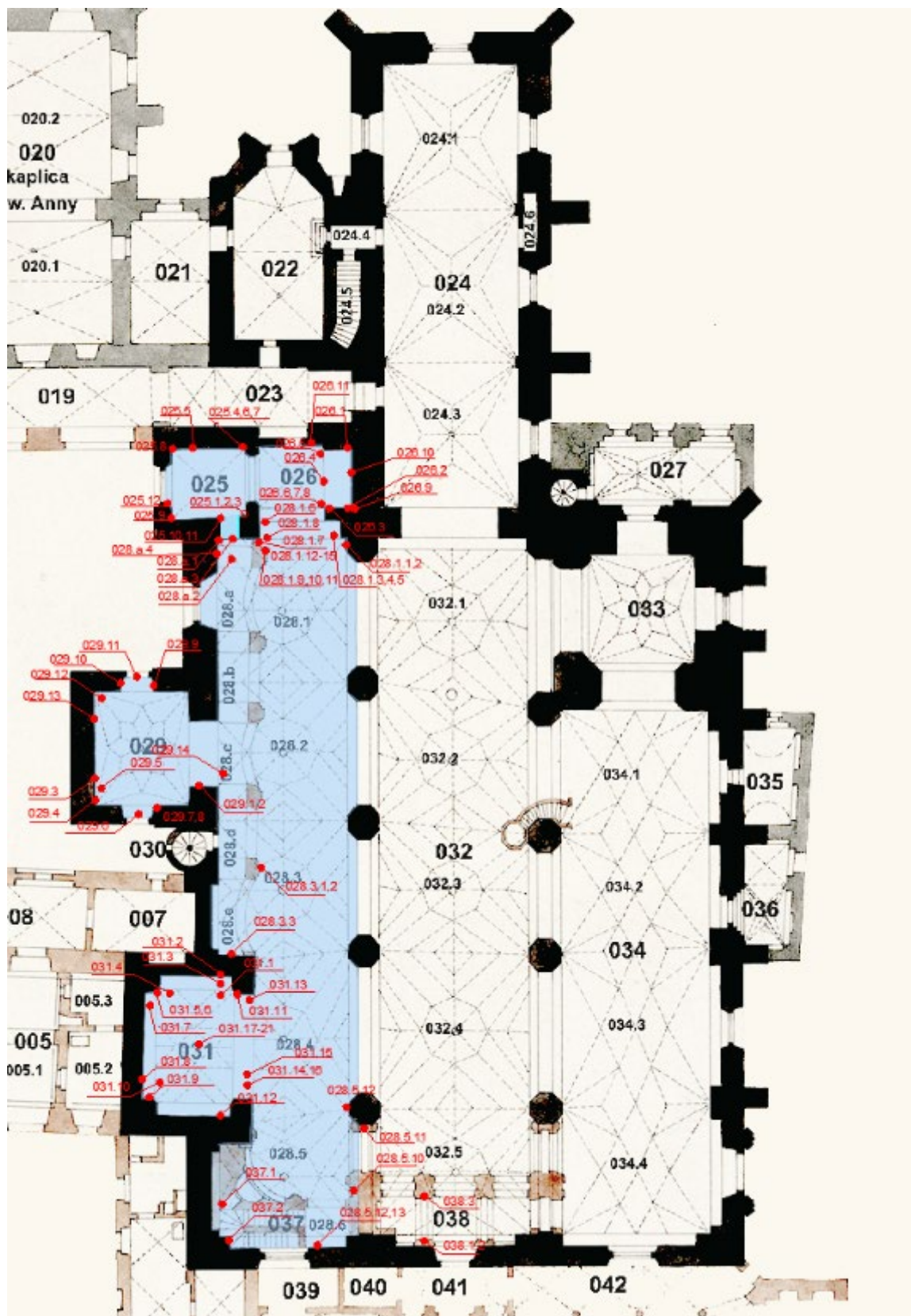

Ryc. 2. Zespół poaugustiański w Żaganiu. Klasztor i kościół - rzut piętra - numeracja pomieszczeń. Zakres badań i programów prac konserwatorskich na poziomie „1” (empora). Podkład wykonano na zestawieniu fot. 243833 Bildkatalog, Herder-Institut, Marburg oraz rysunku nr 3 z Inwentaryzacji Kąsinowskiego z zespołem 1959/60 (z zasobów WUOZ w Zielonej Górze).

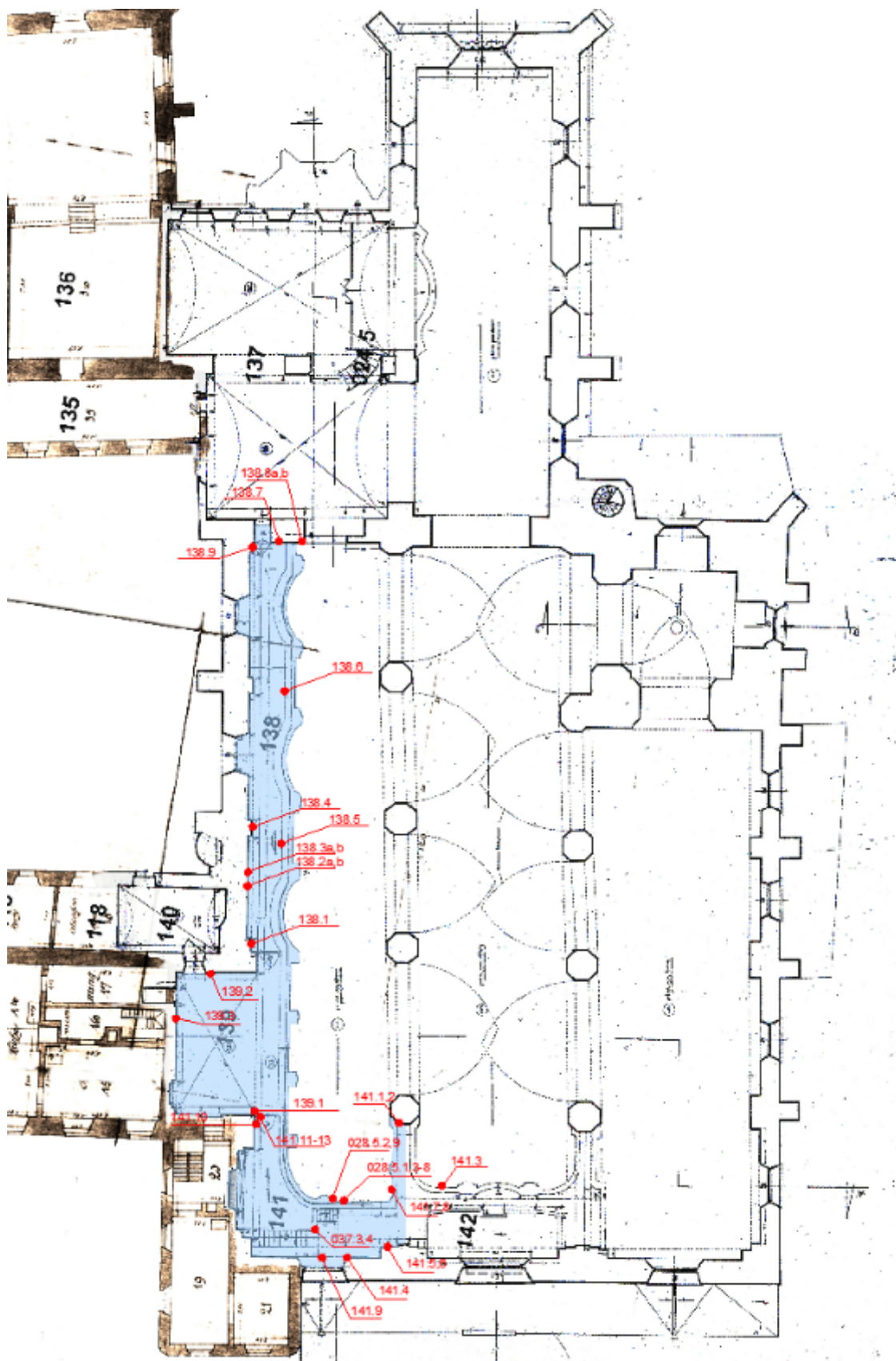

3. Dokumentacja badań konserwatorskich *in situ* na obecność polichromii

Mapa miejsc badań stratygraficznych na poziomie naw kościoła:

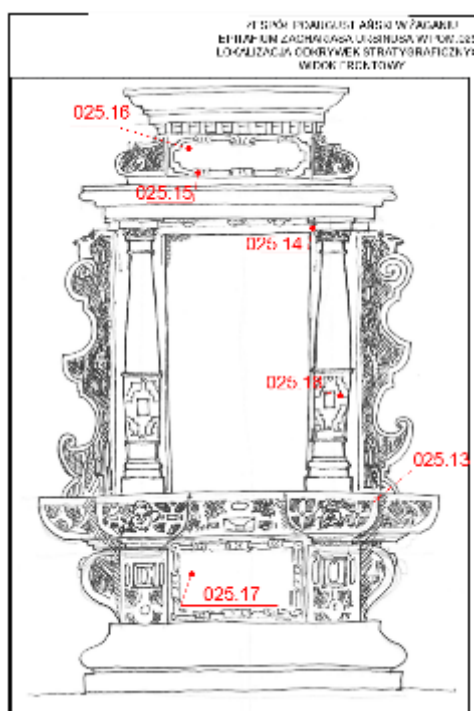
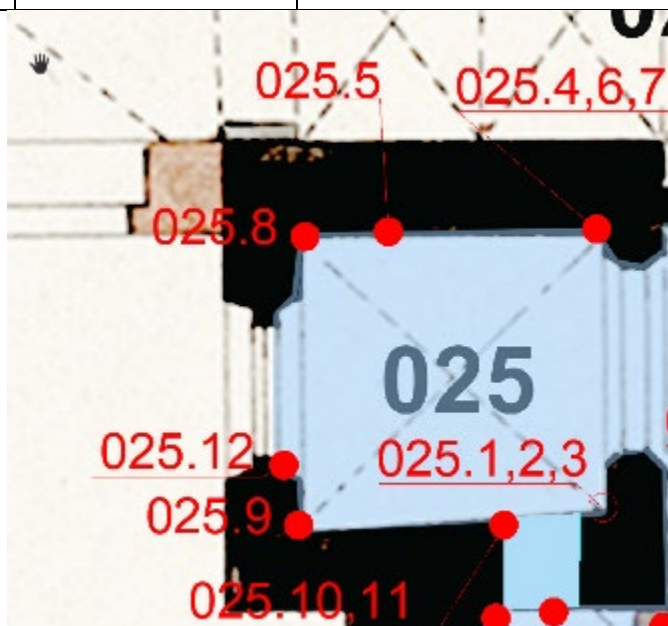
Mapa miejsc badań stratygraficznych na poziomie empyry:

025 – KAPLICA MAKSYMILIANA KOLBEGO

Oznaczenie	025	
Nazwa obecna	Kaplica Maksymiliana Kolbe	
Nazwa dawna	?	
Wymiary	3,85 x 3,80 m wysokość ok. 3,6 m	
Datowanie	XIV	

025.1 – Wysklepka w południowo-zachodnim narożniku

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
025.1	Wysklepka w południowo-zachodnim narożniku przy ścianie z XVII wiecznym malowidłem.	
KONTEKST		
WARSTWY		<p>Od góry:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Biały (obecnie) 2. Zacierka gipsowa? 3. Kremowy (pobiata) 4. Szary 5. Pobiata 6. Tynk wap.-piask.
<p>Interpretacja wyników: w odkrywce widać, że pod warstwą współczesnej zacierki gipsowej pomalowanej na biało znajduje się tynk z kremową pobiata i szarą warstwą malarską. Odkryta warstwa przechodzi na ścianę, na której znajduje się XVII-wieczne malowidło.</p>		

025.2 – Wysklepka w południowo-zachodnim narożniku

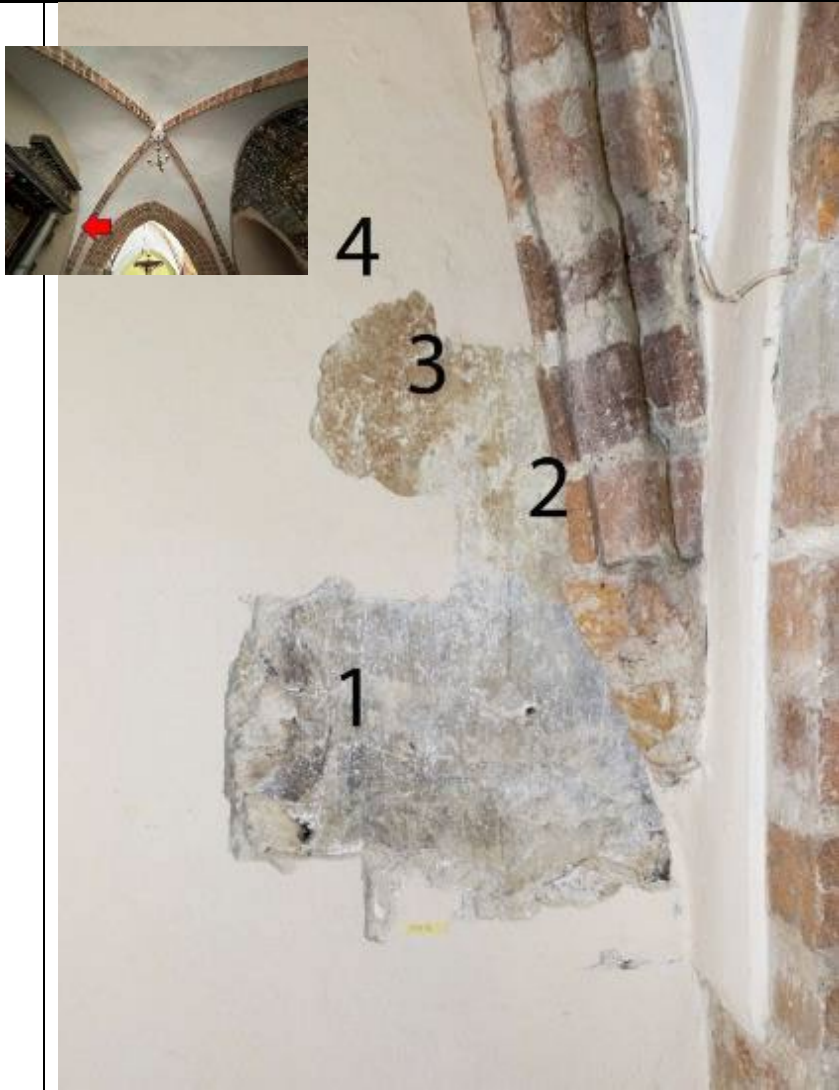
NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
025.2	Wysklepka w południowo-zachodnim narożniku, wyżej	
KONTEKST		
WARSTWY		<p>Od góry:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Biały (obecnie) 2. Zacierka gipsowa? 3. Brązowo-czerwony 4. Pobiata kremowa 5. Tynk wap.-piask.
<p>Interpretacja wyników: na wysklepce pod współczesną zacierką widoczne są pozostałości brązowej i czerwonej warstwy malarskiej leżącej na kremowej pobiale. Warstw ta stanowi tę samą warstwę chronologiczną co szara warstwa w odkrywce nr 25.1</p>		

025.3 – Wysklepka w południowo-zachodnim narożniku

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
025.3	Wysklepka w południowo-zachodnim narożniku	
KONTEKST		
WARSTWY		Od dołu: 1. Szary 2. Żółty ochrowy 3. Kremowy 4. Biały
Nr	opis	w-wa chronolog.
1	Na tynku znajduje się kremowa pobiata na niej widoczna laserunkowo kładziona szara warstwa malarska.	I
2	Biała pobiata z warstwą malarską w kolorze żółtym. Warstwa występuje tylko na fragmentach odkrywki.	II
3	Kremowa pobiata.	III
4	Biała i kremowa warstwa farby akrylowej. Na łuku pod warstwą znajduje się zacierka gipsowa i miejscami wyrównująca warstwa tynkarska.	VI
Interpretacja wyników: na szarym tynku znajduje się kremowa pobiata, a na niej laserunkowo kładziona szara warstwa malarska. Przykrywa ją pobiata z warstwą malarską w kolorze żółtym. Warstwa ta występuje tylko na fragmentach odkrywki. Kremowa pobiata i późniejsze warstwy zacierki i tynku wyrównującego pokryte białą, współczesną farbą.		

025.4 – Wysklepka w północno-wschodnim narożniku

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
025.4	Wysklepka w północno-wschodni narożniku	
WARSTWY		<p>Od dołu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Szary 2. Błękit 3. Żółty ochrowy 4. Kremowy
Nr	opis	w-wa chronolog.
1	Tynk z szarą warstwą malarską. W tynku wyżłobiony rysunek zacheusza, podkreślany dodatkowo czarną warstwą malarką.	I
2	Warstwa zachowana jedynie w narożniku przy wysklepcie sklepiennej. Biała pobiata z błękitną warstwą malarską, na której znajduje się żółta warstwa.	II
3	Pudrująca się żółto-brązowa warstwa malarska z czerwonym topowaniem na wierzchu.	IV
4	Biała i kremowa warstwa farby akrylowej. Na łuku pod warstwą znajduje się zacierka gipsowa i miejscami wyrównująca warstwa tynkarska.	VI

		
Nr	opis	w-wa chronolog.
		I
1	Warstwa zachowana jedynie w narożniku przy wysklepcie sklepiennej. Kremowa pobiała z błękitną warstwą malarską na której znajduje się żółta warstwa.	II
		II
2	Pudrująca się żółto-brązowa warstwa malarska z czerwonym typowaniem na wierzchu.	IV

	<p>Od dołu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Szary 2. Błękit 3. Żółty ochrowy z czerwonym 4. Kremowy
<p>Żółto-brązowa warstwa malarska z topowaniem w kolorze czerwonym. w-wa chronolog. IV.</p>	
<p>Interpretacja wyników: Na szarym tynku znajduje się szara warstwa malarska. W tynku wyżłobiony rysunek zacheuszka podkreślony czarną farbą. W narożniku przy żebrze zachowała się fragmentarycznie błękitna warstwa malarska. Warstwa oznaczona jako 3 – pudrująca się żółto-brązowa powierzchnia z czerwonym topowaniem. Współczesne warstwy (4) to wyrównująca zacierka gipsowa pomalowana na kremowy kolor.</p>	

025.5 – Ściana północna, lewa strona glisty okienneego

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
025.5	Odkrywka na ścianie północnej przy oknie	
		<ol style="list-style-type: none"> 1. bladuróżowa 2. cienki tynk 3. pomarańczowy/ szary/niebieski 4. pobiata 5. tynk (żółtawy)
<p>Interpretacja wyników: w odkrywce odsonięto cztery warstwy technologiczne, z których najstarsza jest w kolorach: szarym (NSC S 3005-Y20R), pomarańczowym (NCS S 2030-Y30R) oraz niebieskim (NCS S 2040-R80B). Datuje się ją na początek XX w. Chronologicznie odpowiada warstwie nr 3 z odkrywki nr 025.2. Kompozycja kolorystyczna wskazuje na malarskie obramienie otworu okiennego w kolorze szaro-niebieskim oraz szaro-pomarańczowe wymalowanie ścian. W rogu glisty okienneego występuje ochrowo-żółta lamówka.</p>		

025.6 – Ściana wschodnia, na lewo od epitafium

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
025.6	ściana wschodnia, na lewo od epitafium	
 		<p>1. bladuróżowa 2. cienki tynk 3. ochra 4. biała 5. szara 6. tynk (żółtawy)</p> <p>1. szaro-błękitna 2. żółto-brązowa 3. kremowa</p>
Nr	opis	w-wa chronolog.
1	Tynk z szaro-błękitną warstwą malarską. Połączenie płaszczyzny tynku z ołtarzem, może świadczyć o tym, że powstały w tym samym czasie.	I
2	Warstwa białej pobiąty. Pudrująca się żółta-brązowa warstwa malarska z czerwonym topowaniem na wierzchu.	IV
3	Biała i kremowa warstwa farby akrylowej. Miejscami wyrównująca warstwa tynkarska.	VI
<p>Interpretacja wyników: w odkrywce odsłonięto 6 warstw technologicznych, z których najstarsza warstwa malarska w kolorze szarym leży na żółtawym tynku. Warstwa ochrowa (nr 3) pochodzi z początku XX w. Tynk z szaro-błękitną warstwą malarską. Połączenie tynku z ołtarzem może świadczyć o tym, że powstały w tym samym czasie. Na warstwie białej pobiąty występuje pudrująca się żółto-brązowa warstwa malarska z czerwonym topowaniem. Współczesne warstwy tynku i gładzi gipsowej pokryte kremową farbą.</p>		

025.6A – Ściana wschodnia, na prawo od epitafium, narożnik ES

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
025.6A	ściana wschodnia, na prawo od epitafium, narożnik ES	<p>1. bladuró- żowa/biała, 2. cienki tynk, 3. ochra/sjena/ szary/niebieski, 4. pobiąta, 5. szara, 6. tynk.</p>
		<p>Interpretacja wyników: w odkrywce odsłonięto pięć warstw technologicznych leżących na tynku (warstwa 6), z których najstarsza jest w kolorze szarym (patrz: odkrywka nr 025.4). Warstwa nr 3 pochodzi z początku XX w.</p>

025.7 – Ściana wschodnia, przy północno-wschodnim narożniku, przy żebrze

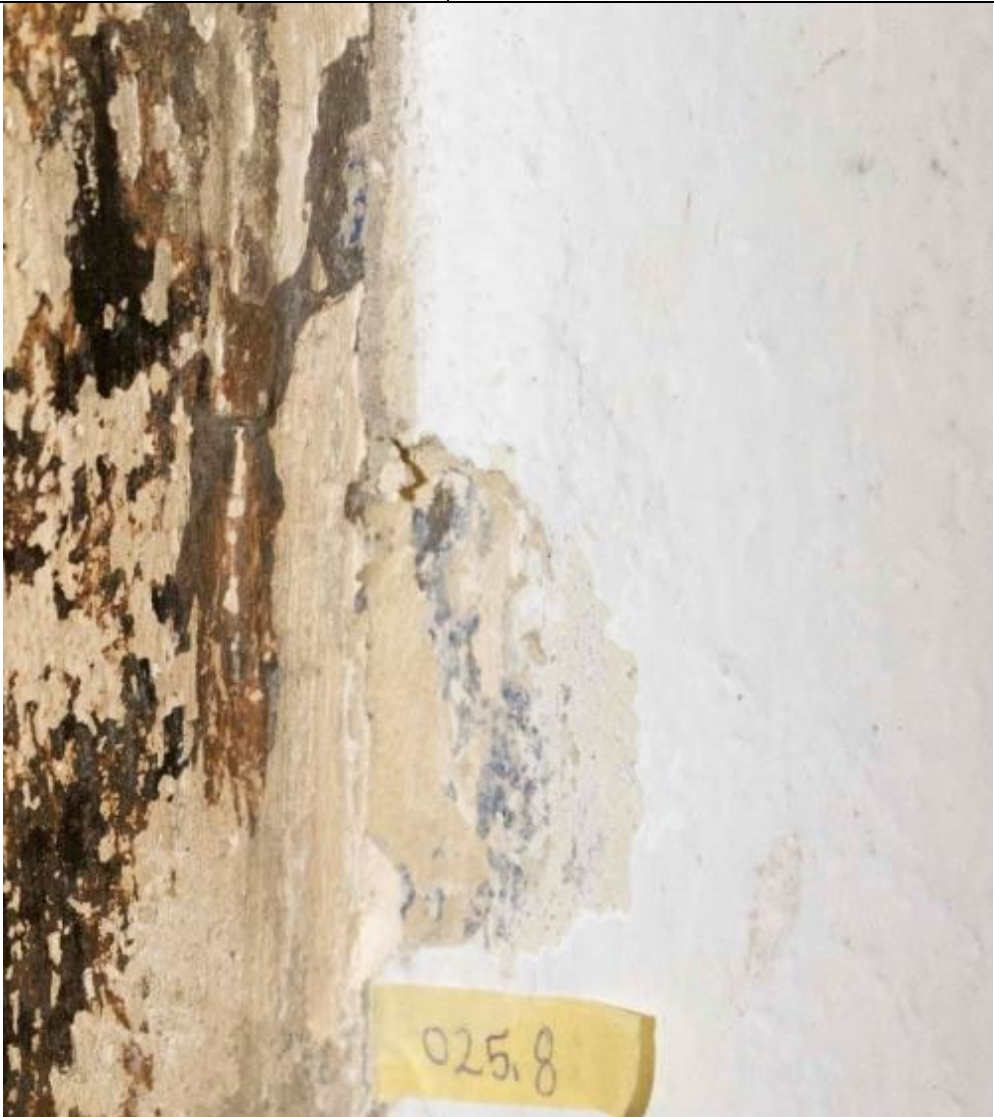
NR ODKRYWKI		MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
025.7		ściana wschodnia, przy północno-wschodnim narożniku, przy żebrze	<p>Układ od dołu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Szaro-czarna 2. Niebieska 3. Żółto-brązowa 4. Kremowa
			
Nr	opis	w-wa chronolog.	
1	Tynk z szarą i czarną warstwą malarską.	I	
2	Warstwa zachowana jedynie w narożniku przy wysklepcie sklepiennej. Biała pobiata z błękitną warstwą malarską na której znajduje się żółta warstwa.	II	
3	Pudrująca się żółta-brązowa warstwa malarska z czerwonym topowaniem na wierzchu.	IV	
4	Biała i kremowa warstwa farby akrylowej. Na łuku pod warstwą znajduje się zacierka gipsowa i miejscami wyrównująca warstwa tynkarska.	VI	
<p>Interpretacja wyników: Na tynku odkryto ślad czarno-szarej warstwy malarskiej. Na białej warstwie pobiaty przy żebrze niebieska warstwa malarska. Leży ona bezpośrednio na żółto-brązowej, pudrującej się warstwie malarskiej z bordowym topowaniem. Warstwy współczesne składają się z zacierki gipsowej, miejscami z tynku wyrównującego pokrytych warstwą malarską.</p>			

025.7A – Ściana wschodnia na prawo od epitafium, narożnik płn.

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
025.7A	ściana wschodnia, na prawo od epitafium	<ol style="list-style-type: none"> 1. bladoróżowa 2. cienki tynk 3. ochra 4. biała 5. szara 6. tynk (żółtawy)
		
<p>Interpretacja wyników: Wykonano odkrywkę fragmentu gotyckiego tynku. Wyraźne są granice późniejszych napraw lub przemurowań. Z lewej strony fragment zacheusza zachowanego w podobnym stopniu, co zacheusz z żebra przy wejściu do kaplicy (fot. obok). Analogiczna wielkość i kolory.</p> <p>Zachowane części gotyckie występują w okolicach żeber sklepienia. Odkrywki wykonane w środkowej części ściany nie wykazują obecności warstw wcześniejszych, niż XX-sto wieczne.</p>		

025.8 – Północno-zachodni narożnik, ściana północna

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA
025.8	Północno-zachodni narożnik, ściana północna, na styku z malowidłem
	

Interpretacja wyników: na ścianie północnej na kremowej pobiele widać błękitną warstwę malarską, na którą nachodzi brązowe wymalowanie z malowidła ze ściany zachodniej. Czy są to ślady opracowania malarskiego z pocz. XVII w., gdy powstało malowidło z przedst. Bożego Grobu, czy też efekt późniejszych ingerencji – do weryfikacji w trakcie prac konserwatorskich.

025.9 – Przejście pomiędzy kaplicą 025 a arkadami nawy północnej, podłucze

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA
025.9	Przejście pomiędzy kaplicą 025 a arkadami nawy północnej, podłucze
	
Interpretacja wyników: podłucze malowane na kolor kremowy z żółtym obramieniem z obu stron łuku.	

025.10 – Przejście pomiędzy kaplicą 025 a arkadami nawy północnej, glif

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
025.10	Przejście pomiędzy kaplicą 025 a arkadami nawy północnej, glif	
		
<p>Interpretacja wyników: w odkrywce widać malowany na czerwono cokół przy ziemi, nad nim widoczny pas błękitu odcięty białą linią od żółtego obramienia. Dekoracja zapewne z I poł. XX w. (por. dekoracja w kaplicy 029).</p>		

025.11 - Epitafium Zachariasza Ursinusa – lewa strona

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
025.11	lewa strona epitafium	
		<ol style="list-style-type: none"> 1. szara olejna (?) marmoryzacja 2. jasnoszara/beżowa/niebiesko-szara/ złocenie 3. kamień
<p>Interpretacja wyników: kamienne (piaskowcowe) epitafium pokryte było pierwotnie marmoryzacją w kolorze niebiesko-beżowo-szarym oraz złoceniami. Prawdopodobnie w XIX wieku została wykonana marmoryzacja farbą olejną o zabarwieniu szaro-zielonkawym z jasnym żyłkowaniem. Warstwa wtórnej marmoryzacji silnie przylega do wcześniejszych warstw i miejscami niemożliwe jest odstąpienie starszej szaty kolorystycznej bez jej uszkodzenia.</p>		

025.12 – Epitafium Zachariasza Ursinusa przy prawym górnym rogu

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
025.12	Krawędź kamiennego epitafium, przy prawym górnym rogu drewnianej ramy	
		<ol style="list-style-type: none"> 1. szara olejna (?) marmoryzacja 2. jasnoszara/beżowa/niebiesko-szara/ złocenie 3. kamień
<p>Interpretacja wyników: obrysowano zastane odspojenia warstwy wtórnej marmoryzacji, odsłaniające wcześniejszą warstwę malarską – marmoryzację w odcieniach beżu i szarego błękitu. Warstwa wtórnej marmoryzacji silnie przylega do wcześniejszych warstw i miejscami niemożliwe jest odstąpienie starszej szaty kolorystycznej bez jej uszkodzenia.</p>		

025.13 – Epitafium Zachariasza Ursinusa, kartusz

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
025.13	Górny kartusz – dolna część obramienia	
		<ol style="list-style-type: none"> 1. szara olejna marmoryzacja 2. złota 3. kamień
<p>Interpretacja wyników: Obrysowano zastane odspojenia warstwy wtórnej marmoryzacji, odsłaniające wcześniejszą warstwę – złocenie. Warstwa wtórnej marmoryzacji silnie przylega do wcześniejszych warstw i miejscami niemożliwe jest odsłonięcie starszej szaty kolorystycznej bez jej uszkodzenia.</p>		

025.14 – Epitafium Zachariasza Ursinusa, kartusz

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
025.15	Górny kartusz	
		<ol style="list-style-type: none"> 1. szara olejna (?) marmoryzacja 2. jasno-szara/czarna 3. czarna/złocenie 4. kamień
<p>Interpretacja wyników: zbadano kolorystykę liternictwa i tła górnego kartusza. Stwierdzono istnienie większej ilości warstw malarskich niż na głównych elementach ołtarza. Tło zawiera cztery warstwy technologiczne. Pierwotna redakcja zdaje się być kompozycją czarnego tła i złotych liter (wszystkich). Następna składała się z szarego tła i czarnych liter. Wierzchnia ma kolor jasno-szary z wyróżnionymi złotą farbą literami akrostychu.</p>		

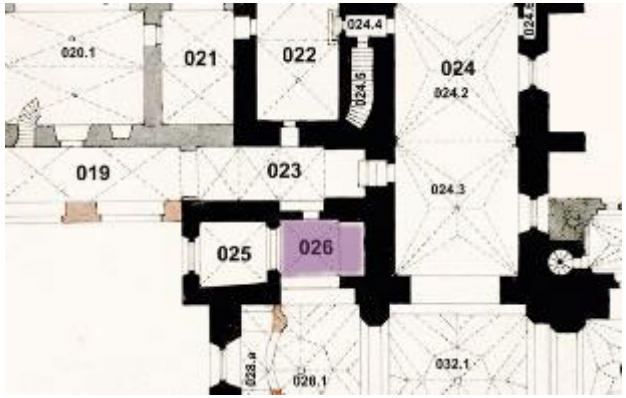
025.17 – Epitafium Zacharias Ursinusa, kartusz dolny

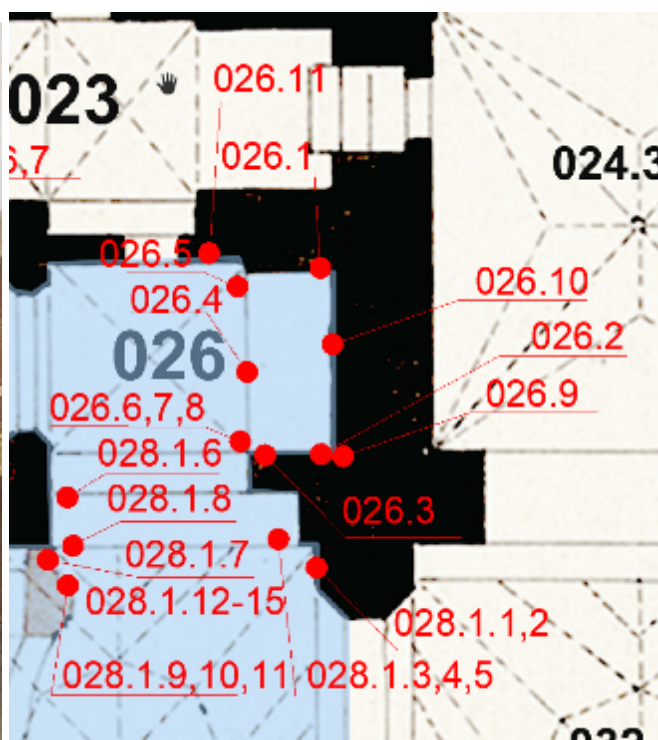
NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
025.17	Dolny kartusz	
		<ol style="list-style-type: none"> 1. szara olejna (?) marmoryzacja 2. jasno-szara/czarna 3. czarna/złocenie 4. kamień
<p>Interpretacja wyników: Dolny kartusz ma ten sam układ warstw barwnych, co kartusz górny.</p>		

025.15 – Epitafium Zacharias Ursinusa, prawa kolumna

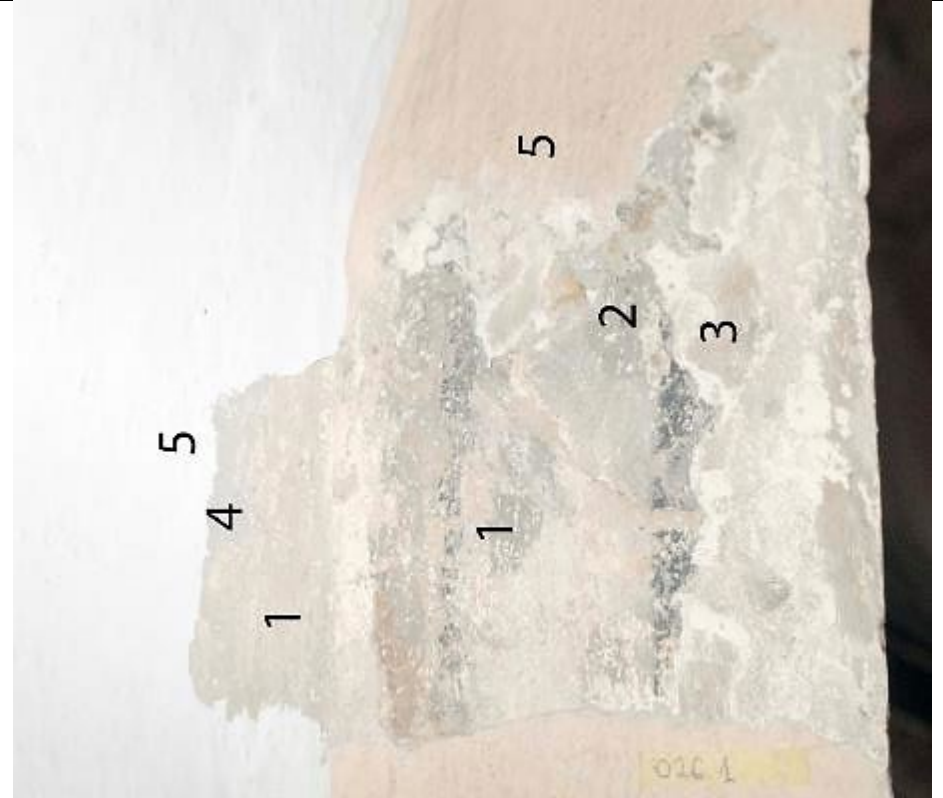
NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
025.18	Kolumna prawa	
		<ol style="list-style-type: none"> 1. kremowy 2. jasnoszara 3. czarna 4. kamień
<p>Interpretacja wyników: Relief podkreślony czarnym wypełnieniem, by uwypuklić trójwymiarowość dekoracji. Podobne rozwiązanie zastosowane zostało przy wymalowaniu manierystycznego d. ołtarza gł. znajdującego się w południowej nawie kościoła.</p>		

026 – PRZEDSIONEK PÓŁNOCNO-WSCHODNI

Oznaczenie	026	
Nazwa obecna	przedsionek północno-wschodni	
Nazwa dawna	przęsto krużganka?	
Wymiary	3,4 x 5,1 m, wysokość ok. 3,6 m	
Datowanie	XIV wiek?	

026.1 - łuk między 026 a nawą północną

NR ODKRYWKI		MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
026.1		Łuk między kaplicą 026 a nawą północną	
			1. Szara 2. Szara (reperacje?) 3. Szaro-brązowa 4. Beżowa
Nr	opis	w-wa chronolog.	
1	Na tynku znajduje się kremowa pobiata malowana na szaro z czarnymi pasami idącymi wzdłuż łuku oraz czerwonymi przecinającymi je skośnie wstęgami. Na wysklepce na tej samej warstwie kremowej pobiaty widoczna laserunkowa szara warstwa malarska.	I	
2	Biała pobiata z szarą warstwą malarską. Najprawdopodobniej wcześniejsze reperacje.	II	
3	Biała pobiata z warstwą malarską w kolorze szaro-brązowym.	III	
4	Szara warstwa gipsu. Występująca jedynie na wysklepkach sklepiennych.	VI??	
5	Biała i kremowa warstwa farby akrylowej. Na łuku pod warstwą znajduje się zacierka gipsowa i miejscami wyrównująca warstwa tynkarska.	VI	
<p>Interpretacja wyników: na tynku i warstwie kremowej pobiaty znajduje się jasnoszara warstwa malarska z ciemnymi pasami biegnącymi wzdłuż łuku. Zachowane są ślady ciemnoczerwonej (bordowej) wstążki oplatającymi skośnie iluzoryczną archiwoltę. Warstwa 2 – na białej pobiacie znajduje się szara warstwa malarska o kolorze zbliżonym do poprzedniej – prawdopodobnie ślad dawnej konserwacji/naprawy. Warstwa 3 – biała pobiata z warstwą malarską w kolorze szaro-brązowym. Wierzchnią warstwę stanowi warstwa zacierki gipsowej pomalowana na kolor biały (sklepienie) i kremowy (część pionowa) kolor.</p>			

026.2 – Wysklepka

NR ODKRYWKI		MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
026.2		Wysklepka	
			1. Kremowa 2. Szara 3. Biała
Nr	opis		w-wa chronolog.
1	<i>Kremowa pobiata leżąca bezpośrednio na tynku.</i>		I
2	<i>Szara warstwa gipsu.</i>		VI
3	<i>Biała warstwa farby akrylowej.</i>		VI
Interpretacja wyników: na tynku zaobserwowano kremową pobiata. Leży na niej szary gips. Wszystko pokryte współczesną białą farbą akrylową			

026.3 – Wysklepka i łuk od strony południowej

NR ODKRYWKI		MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
026.3		Wysklepka i łuk od strony południowej (zespół odkrywek)	
			<ol style="list-style-type: none"> 1. Polichromia 2. Kremowa pobiata 3. Szara (gips) 4. Biała
Nr	opis		w-wa chronolog.
1	<i>Kremowa pobiata leżąca bezpośrednio na tynku. Warstwa malarska na wysklepce w kolorach szarych – czerwonych i błękitnych. Na łuku malowane pasy szaro czarne z czerwonym skośnym przecięciem za pomocą malowanej wstęgi.</i>		I
2	<i>Kremowa gruba warstwa pobiaty.</i>		II??
3	<i>Szara warstwa gipsu.</i>		VI
4	<i>Biała warstwa malarska.</i>		VI
<p>Interpretacja wyników: kremowa pobiata leżąca bezpośrednio na tynku pokryta jest dekoracją malarską w kolorach szarych, czerwonych i błękitnych. Na łuku malowane pasy szaro-</p>			

czarne, z czerwoną wstęgą (?). Wyniki odkrywek stratygraficznych w tej części wskazują, że tutek ozdobiony mógł być iluzoryczną archiwoltą.

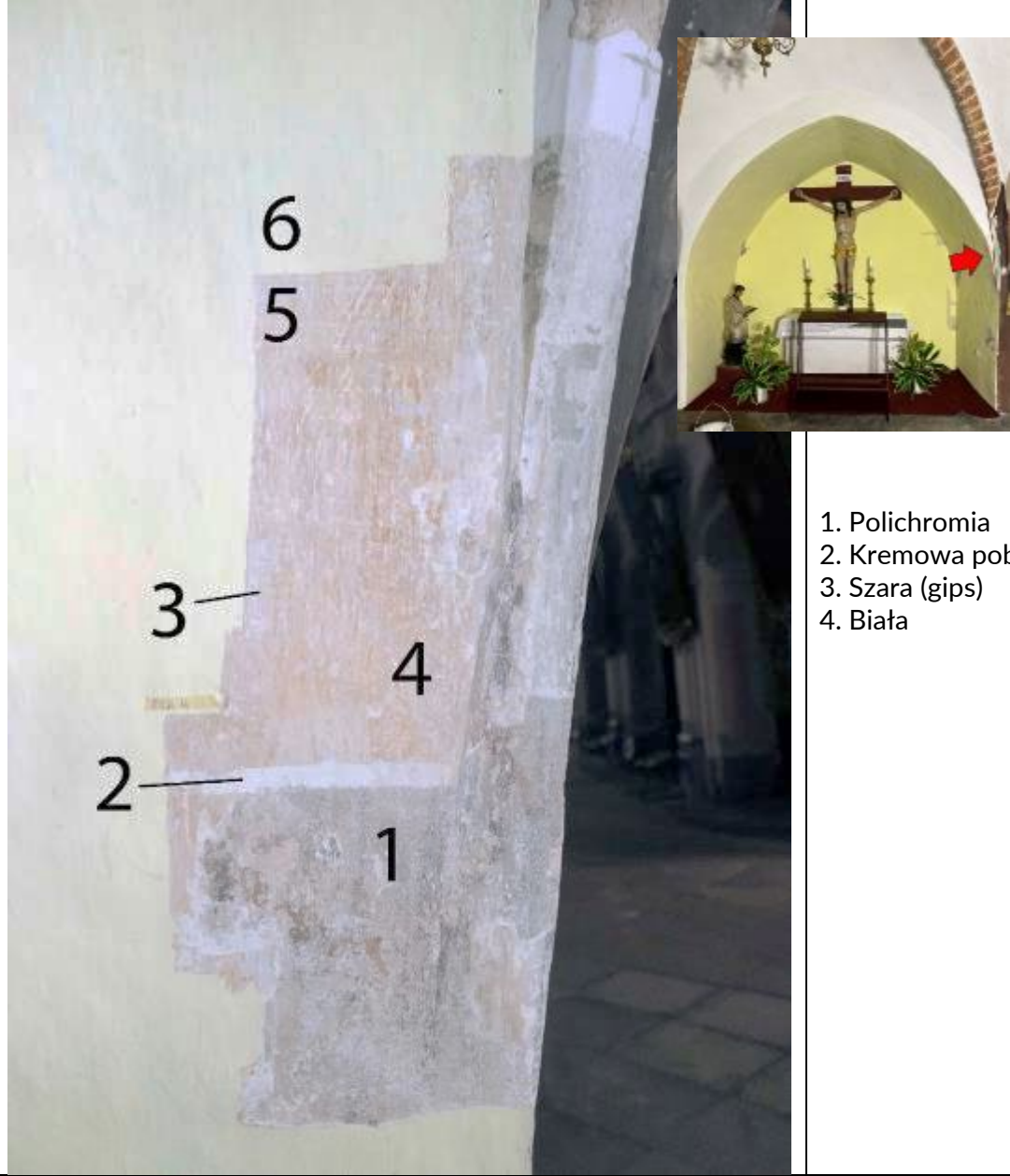

Nr	opis	w-wa chronolog.
1	Kremowa pobiata leżąca bezpośrednio na tynku. Na tuku malowane pasy szaro czarne z czerwonym skośnym przecięciem za pomocą malowanej wstęgi.	I
2	Biała pobiata z szarą warstwą malarską. Najprawdopodobniej wcześniejsze reperacje.	II
3	Biała warstwa pobiaty z brązową warstwą malarską.	III
4	Pobiata kredowa szaro-kremowa.	IV
5	Kremowo-różowa warstwa malarska	V
6	Biała warstwa farby akrylowej.	VI

Interpretacja wyników: analogicznie jw.

026.4 – Nisza, prawa część podłuczca, przejście na tynkowane żebro sklepienia

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
026.4a	Prawa część podłuczca, przejście na tynkowane żebro sklepienia	
		<ol style="list-style-type: none"> 1. Cytrynowo żółta 2. Gładź gipsowa (biały) 3. Ugrowo-brązowa 4. Beżowa (tynk wyrównawczy lub pobiałą) 5. Szara warstwa malarska 4. biała/beżowa 5. tynk
<p>Interpretacja wyników: na tynku i warstwie pobiałą znajduje się warstwa malarska, prawdopodobnie barokowa. Zdaje się przedstawiać iluzoryczne podniebienie kanelowanego łuku z wolutą widzianą en face – kontynuacja z poprzedniej odkrywki. Szarym kolorem tła przechodzi na tynkowaną część żebra. Na gurcie widoczna wymalowana bordowa smuga (wstążka?) oplatająca żebro. Warstwa malarska jest bardzo nietrwała – przy próbach odstawiania odspaja się razem z pobiałą. Warstwy 3 i 4 datuje się na początek XX wieku z uwagi na zastosowaną kolorystykę.</p>		

NR ODKRYWKI		MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
026.4b		Odkrywka na łuku przy ścianie półd.	
			1. Polichromia 2. Kremowa pobiata 3. Szara (gips) 4. Biała
Nr	opis	w-wa chronolog.	
1	Kremowa pobiata leżąca bezpośrednio na tynku. Warstwa malarska na wysklepcie w kolorach szarych – czerwonych i błękitnych. Na łuku malowane pasy szaro czarne z czerwonym skośnym przecięciem za pomocą malowanej wstęgi.	I	
2	Kremowa gruba warstwa pobiaty.	II??	
3	Szara warstwa gipsu.	VI	
4	Biała warstwa malarska oranżowo-różowa.	VI	
Interpretacja wyników: kremowa pobiata leżąca bezpośrednio na tynku. Na łuku malowane pasy szaro czarne z czerwonym skośnym przecięciem za pomocą malowanej wstęgi. Żebro ciemno szare z czerwonymi żyłowaniami – marmoryzacja.			

026.5 – Odkrywka na ścianie arkady niszowej

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA
026.5	Odkrywka na łuku przy ścianie północnej

1. Tynk wapienny
2. Szara warstwa
- 3.. Pobiała
4. Tynk (zacierka)
5. Żółta.

Nr	opis	w-wa chronolog.
1.	Tynk wapienny	I
2.	Relikty szarego wymalowania z czarnymi akcentami	I (?)
3.	Relikty pobiał	II
4.	Tynk (zacierka)	IV
5.	Żółta warstwa farby akrylowej	VI

Interpretacja wyników: w odkrywce widoczne relikty szarego wymalowania (I faza chronologiczna).

026.6 – Nisza, odkrywka na łuku

NR ODKRYWKI		MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
026.6		Odkrywka na łuku przy ścianie północnej	
 			<p>1. Pobiata 2. Róż 3..Żółta</p>
Nr	opis		w-wa chronolog.
1	Bardzo cienka warstwa pobiatały z czerwono-pomarańczową warstwą malarską. Na żebrze jasno szara warstwa malarska z ciemno szarymi pasami.		III
2	Kremowo-różowa warstwa.		V
3	Żółta warstwa farby akrylowej.		VI

026.7 – Nisza, odkrywka na styku ściany południowej z łukiem od strony zachodniej

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
026.7	Odkrywka na styku ściany południowej z łukiem od strony zachodniej	
 <p>The top photograph shows a section of a green-painted archway. A red arrow points to a small, rectangular opening in the plaster at the junction with the south wall. To the left, a white candle in a brass holder is visible. The bottom photograph is a close-up of the discovered layers, showing a complex arrangement of white and brownish-grey plaster and brickwork, indicating a layered construction.</p>		
<p>Interpretacja: na łuku układ warstw analogiczny do wcześniejszych odkrywek. Oryginalny tynk kończy się na styku ze ścianą płd., na której znajduje się jedynie współczesna wyprawa tynkarska pokryta kremowo-różową warstwą malarską.</p>		

026.8 – Nisza, prawy narożnik, podłucze

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
026.8	prawy narożnik niszy, podłucze	
		<ol style="list-style-type: none"> 1. Cytrynowo żółta 2. Gładź gipsowa (biały) 3. Ugrowo-brązowa 4. Beżowa (tynk wyrównawczy lub pobiąta) 5. warstwa malarska 4. biała/beżowa 5. tynk
<p>Interpretacja wyników: na tynku i warstwie pobiąta znajduje się warstwa malarska, prawdopodobnie barokowa. Zdaje się przedstawiać iluzjonistyczne podniebienie kanelowanego łuku z wolutą widzianą na wprost. Bordowo-brązowy kolor może też być wstęgą. Warstwa malarska jest bardzo nietrwała – przy próbach odstania odspaja się razem z pobiąta. Warstwy 3 i 4 datuje się na początek XX wieku z uwagi na zastosowaną kolorystykę.</p>		

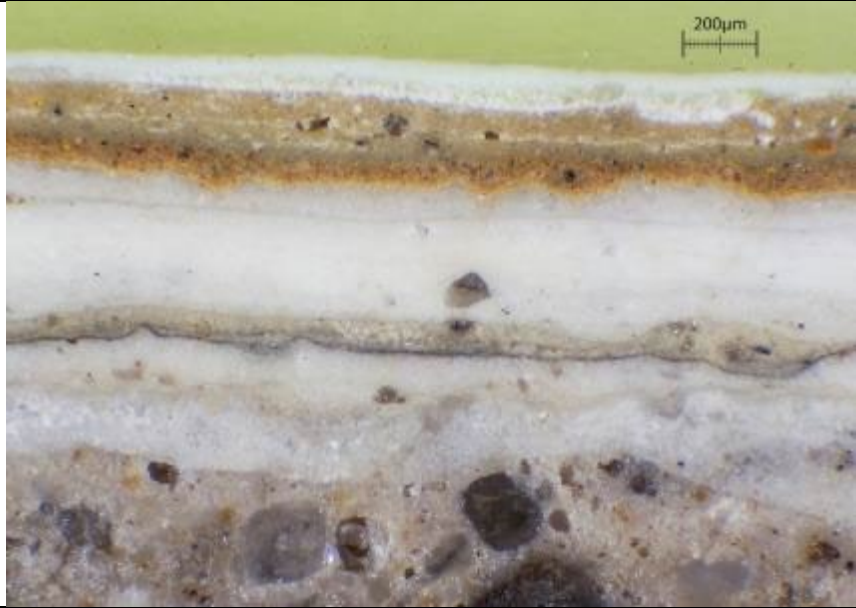

026.9 – Nisza, odkrywka na ścianie południowej

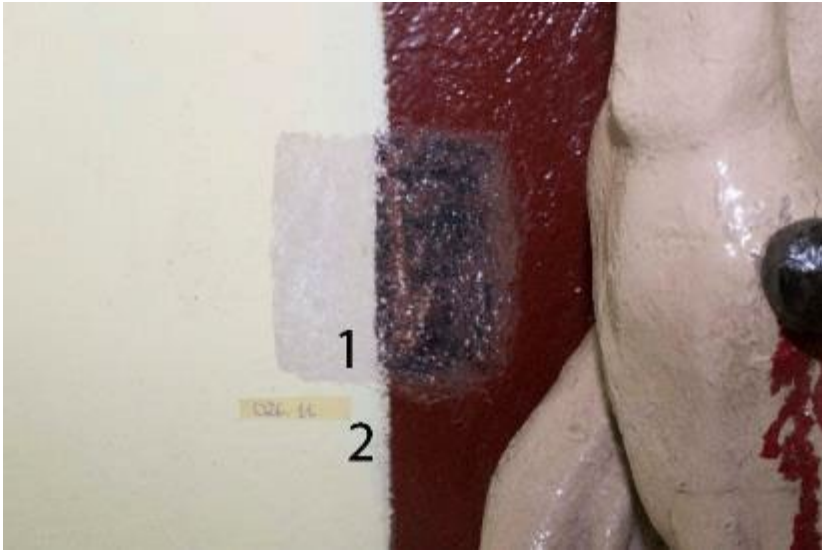

Interpretacja wyników: W odkrywce widoczny tynk z kremowo-różową warstwą malarską (wystrój z 1 poł. XX w.?). Starsze warstwy zachowane śladowo w narożniku.

026.10 - Nisza, odkrywka na styku ściany południowej z łukiem od strony wschodniej

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
026.10 i próbka 026.41P	styk podłucza (wschodniego) i ściany południowej	
		 <ol style="list-style-type: none"> 1. Żółta 2. Biała 3. Ugrowa 4. Żółto-brązowa 5. Biała 6. Biała 7. Białoszara 8. Cienka szara 9. Biała 10. Biała 11. Brązowy tynk
		<p>026.P41 – szlif</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Cienka żółta 2. Biała 3. Ugrowa 4. Żółto-brązowa 5. Biała 6. Biała 7. Białoszara 8. Cienka szara 9. Biała 10. Biała 11. Kremowo-brązowa ciemna z gruboziarnistym Wypełnieniem
<p>Interpretacja wyników: na tynku i warstwie pobiąty znajduje się warstwa malarska, prawdopodobnie barokowa. Jest nietrwała – przy próbach odsłaniania odspaja się razem z pobiąty. Warstwy 3 i 4 datuje się na początek XX wieku z uwagi na zastosowaną kolorystykę. Układ warstw analogiczny do poprzednich odkrywek. Na łączeniu ściany z łukiem w pierwszej fazie chronologicznej widoczne ciemne oddzielenie ściany od łuku. Na ścianie południowej współczesny tynk przykryty kremowo-różową warstwą malarską.</p>		

026.11 – Nisza, ściana południowa, przy malowanym krzyżu

NR ODKRYWKI		MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
026.11		Ściana południowa, przy malowanym krzyżu	1. Kremowo-różowa 2. Żółta
			
Nr	opis	w-wa chronolog.	
1	Kremowo-różowa warstwa malarska i czarne wymalowanie krzyża.	V	
2	Jasno żółta warstwa farby akrylowej z wymalowanym brązową farbą olejną krzyżem.	VI	
Interpretacja wyników: tynk współczesny. Najstarsze warstwy mają kolor różowo kremowy (ściana) i czarny (krzyż).			

026.12 – Żebro przy ostrołukowej arkadzie z malowaną kotarą

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
026. 12	Prawa część niszy, fragment otynkowanego żebra i ostrołukowej arkady z malowaną kotarą (po prawej)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Czarno-brązowa/ciemnoczerwona 2. Gładź gipsowa (biały) 3. Szary/różowy 4. biała/beżowa 5. tynk
		
<p>Interpretacja wyników: pod przemalowaniami widoczne szare wymalowanie zachowanego tynku na żebrze. Sąsiadująca z żebrem arkada ostrołukowa w kolorze czerwono-różowym (odczytano jako NCS S 3040-Y80R).</p>		

026.13 Żebro przy arkadzie z kotarą

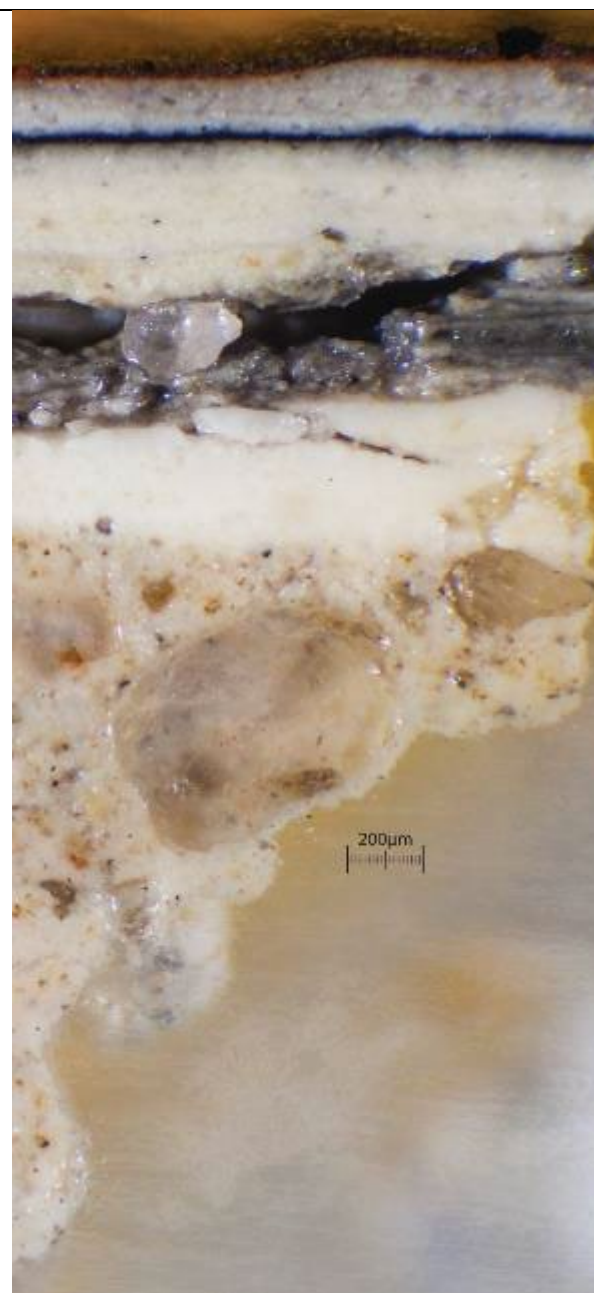
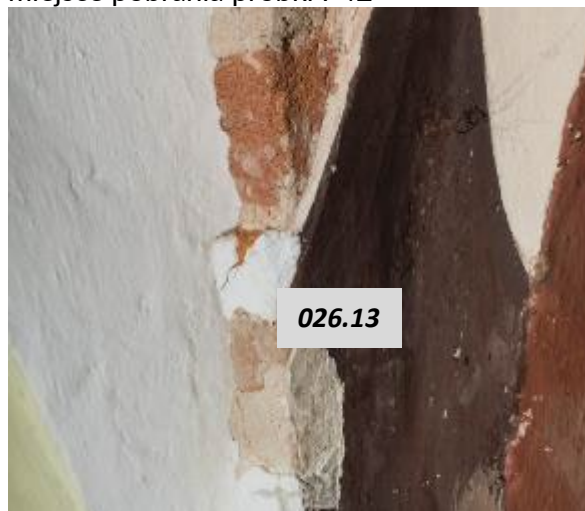

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	
026.13 i próbka 026.13.42P	arkada łącząca pomieszczenie z nawą północną, kotara	

Próbka pobrana z żebra przy arkadzie z kotarą przy wejściu do kościoła od wschodu, żebro sklepienne

próbka P42stratygrafia próbki P42

miejsce pobrania próbki P42

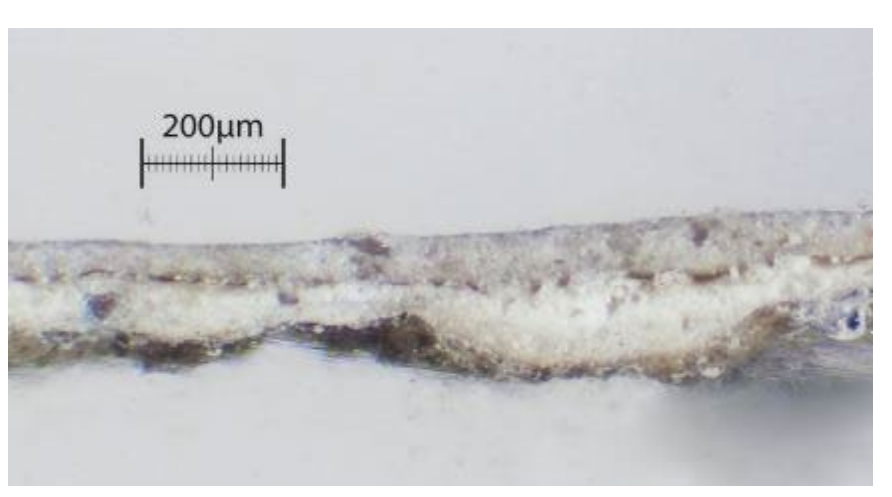
WYNIKI

układ warstw określony na podstawie stratygrafii, od góry:

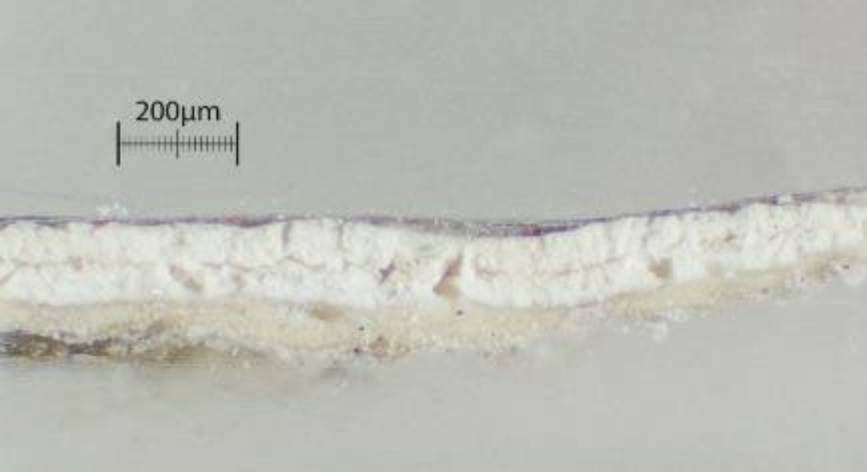
1. brązowa
2. czerwona cienka
3. biała
4. biała
5. czarna
6. kremowa
7. szara 3 warstwy (wykruszona)
8. biało-kremowa
9. kremowo-różowa z gruboziarnistym wypełnieniem (tynk)

Interpretacja wyników: układ warstw w próbce może wskazywać na następującą interpretację. Szare wymalowanie prawdopodobnie gotyckie; czarne, być może koniec XVI w., czerwień – redakcja barokowa. Brąz – przemalowanie powojenne.

026.14 Ściana wschodnia, płyta nagrobna Scholastyki Saskiej, na prawo od wejścia

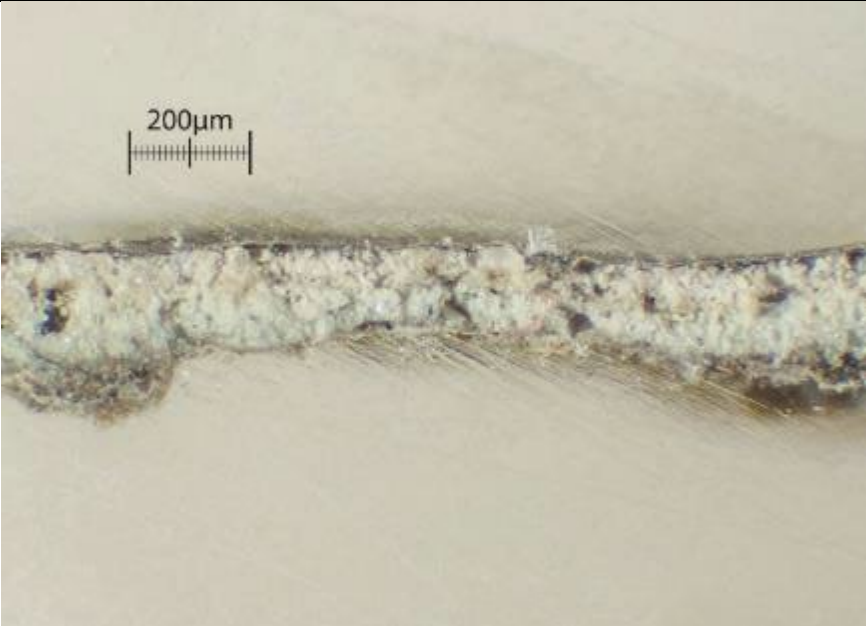
NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
026.14 i próbka 026.14.43P	ściana wschodnia na prawo od wejścia, płyta nagrobna kobiety	
		<ol style="list-style-type: none"> 1. Czarna 2. Czarna 3. Brązowa (laserunek) 4. Żółta 5. Biała 6. Kamień
		<p>Szlif <i>układ od góry:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Cienka brązowo-czarna z czerwonymi? skupiskami 2. Kremowa 3. Kremowa 4. Kremowa ciemniejsza

026.15 Ściana wschodnia, nagrobna Scholastyki Saskiej, jw.

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
026.15 i próbka 026.15.44P	ściana wschodnia na prawo od wejścia, płyta nagrobna kobiety	<p data-bbox="1203 454 1422 696">1.Czarna 2.Czarna 3.Brązowa (lase- runek) 4.Żółta 5.Biała 6.Kamień</p> <p data-bbox="1203 981 1442 1328">Szlif <i>układ od góry:</i> 1. Cienka brą- zowo-czarna z czerwonymi? sku- piskami 2. Kremowa 3. Kremowa 4. Kremowa ciem- niejsza</p>
		
		

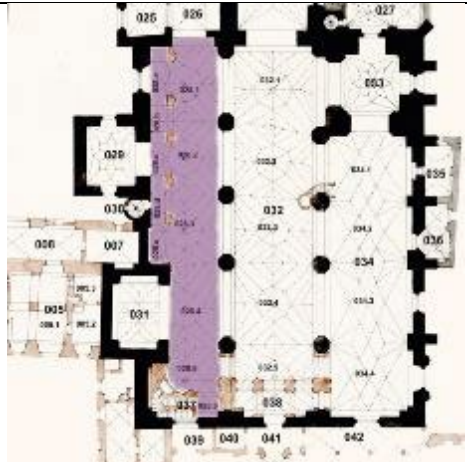

026.16 Ściana wschodnia, płyta nagrobna Scholastyki Saskiej, jw.

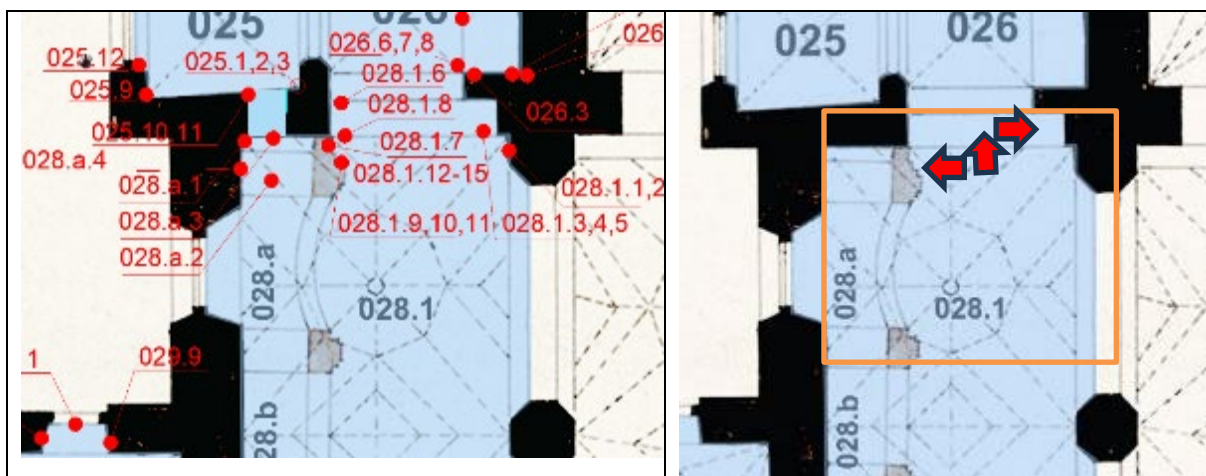
NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
026.16 i próbka 026.16.45P	ściana wschodnia na prawo od wejścia, płyta nagrobna kobiety	
		<ol style="list-style-type: none"> 1. Czarna 2. Czarna 3. Brązowa (laserunek) 4. Żółta 5. Biała 6. Kamień
		<p>szlif <i>układ od góry:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Cienka brązowo-czarna 2. Kremowa 3. Kremowo-zielona 4. Brązowa cienka

028 – NAWA PÓŁNOCNA

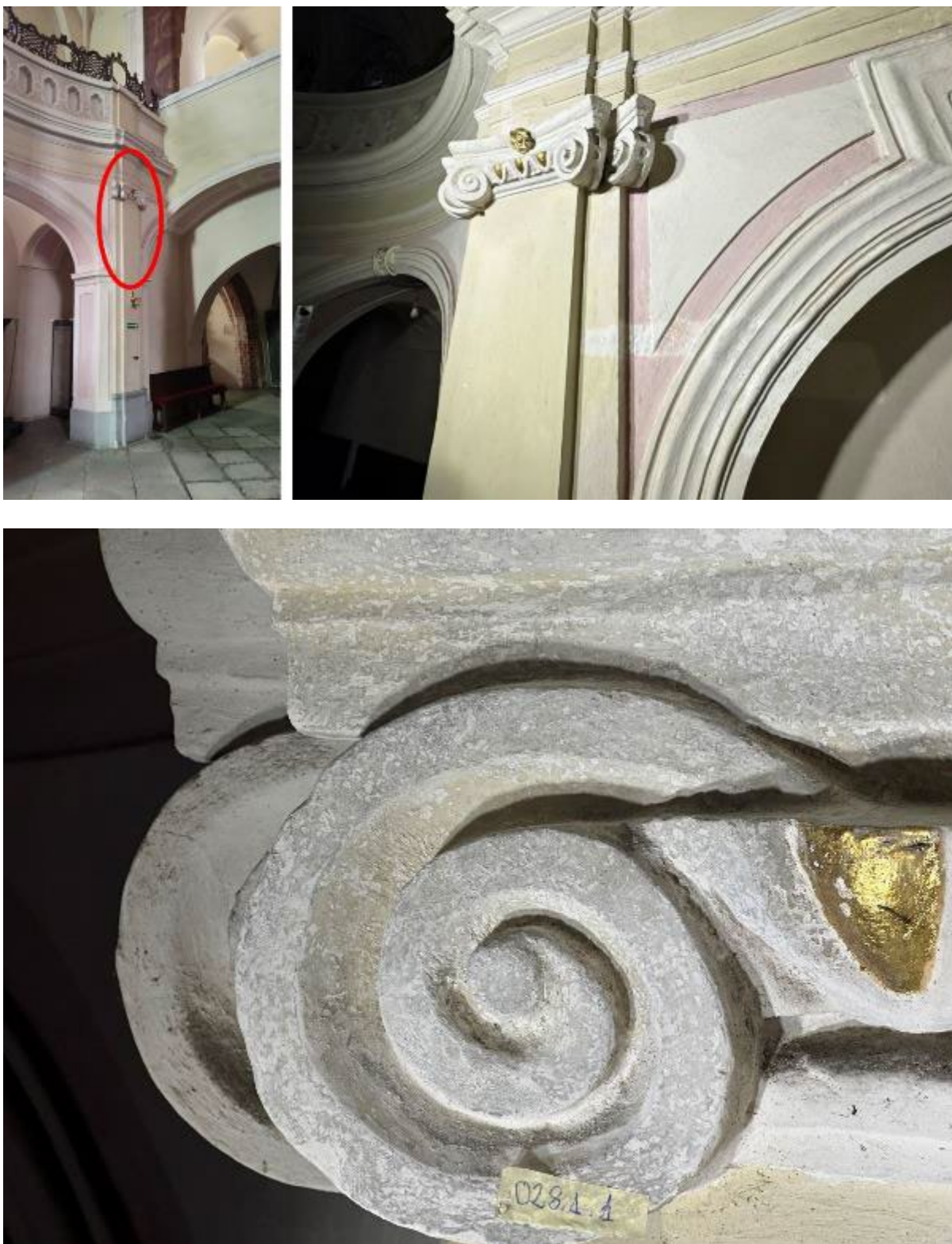
Oznaczenie	028	
Nazwa obecna	nawa północna	
Nazwa dawna	nawa północna	
Wymiary: 28.1-28.5	37,2 x 6,2 m wysokość ok. 14 m	
28.6	2,6 x 2,8 m wysokość 4,5 m	
28.a-28.e	23,6 x 2,5 m wysokość 4,4 m	
Datowanie	XIV wiek, przebudowana po 1730 r.	

028.1 i 0.28 a,b – WSCHODNIE PRZĘŚŁO NAWY PÓŁNOCNEJ

Ryc. 3. Północna ściana nawy bocznej północnej. Na pierwszym planie arkada oddzielająca część oznaczoną 028.1 od 0.28.a. Na fotografii obok wschodnia część arkady pod emporą z widocznymi odkrywkami stratygraficznymi w obrębie ślepej arkady, archiwolty, podniebienia łuku z kasetonem. Po lewej wschodnia ściana nawy północnej z widocznymi odkrywkami stratygraficznymi. W głębi pomieszczenie 026.

028.1.1 Kapitel pilastra na gzymsie pod emporą

Ryc. 4. Pod przemalowaniami częściowo zachowana najstarsza, XVIII-wieczna warstwa malarska: szarogrowe opracowanie leżące bezpośrednio na pobiale i wyprawie. Kapitel malowany w różnych odcieniach szarości, które podkreślają formę rzeźbiarską.

028.1.2 Arkada i ściana nad arkadą

Ryc. 5. W ubytkach wierzchnich warstw (przemalowań) widoczne szare opracowanie malarskie profilu sztukatorskiego arkady.

Ryc. 6. W odkrywkach, pod przemalowaniami, widoczna częściowo zachowana, szara, gładko opracowana powierzchnia tynku i profili sztukatorskich.

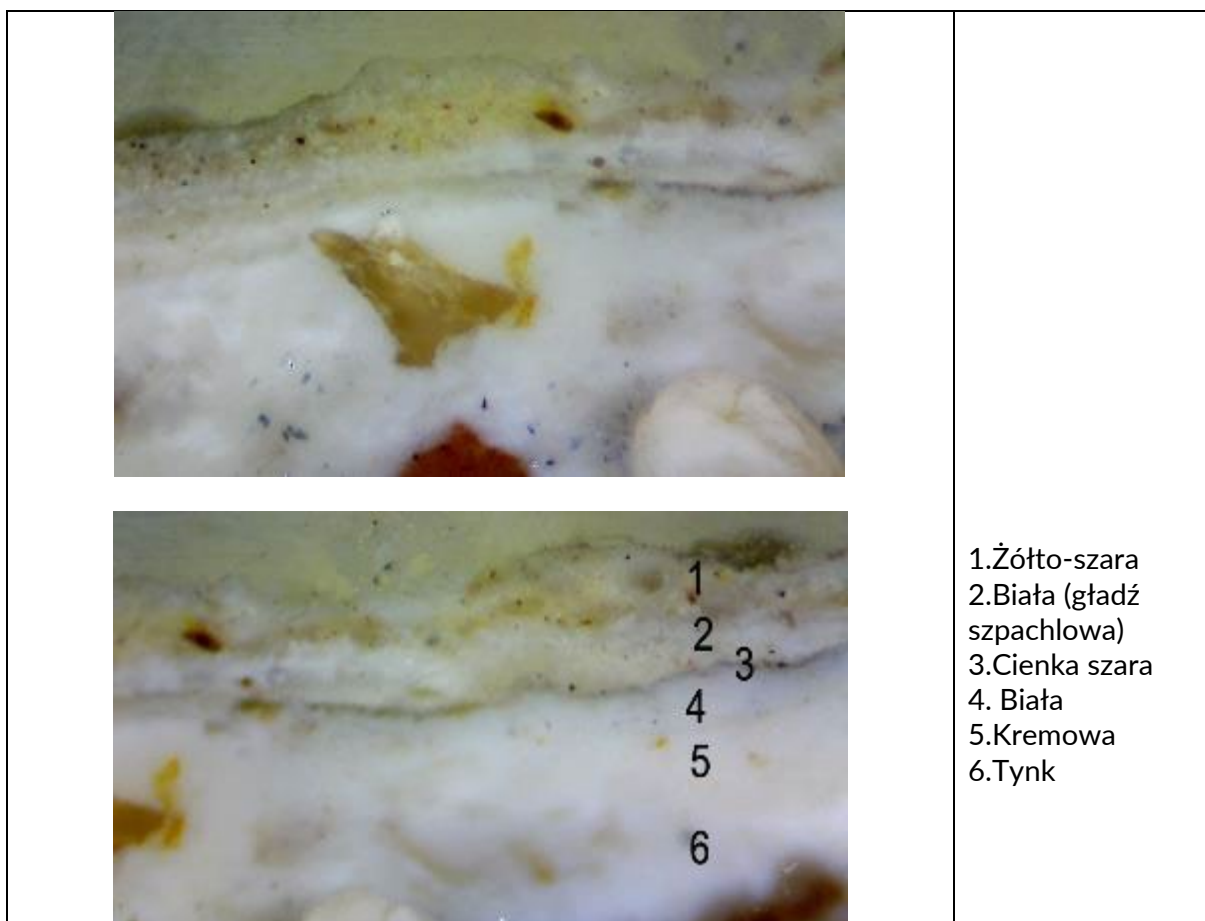

028.1.3 Odkrywki na gzymsie pod empora

028.1.3.1 stratygrafia z gzymsu (belkowanie).

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
028.1.12 i próbka 028.1.12P	Belkowanie na ścianie (pierwsze w dół od gzymsu)	<div data-bbox="253 1335 1070 1946" data-label="Image"> </div> <ol style="list-style-type: none"> 1. Żółto-szara 2. Biała (gładź szpachlowa) 3. Cienka szara 4. Biała 5. Kremowa 6. Tynk

1. Żółto-szara
2. Biała (gładz szpachlowa)
3. Cienka szara
4. Biała
5. Kremowa
6. Tynk

Stratygrafia (od góry):

Nr	Kolor	Opis warstwy	w-wa chronol.
1	beżowy	farba wapienna (?)	III
2	jasno-szary	farba wapienna	II
3	szary	warstwa malarska	I
4	biały	pobiała wapienna	I
5	biały	pobiała wapienna	I
6	biały	tynek wapienno-piaskowy	I

Interpretacja wyników: Pod warstwami wtórnymi widoczne cienka warstwa najstarszego, XVIII-wiecznego opracowania malarskiego w kolorze szarym. Szara warstwa jest bardzo cienka – najprawdopodobniej była nakładana w formie laserunku i miała imitować kamień.

028.1.3.2 stratygrafia z gzymsu (belkowanie).

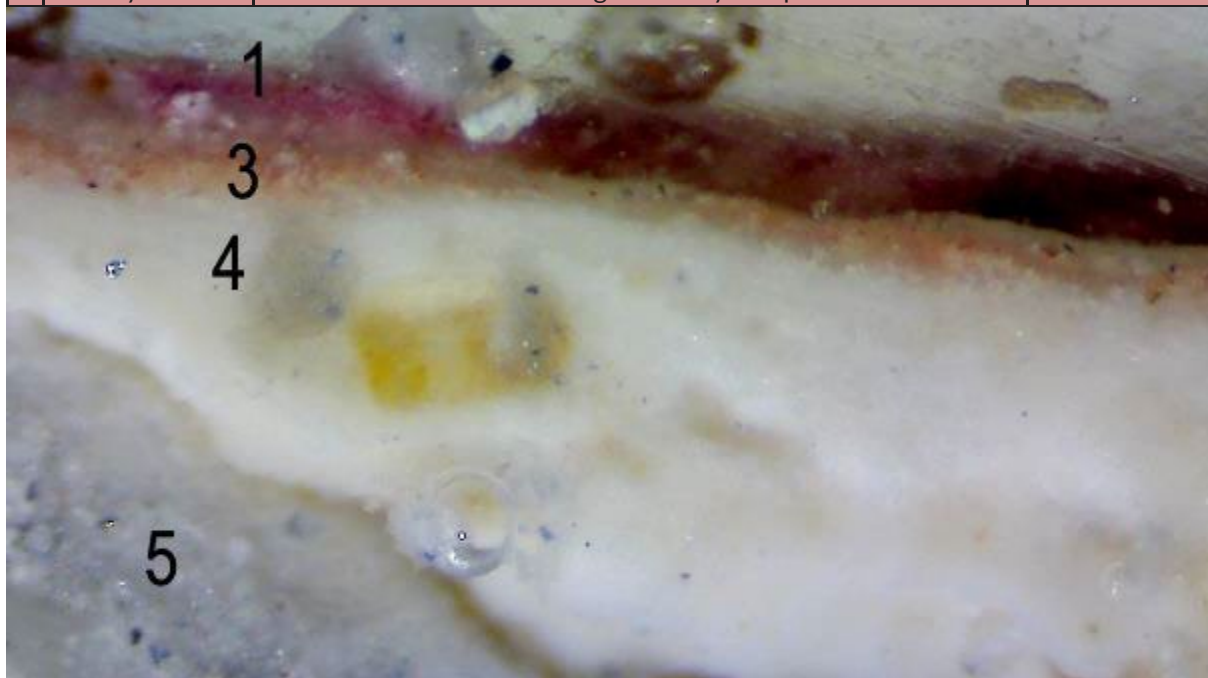
NR ODKRYWKI		MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
028.1.3.2 i próbka 028.1.3.2		Belkowanie na ścianie (drugie w dół od gzymsu)	
			0. Tynk z pobiałą 1. szara 2. Różowa 3. żółto-szara na białej gładzi
Nr	Opis warstwy (Stratygrafia (od góry))		w-wa chronol.
1	Szaro-żółty Wymalowanie współczesne		IV
2	podkład jasnoszary		IV
3	Różowy		II (?)
4	Szary		I
5	Tynk		I
Interpretacja wyników: Gruba różowa warstwa jest wtórna – ma inny odcień niż odkrywana głębiej (w innych miejscach) czerwień. Odkrywka stratygraficzna wskazuje, że pierwotnym kolorem była szarość.			

028.1.3.3 stratygrafia z gzymsu (belkowanie).

Nr	Kolor	Opis warstwy (numeracja od dołu)	w-wa chronol.
	biały	tynk wapienno-piaskowy, zapewne z dodatkiem gipsu	I
1	Różowy ciepły	warstwa malarska wapienna, pigmenty żelazowe)	I
2	szary	pobiałą wapienna	II
3	różowy	warstwa malarska o morfologii warstwy 2 w próbce 028.1.3.2	III

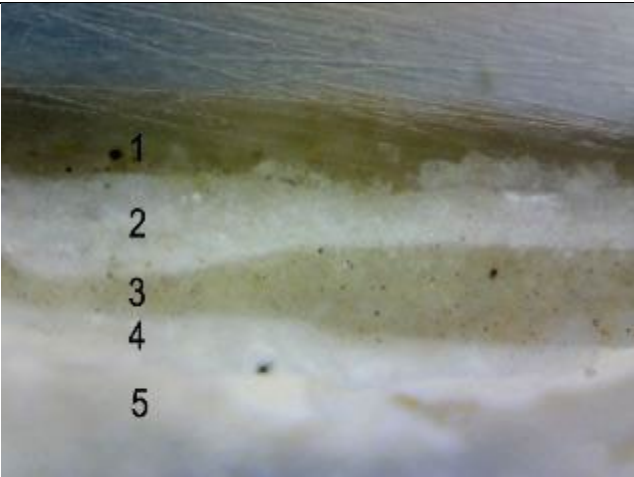

Nr	Kolor	Opis warstwy (numeracja od góry)	w-wa chronol.
1	różowy	warstwa malarska o morfologii warstwy 2 w próbce 028.1.3.2	III
2	szary	pobiałą wapienna	II
3	czerwony	węglan wapnia, pigmenty żelazowe.	I
4	biały	pobiałą wapienna	I
5	biały	tynk wapienno-piaskowy (nie można wykluczyć gipsu)	I

Interpretacja wyników: Na szlifie widać wyraźnie wtórny charakter warstwy różowej i różnicę w odcieniu w stosunku do oryginalnej czerwieni (ceglasto-różowy).

028.1.3.4 stratygrafia z gzymsu (belkowanie).

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI	
028.1.3.4			
		<p>Od dołu</p> <p>0. Tynk z pobiata 1. Szary (brudna biel) 2. Biały (gładź szpachlowa) 3. Jasnoszary</p>	
		<p>Od góry</p> <p>1. Szary (brudna biel) 2. Biały (gładź szpachlowa) 3. Szary 4. Kremowa (pobiata) 5. Tynk</p>	
Nr	Kolor	Opis warstwy	w-wa chronol.
1	szary	Szara pobiata wapienna (?)	III
2	biały	pobiata wapienna	II
3	szary	warstwa malarska	I
4	biały	Pobiata	I
5		tynk	I
Interpretacja wyników: Badany element sztukatorski miał pierwotnie szary lub biały kolor.			

Interpretacja wyników zbiorczo (odkrywki 028.1.3. Belkowanie empory): Wykonane odkrywki wykazały, że warstwy w poszczególnych próbkach pokrywają się. W 028.1.3.2 widać, że jedyna warstwa czerwieni to wtórne wymalowanie; pierwotnie belkowanie było szare z wyjątkiem pasa poniżej: w stratygrafii 028.1.3.3 warstwa na tynku (sjena) jest na oko taka sama jak czerwienie znajdujące się na lizenach - jednak ma więcej spoiwa wapiennego, stąd pewnie wygląda na jaśniejszą.

028.1.4 Odkrywka na łuku i ścianie północnej.

Nr	Kolor	Opis warstwy	w-wa chronol.
Łuk i ściana pod arkadą i płycina nad arkadą			
1	szary	Szara pobiata wapienna (?)	III
2	biały	pobiata wapienna	II
3	szary	warstwa malarska	I
4	biały	Pobiata	I
5		tynk	I
Interpretacja wyników: Badane powierzchnie miały pierwotnie szary i/lub biały kolor.			
Ściana nad łukiem (bez płyciny)			
Nr	Kolor	Opis warstwy (numeracja od góry)	w-wa chronol.
1	różowy	warstwa malarska	III
2	szary	pobiata wapienna	II
3	czerwony	Warstwa malarska czerwona (sjena).	I
4	biały	pobiata wapienna	I
5	biały	tynk wapienno-piaskowy (nie można wykluczyć gipsu)	I
Interpretacja wyników: Badany element sztukatorski miał czerwony kolor.			

Na ścianie i na łuku pod przemalowaniem widoczna szara warstwa malarska. Ściana między pilastrem i łukiem była pomalowana na czerwono.

028.1.5 Odkrywka na podłuczcu i profilach architektonicznych

Na płaskich powierzchniach podłuczca i na wałku znajdują się jedynie niewielkie fragmenty zachowanej malatury w kolorze szarym.

028.1.6 Odkrywka na podłuczcu przy ścianie wschodniej nawy między pom. 028.1 i 026

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
028.1.6	Ściana nad arkadą między pom. 028.1 i 026	<ol style="list-style-type: none"> 1. Żółta 2. Biała (gładź szpachlowa) 3. Cienka szara 4. Kremowa 5. Tynk
		<p>Interpretacja wyników: Na płycinie (względnie płaszczyzna podłuczca) widoczna czerwona warstwa malarska. Na obramieniach i na wałku zachowały się jedynie niewielkie fragmenty malatury w kolorze szarym.</p> <p>Ściany płaskie i podłuczca oraz listewki obramiające kasetony malowane były tym samym kolorem jasnoszarym, natomiast wnętrza kasetonów – wyróżnione kolorem różowym (NCS S 3040-Y80R). Warstwa szara zachowana w niewielkich fragmentach.</p>

028.1.7 Odkrywka na łuku ściany wschodniej.

W odkrywce pod warstwą współczesnego wymalowania widoczne pozostałości szarej warstwy malarskiej.

028.1.8 Kapitel pilastra na ścianie północnej

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
028.1.8	<i>Kapitel pilastra na ścianie północnej</i>	
		<ol style="list-style-type: none"> 1. Biała 2. Biała (gładź szpachlowa) 3. Cienka szara (różne odcienie) z ugrzywami akcentami 4. Kremowa 5. Tynk
<p>Interpretacja wyników: Pod warstwą współczesnego wymalowania widoczna jest szara i żółta warstwa malarska (analogicznie jak 028.1.1). Obie warstwy stanowią jedną fazę chronologiczną. Kapitel malowany w różnych odcieniach szarości, które budują jego formę. Na wałku widoczna jest warstwa w ciemniejszym kolorze, natomiast spodnia część górnego gzymsu podkreślona jest żółtym kolorem.</p>		

028.1.9 Archiwolta (Odkrywka na łuku)

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
028.1.9	Archiwolta	
		<ol style="list-style-type: none"> 1. Biała 2. Biała (gładź szpachlowa) 3. Cienka szara (różne odcienie) z ochrowymi akcentami 4. Kremowa 5. Tynk
<p>Interpretacja wyników: Pod warstwą współczesnego wymalowania widoczna jest szara i żółta warstwa malarska. Obie warstwy stanowią jedną fazę chronologiczną. Archiwolta malowany w różnych odcieniach szarości, które budują jego formę. Kolorem ochrowo-żółtym podkreślone rozrzeźbienie.</p>		

028.1.10 Ściana północna i podłucze

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
028.1.10	Ściana północna i podłucze	
		<ol style="list-style-type: none"> 1. Żółta/biała 2. Biała (gładź szpachlowa) 3. Cienka szara (różne odcienie) 4. Kremowa 5. Tynk
<p>Interpretacja wyników: Zarówno na ścianie jak i podłuczcu odstonięta została szara warstwa malarska. Ściany i podłucza oraz listewki obramiające kasetony wymalowane w kolorze szarym. Widoczne są różnice walorowe – miejscami warstwa malarska jest jasnoszara, miejscami ciemna. Zaobserwowane różnice wskazują na celowość takiego zabiegu – nie są przypadkowe i nielogiczne. Nasuwa się wniosek, iż wymalowanie to miało naśladować wygląd kamienia i nawiązywać do sąsiadującego ołtarza wykonanego w stiuku.</p>		

028.1.11 Odkrywka na podłuczcu na malowanej kotarze

Pod wtórną czerwono-brązową warstwą malarską znajduje się starsza, czerwona malatura leżąca bezpośrednio na pobielonej wyprawie tynkarskiej. Analogia do np. 028.1.3.3 tj. czerwieni belkowaniu empyry pfn.

028.1.12 Zewnętrzna część kotary – część środkowa (od strony nawy północnej)

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
028.1.12	Zewnętrzna część kotary (od strony nawy północnej) – część środkowa kotary	<ol style="list-style-type: none"> 1. Odcienie czerwieni i żółtego 2. Gładź gipsowa (biały) 3. Czerwony 4. Biała/beżowa 5. Tynk
		
<p>Interpretacja wyników: Na tynku znajduje się czerwona warstwa malarska, na niej widoczna jest zacierka gipsowa w kolorze różowym (najprawdopodobniej podczas jej kładzenia, pigment ze spodniej warstwy zmieszał się z nakładaną masą). Na wierzchu namalowana współcześnie kotara. Pod przemalowaniem warstwa malarska w kolorze żywo czerwono-ceglastym (odczytano kolor jako NCS S 2070-Y90R). Różnice w nasyceniu koloru z tej i poprzedniej odkrywki mogą wskazywać na inne niż płaskie (marmoryzacja/kotara), wymalowanie tej części lub uszkodzenie.</p>		

028.1.13 Zewnętrzna część kotary (od strony nawy północnej)

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
028.1.13	Zewnętrzna część kotary (od strony nawy północnej)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Odcienie czerwieni i żółtego (kotara) 2. Gładź gipsowa (biały) 3. Czerwony 4. Biała/beżowa 5. Tynk
		<p>Interpretacja wyników: Pod malowaną kotarą odsłonięto pierwotne wymalowanie w kolorze żywo czerwono-ceglastym (odczytano kolor jako NCS S 2070-Y90R). Różnice w nasyceniu koloru z tej i poprzedniej odkrywki mogą wskazywać na inne niż płaskie (marmoryzacja/kotara), wymalowanie tej części lub uszkodzenie. Ściana sąsiadująca z kotarą – odkryto fragmentarycznie zachowaną jasnoszarą warstwę malarską.</p>

028.1.14 Zewnętrzna część kotary (od strony nawy północnej) i sąsiadująca ściana

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
028.1.14	Zewnętrzna część kotary (od strony nawy północnej) i sąsiadująca ściana	<ol style="list-style-type: none"> 1. Odcienie czerwieni i żółtego (kotara) 2. Gładź gipsowa (biały) 3. Ciemnoszary 4. Czerwony 5. Biała/beżowa 6. Tynk
		
<p>Interpretacja wyników: Pod malowaną kotarą odsłonięto pierwotne wymalowanie w kolorze żywo czerwono-ceglastym (odczytano kolor jako NCS S 2070-Y90R). Różnice w nasyceniu koloru z tej i poprzedniej odkrywki mogą wskazywać na inne niż płaskie (marmoryzacja/kotara), wymalowanie tej części lub uszkodzenie.</p> <p>Ściana sąsiadująca z kotarą – odkryto fragmentarycznie zachowaną jasnoszarą warstwę malarską. Ślady ciemnoszarego wymalowania w obszarze kotary mogą być późniejszym prze-malowaniem.</p>		

028.1.15 Odkrywka na pilastrze

Na pilastrze pod warstwą współczesnych wymalowań widoczna jest warstwa malarska w odcieniu ciepłej szarości. Miejscami widoczne są ciemniejsze fragmenty wymalowania, co wskazywałoby na opracowanie o charakterze marmoryzacji.

028.1.16 Odkrywka na ścianie płd. między pom. 028.a i 025

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
028.1.2	Ściana między pom. 028.a i 025	<ol style="list-style-type: none"> 1. Żółta 2. Biała (gładź szpachlowa) 3. Szara 4. Kremowa 5. Tynk
		
<p>Interpretacja wyników: Na ścianie płd. między pilastrem a plecami ołtarza w odkrywce widoczna jest ciemno szara warstwa malarska.</p> <p>Odkrywka znajduje się na ścianie prostopadłej do opisanej niżej (stykają się). Kolor warstwy szarej jest jednak dużo jaśniejszy – podobny odcień występuje na filarach nawy północnej (odczytano kolor jako NCS S 3005-Y20R).</p>		

028.1.17 Ściana przyległa (prostopadła) do ołtarza bocznego

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
028.1.17	Ściana przyległa (prostopadła) do ołtarza bocznego	
		<ol style="list-style-type: none"> 1. Żółta 2. Biała (gładz szpachlowa) 3. Ciemnoszara 4. Kremowa 5. Tynk
 		
<p>Interpretacja wyników: Kolor odkryty na fragmencie ściany prostopadłej do ołtarza bocznego jest tożsamy z kolorem stiuku zastosowanego w ołtarzu. Wykończenie takie stanowiło kompozycyjną kontynuację ołtarza i domykało go, nadając ramy i definiując jako oddzielny element (rzeźbiarski).</p>		

028.1.18 Cokół pilastra

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
028.1.11	Cokół pilastra	<ol style="list-style-type: none"> 1. Szara 2. Biała (gładź szpachlowa) 3. Cienka szara 4. Kremowa 5. Tynk
		
<p>Interpretacja wyników: Pod warstwą zacierki tynkarskiej pomalowanej na szaro widoczne są pozostałości szarej warstwy malarskiej, zapewne z I poł. XVIII w.</p>		

028.2 i 0.28 b, c – ŚRODKOWO-WSCHODNIE PRZĘŚŁO NAWY BOCZNEJ

Oznaczenie	028.2, 028.b,c	
Nazwa obecna	-	
Nazwa dawna	?	
Wymiary	8,2 x 7,2 m wysokość 028.2 ok. 14 m Wysokość 028.b,c ok. 4 m	

028.2.1. Cokół pilastra

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
028.2.1	Cokół pilastra	<ol style="list-style-type: none"> 1. Żółta/szara 2. Biała (gładź szpachlowa) 3. Cienka szara 4. Kremowa 5. Tynk
		
<p>Interpretacja wyników: Pod współczesnym ciemnoszarym, tłustym wymalowaniem widoczne jest zniszczone, starsze opracowanie malarskie: ciemniejsze szarości na wążku cokołu, jaśniejsze na płaskich elementach.</p>		

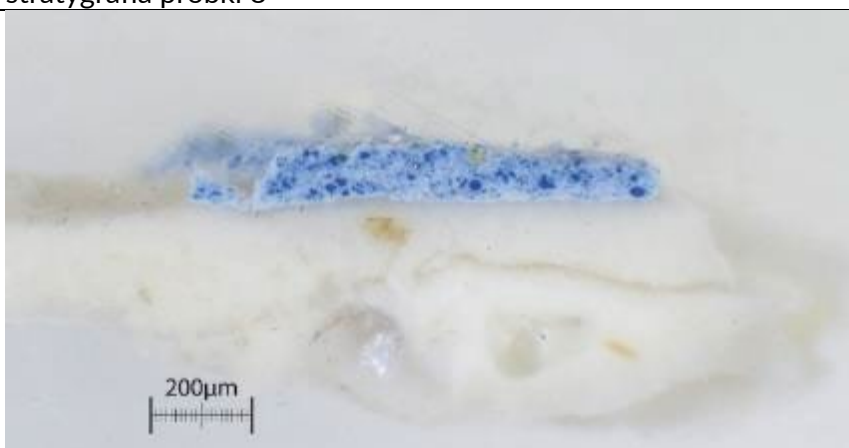
028.2.2 Podłucze arkady przed wejściem do kaplicy 029

Próbka błękitu pobrana z arkady przed wejściem do kaplicy MB, nawa północna, podłucze arkady przed kaplicą Matki Boskiej

miejsce pobrania próbki 8

stratygrafia próbki 8

układ warstw określony na podstawie stratygrafii, od góry:

1. błękitna z intensywnie błękitnymi skupiskami
2. biała

028a-e Arkady

028a.1 / 028a.2 Ściana między pom. 028.a i 025

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
028.a.1/028.a.2	Ściana między pom. 028.a i 025	1.Żółta 2.Biała (gładź szpachlowa) 3.Cienka szara 4.Kremowa 5.Tynk
		

028a.1

Odkrywka w narożniku na łączeniu ściany północnej ze wschodnią.

028a.2

Odkrywka na ścianie wschodniej nad przejściem do kaplicy 025

W odkrywkach widoczna szara warstwa malarska

Nr	opis	w-wa chronolog.
1	Warstwa tynku z kremową pobiałą i szarą warstwą malarską.	I
2	Zacierka tynkarska pokryta szarym gipsem	II
3	Akrylowa warstwa malarska.	II

Interpretacja wyników: We wszystkich wykonanych w tym obszarze odkrywkach występuje cienka warstwa koloru szarego – na kremowym podkładzie wykonano laserunek naśladowujący kamień.

028a.3 / 028a.4 Podłucze

<p>028a.3</p> 	<p>028a.4</p>
<p>W odkrywce nie znaleziono oryginalnych wymalowań. Na tyku znajduje się współczesna zacierka gipsowa pokryta farbą akrylową.</p>	<p>Wkłęsy ozdobny element podłucza malowany na czerwono. Na wałku widoczne i połaci łąku niewielkie ilości zachowanej szarej warstwy malarskiej.</p>

028.a.5 Podłucze między pom.028.a i 025.

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
028.a.2	Podłucze między pom.028.a i 025.	 <ol style="list-style-type: none"> 1. Żółta/różowa 2. Biała (gładź szpachlowa) 3. Cienka szara/kremowa/ciemnoróżowa 4. Biała 5. Kremowa/ceglasto-różowa 6. Tynk
<p>Pole kasetonu malowane na czerwono. Na wałku i połaci łąku niewielkie ilości zachowanej szarej warstwy malarskiej. Interpretacja wyników: Wnętrze kasetonu pierwotnie w kolorze ceglasto-czerwonym (NCS S 2023-Y80R). Pozostałe elementy jasno-szare lub kremowe.</p>		

028.a.6 Sptyw sklepienia na ścianie północnej

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
028.a.6	Sptyw sklepienia na ścianie północnej	<ol style="list-style-type: none"> 1. Biąta/żółta/beżowa 2. Biąta (gładź szpachlowa) 3. Cienka szara 4. Kremowa 5. Tynk
		
<p>Interpretacja wyników: Pod warstwą zacierki tynkarskiej pomalowanej na beżowo (ściana), biało (sklepienie) i żółto (ściana) widoczne są pozostałości oryginalnej szarej warstwy malarskiej.</p>		

028a.7 Podłucze

Na podłuczcu sklepienia widoczna szara warstwa malarska na ozdobnym wałku i obramieniu. Wewnętrzna część łuku w kolorze czerwonym.

028a.8 Odkrywka na splywie sklepienia od południowej strony

Na sklepieniu widoczna jest szara warstwa malarska, która przechodzi na podłucze sklepienia.

028a.9 i 28a.10 Odkrywki na sklepieniu przy ścianie wschodniej.

Na sklepieniu widoczna jasno szara warstwa malarska.

028a.11 odkrywka na ścianie południowej

Na ścianie widoczna jest szara warstwa malarska.

028a.12 Odkrywka na filarze od strony podcienia arkad

Na filarze widoczna jest szara warstwa malarska.

028a.13 Odkrywka na ścianie północnej.

Pod warstwą współczesnego wymalowania znajduje się szara zacierka gipsowa, pod nią widoczne są niewielkie fragmenty szarej warstwy malarskiej.

Interpretacja wyników: Zachowane niewielkie fragmenty szarej warstwy malarskiej mogą sugerować, że barokowe opracowanie badanych powierzchni było szare.

028e.1 Odkrywka na ścianie północnej

W odkrywce widoczna szaro-brązowa warstwa malarska.

028a-e Arkady - zbiorcza interpretacja wyników

Arkady między nawą a kaplicą wymalowane zostały głównie w kolorach ciepłych i chłodnych szarości. W wykonanych odkrywkach widać, że natężenie i odcień koloru malatury zależy od elementu architektonicznego i jego położenia względem źródeł światła. Ozdobne podłucza zostały wzbogacone fragmentami malowanymi na czerwono.

028.3 i 0.28.d,e – ŚRODKOWE PRZĘŚŁO NAWY BOCZNEJ

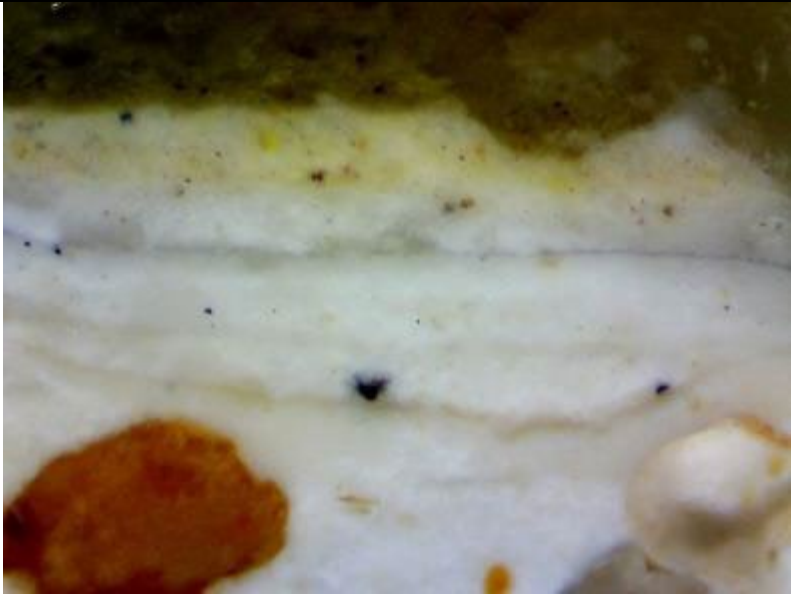
Oznaczenie	028.3, 028.d,e	
Nazwa obecna	-	
Nazwa dawna		
Wymiary	8,2 x 7,2 m wysokość 028.3 ok. 14 m Wysokość 028.d,e ok. 4 m	
Datowanie	Po 1730	

028.3.1 Filar pomiędzy pom. 028.e i 028.d od strony nawy głównej

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
028.3.1 i próbka 028.3.1P	Filar pomiędzy pom. 028.e i 028.d od strony nawy głównej	
		
		

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Żółta 2. Biała (gładź szpachlowa) 3. Cienka szara 4. Biała 5. Kremowa 6. Tynk
	<p>Próbka 028.3.1P</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Żółta 2. Biała (gładź szpachlowa) 3. Cienka szara 4. Biała 5. Kremowa 6. Tynk
<p>Interpretacja wyników: Obecna kolorystyka nawiązuje do odkrytych warstw, jednak w dużo jaśniejszej tonacji. Kolor środkowego pilastra jest zróżnicowany pod względem nasycenia koloru – co widać na fotografii odkrywki nr 028.3.1 oraz na Ryc. 37 i 38. Może to wynikać z malarskiej próby naśladowania kamienia.</p>	

Ryc. 7. Pilaster. Odkrywka 028.3.1

Ryc. 8. Odkrywka 028.3.1 - paleta kolorystyczna

028.3.2 i próbka 028.3.2P Nisza półfilaru pod archiwoltą

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
028.3.2 i próbka 028.3.2P	Nisza półfilaru pod archiwoltą	<ol style="list-style-type: none"> 1. Różowa 2. Biała (gładź szpachlowa) 3. Ceglasto-różowa 4. Biała 5. Tynk
		
		<ol style="list-style-type: none"> 1. Różowa 2. Biała (gładź szpachlowa) 3. Różowa 4. Biała 5. Tynk
<p>Interpretacja wyników: Obecna kolorystyka nawiązuje do odkrytych warstw, jednak w dużo jaśniejszej tonacji. Kolor środkowego pilastra jest zróżnicowany pod względem nasycenia koloru – co widać na fotografii odkrywki nr 028.3.1 oraz na Ryc. 37 i 38. Może to wynikać z malarskiej próby naśladowania kamienia.</p> <p>Płyciny malowane były na ceglasto-różowy kolor, pojawiający się w pozostałych odkrywkach wykonanych w tożsamych miejscach. Odczytano kolor jako NCS S 2020-Y80R.</p>		

028.3.3 Ściana zamykająca część 028.3 od zachodu

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
028.3.3	Ściana zamykająca część 028.3 od zachodu	<p data-bbox="1206 465 1433 636">1.Szary (brudna biel) 2.Cienka szara 3.Kremowa/biała 5.Tynk</p>
		
<p data-bbox="240 920 1350 987">Interpretacja wyników: Ściany płaskie malowane były na szaro. Warstwa szara bardzo cienka.</p>		

028.4 – ŚRODKOWO-ZACHODNIE PRZĘŚŁO NAWY BOCZNEJ

Oznaczenie	028.4	
Nazwa obecna	-	
Nazwa dawna	?	
Wymiary	9,2 x 5,5 m wysokość ok. 14 m	
Datowanie	?	

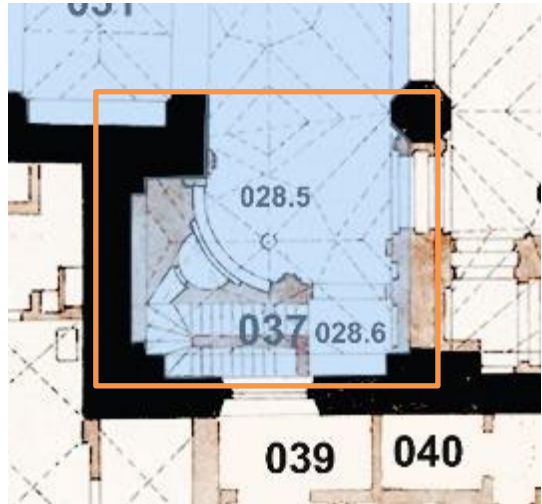

028.4.1 Odkrywka na pilastrze

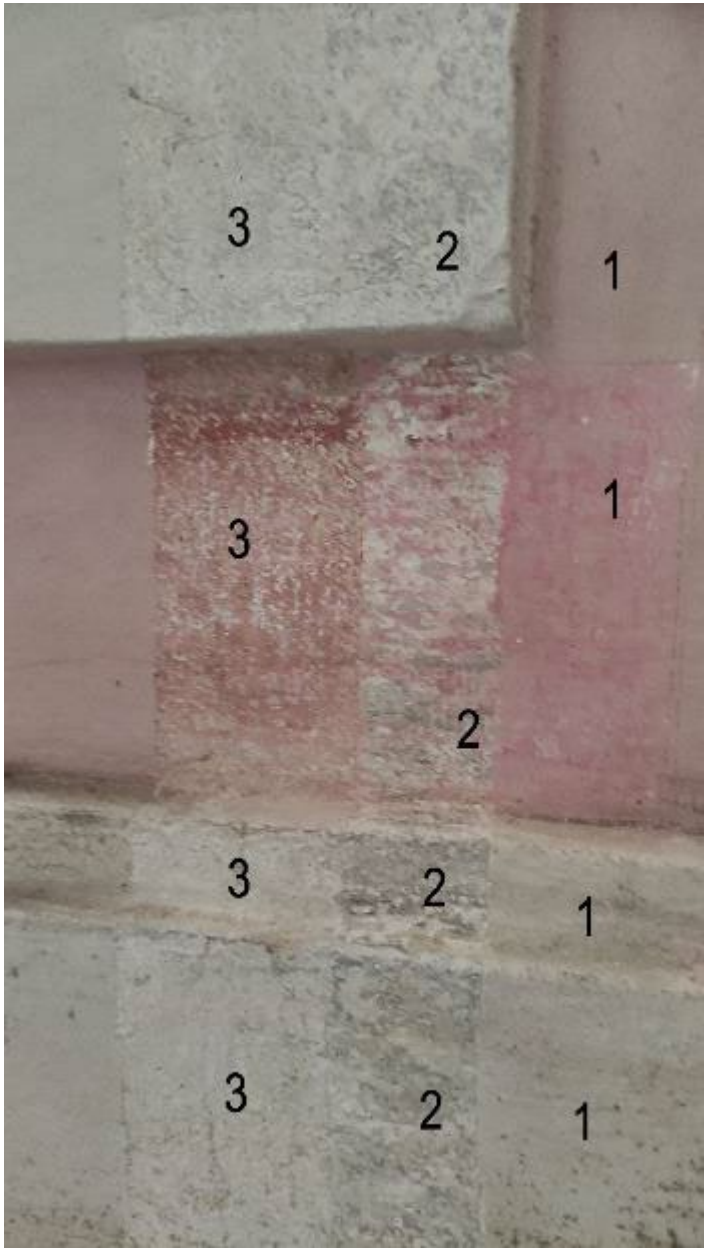
W odkrywce widoczna szara warstwa malarska.

028.5 i 0.28.6 – PRZĘŚLA ZACHODNIE NAWY PÓŁNOCNEJ.

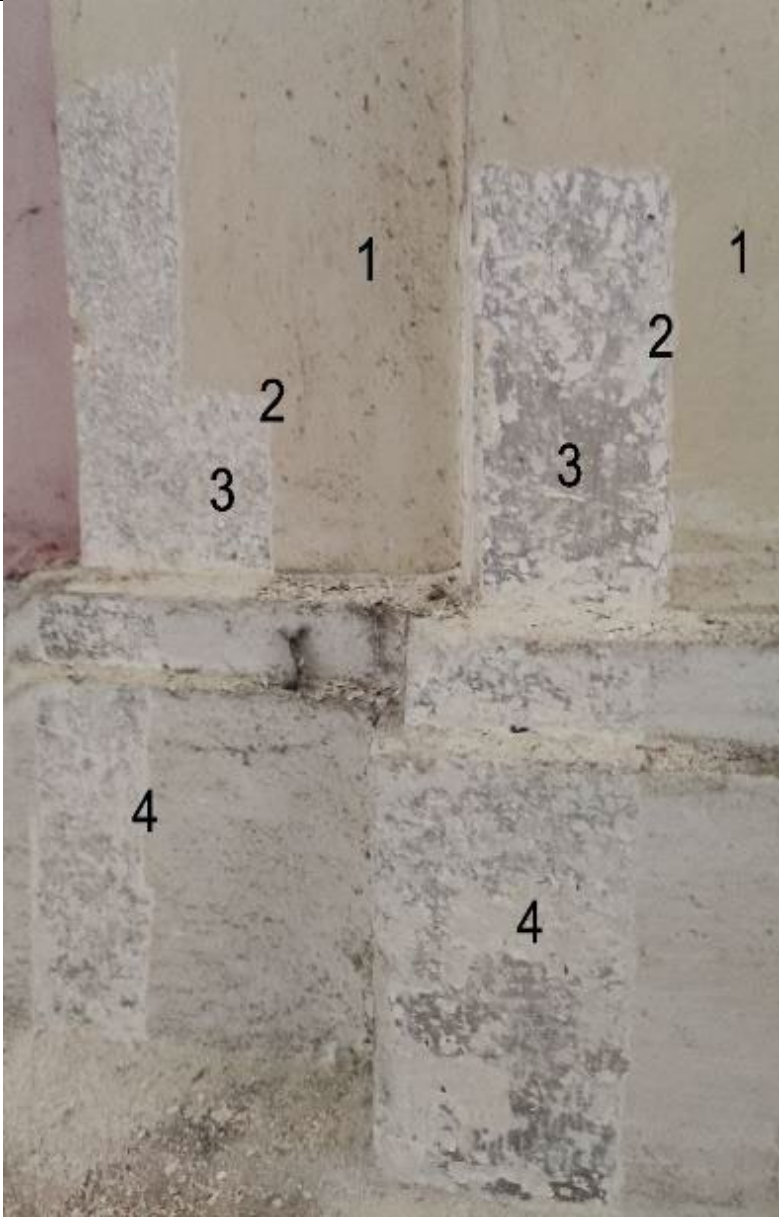
Oznaczenie	028.5, 028.6	
Nazwa obecna	-	
Nazwa dawna	?	
Wymiary	5,5 x 6,7 m wysokość 028.5 ok. 14 m Wysokość 028.6 ok. 4 m	
Datowanie	?	

028.5.1 Balustrada empiry – część pełna

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
028.5.1	Balustrada empiry – część pełna	
		1. Jasnoróżowy 2. Szary 3. Kremowy 4. Tynk
		1. Intensywny róż 2. Szary 3. Ceglasto-różowy 4. Tynk
		1. Brudna biel 2. Szary 3. Kremowy 4. Tynk
<p>Interpretacja wyników: Kolejność i układ warstw wskazują na to, że pierwotnie tło balustrady wyróżnione było czerwienią (NCS S 2020-Y80R.), natomiast elementy wypukłe malowane były na jasno-kremowy kolor (warstwa nr 3 -NCS S 0502-Y) lub szary (nakładany na kremowy podkład w formie laserunku). Obecna kolorystyka nawiązuje do pierwotnej, jednak w innych odcieniach i natężeniach koloru.</p>		

028.5.2 Filar empory

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
028.5.2	Filar empory	 <ol style="list-style-type: none"> 1. Żółta 2. Biała (gładź) 3. Szary 4. Kremowy 5. Tynk
<p>Interpretacja wyników: Filary empory malowane były pierwotnie na kolor kremowy (NCS S 0502-Y) lub odcienie szarości (kremowy jako podkład szarego laserunku).</p>		

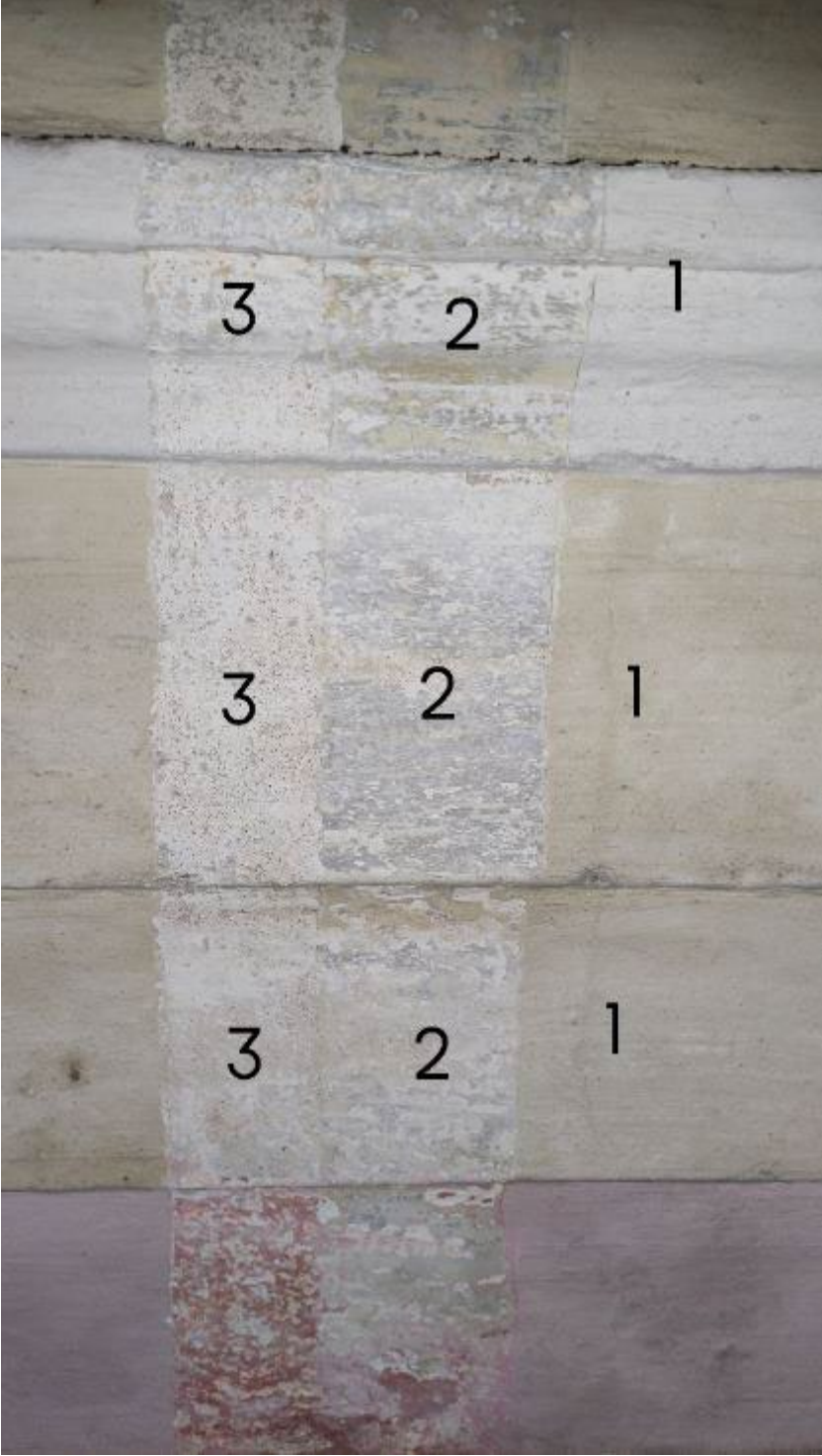
028.5.3 Gzyms pod emporą

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
028.5.3	Gzyms pod emporą	 <ol style="list-style-type: none"> 1. Biały 2. Szary 3. Kremowy 4. Tynk
<p>Interpretacja wyników: Gzyms malowany był pierwotnie na kolor kremowy (NCS S 0502-Y) lub odcienie szarości (kremowy jako podkład szarego laserunku).</p>		

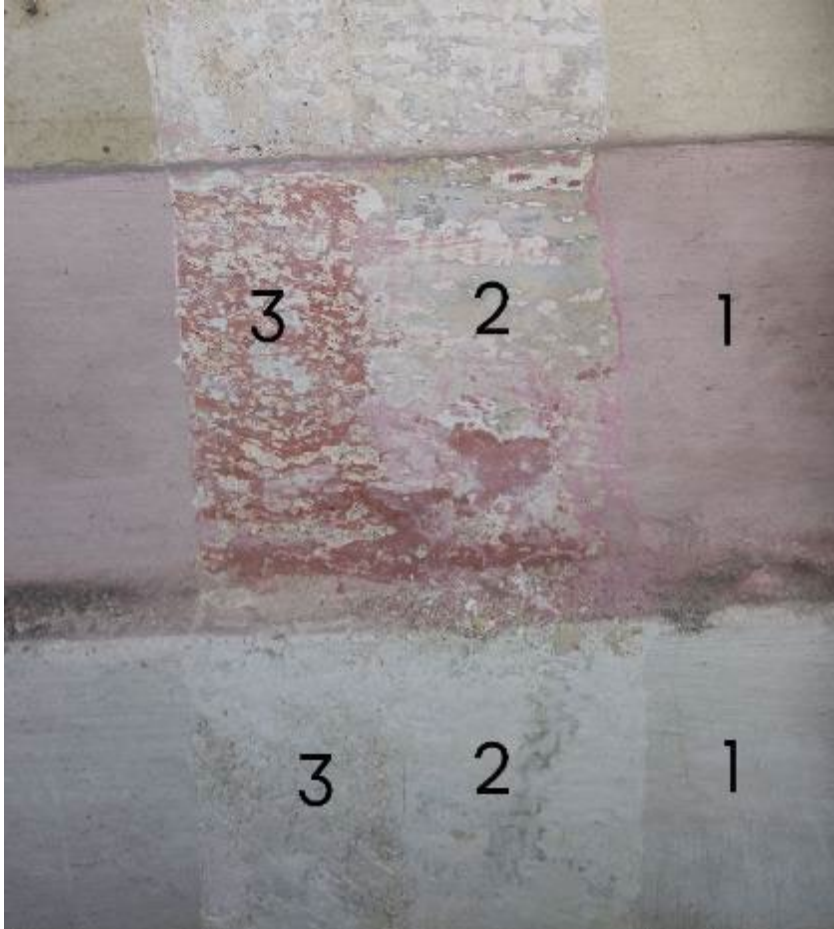
028.5.4 Fryz pod gzymsem

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
028.5.4	Fryz pod gzymsem	 <ol style="list-style-type: none"> 1. Żółty 2. Szary 3. Biały 4. Tynk
<p>Interpretacja wyników: Fryz malowany był pierwotnie w odcieniach szarości (biały jako podkład szarego laserunku).</p>		

028.5.5 Architrav

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
028.5.5	Architrav	OD GÓRY:
		<ol style="list-style-type: none"> 1. Biały 2. Szary z ochrowymi akcentami 3. Kremowy/biały 4. Tynk
		<ol style="list-style-type: none"> 1. Żółty 2. Szary 3. Kremowy/biały 4. Tynk
		<ol style="list-style-type: none"> 1. Biały 2. Szary z ochrowymi akcentami 3. Kremowy/biały 4. Tynk
<p>Interpretacja wyników: Architrav malowany był pierwotnie w odcieniach szarości (biały jako podkład szarego laserunku) z ochrowymi akcentami w podcięciach. Porównać analogiczne wymalowanie na 028.1.3.</p>		

028.5.6 Pacha archiwolty

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
028.5.6	Pacha archiwolty	<ol style="list-style-type: none"> 1. Różowy 2. Szary 3. Ceglasto-różowy
		<ol style="list-style-type: none"> 1. Biały brudny 2. Biały 3. Jasnoszary
<p>Interpretacja wyników: Tło pacy pierwotnie koloru ceglasto-różowego (NCS S 3040-Y80R). Wypukły trójkąt jasnoszary (NSC S 2002-Y).</p>		

028.5.7 Archiwolta

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
028.5.7	Archiwolta	 <ol data-bbox="1233 860 1433 965" style="list-style-type: none"> 1. Biały 2. Jasnoszary 3. Tynk
Interpretacja wyników: Archiwolta pierwotnie koloru jasnoszarego. Widoczne słabo zachowane modelowanie kolorem ochry.		

028.5.8 Zwornik archiwolty

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
028.5.8	Zwornik archiwolty	<ol style="list-style-type: none"> 1. Białe 2. Jasnoszare
		<ol style="list-style-type: none"> 1. Różowy 2. Jasnoszare 3. Ceglasto-różowy 4. Tynk
<p>Interpretacja wyników: Obramienie zwornika archiwolty w kolorze jasnoszarym. Płycina pierwotnie koloru ceglasto-różowego (NCS S 3040-Y80R).</p>		

028.5.9 Kapitele pilastrów

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
028.5.9	Kapitele pilastrów	 <ol style="list-style-type: none"> 1. Biały 2. Szary ciemny/Ceglasto-różowy 3. Kremowy 4. Tynk

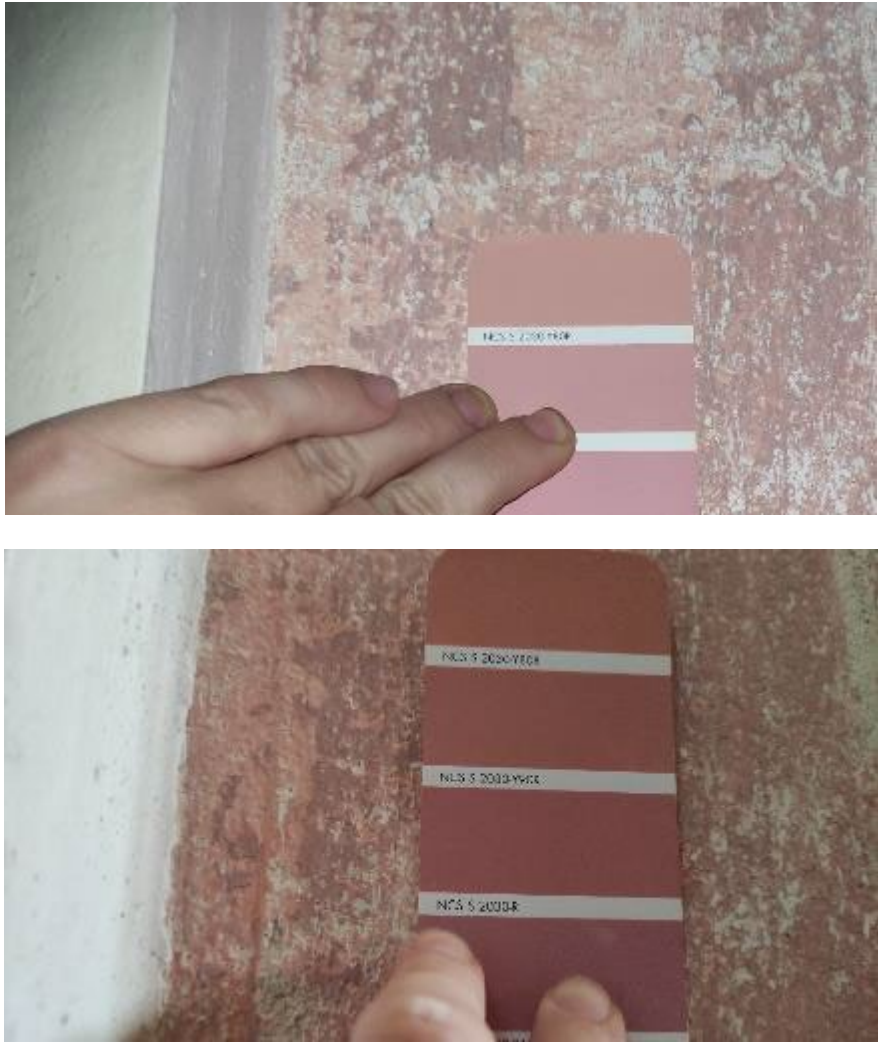
Interpretacja wyników: Kapitel pomalowany pierwotnie na kolor ciemnoszary z ochrowymi podcięciami w zagłębieniach wolut. Wgłębienia w bocznych częściach wolut w kolorze ceglasto-różowym (NCS S 3040-Y80R).

028.5.10 Płycina pilastra przy ścianie południowej

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
028.5.10	Płycina pilastra przy ścianie południowej	<ol style="list-style-type: none"> 1. Jasnoróżowy 2. Biały 3. Ceglasto-różowy 4. Tynk
		<p>Interpretacja wyników: Płyciny pilastrów malowane na kolor ceglasto-różowy(NCS S 3040-Y8OR).</p>

028.5.11 Płycina filara pod chórem

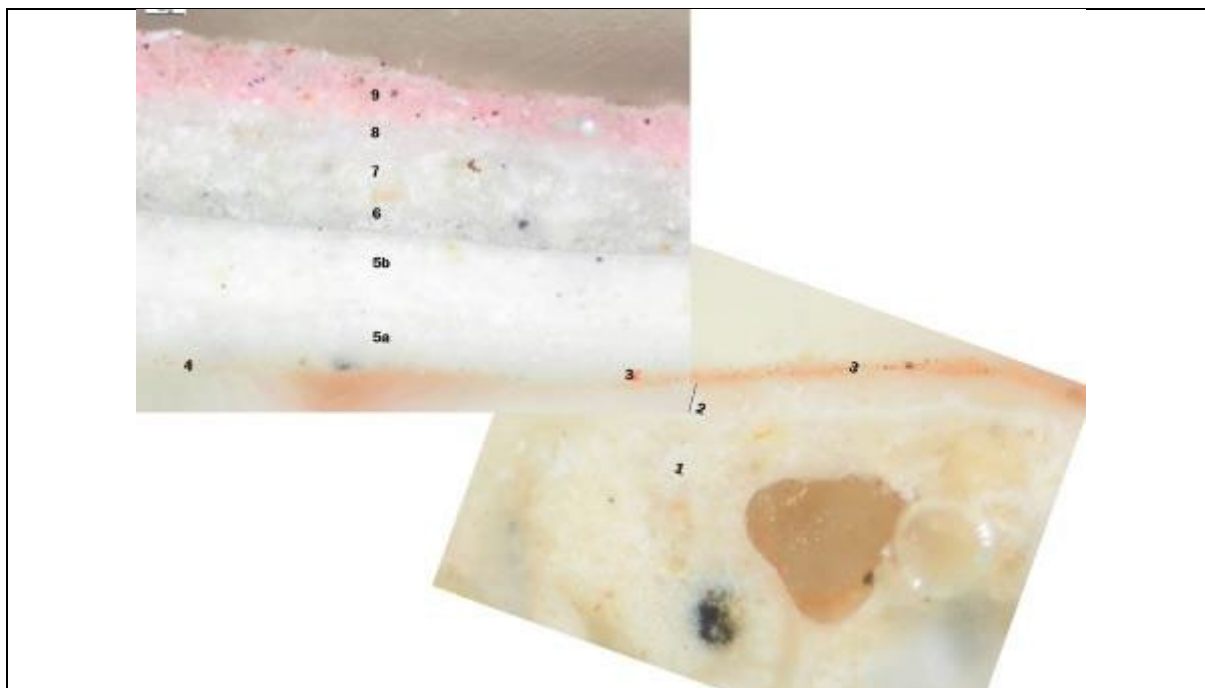
NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
028.5.11	Płycina filara pod chórem	<ol style="list-style-type: none"> 1. Jasnoróżowy 2. Biały 3. Ceglasto-różowy ciemny 4. Ceglasto-różowy jasny 5. Tynk
		<p>Interpretacja wyników: Płyciny filarów malowane na kolor ceglasto-różowy(NCS S 2030-Y80R). Ciemniejszy kolor (NCS S 2030-Y90R) może być późniejszym przemalowaniem.</p>

028.5.12 Filar pod chórem – odkrywka pasowa

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
028.5.12	Filar pod chórem – odkrywka pasowa	
		<ol style="list-style-type: none"> 1. Żółty/biały 2. Biały 3. Odcienie szarości 4. Pobiata 5. Tynk
<p>Interpretacja wyników: Filar malowany pierwotnie w odcieniach szarości. Wyraźna artykulacja płyciny (krawędzie pomalowane ciemniejszym kolorem).</p>		

028.6.1 Lizena przy ołtarzu renesansowym

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA
028.6.1	Lizena przy ołtarzu renesansowym
	

Nr	Kolor	Opis warstwy
1	kremowy	tynk wapienno-piaskowy (nie można wykluczyć gipsu)
2	kremowy	pobiałą wapienną
3	czerwony	cienka warstwa malarska: węglan wapnia, glinokrzemiany, pigmenty żelaz., gips
4	beżowy	warstwa malarska pigmentowana czernią (prawdopodob. roślinna), drobne pomarańczowe, żółte, brązowe, czerwone
5	biały	pobiałą wapienną; być może kładziona w dwóch warstwach
6	szary	warstwa malarska zbudowana z białego, wapiennego tła, w którym rozproszone są cząstki czarne o zróżnicowanej wielkości oraz pojedyncze pomarańczowożółte
7	jasno-szary	pobiałą wapienną z pojedynczymi ziarnami barwnymi - brązowymi, niebieskimi, czarnymi, pomarańczowymi
8	biały	pobiałą wapienną
9	różowy	warstwa malarska zbudowana z ziaren kremowych oraz różowych, czerwonych, pomarańczowych i pojedynczych niebieskich oraz czarnych

Warstwa 3 - kolorystycznie to odpowiednik stiukowej oprawy łoży opackiej pod emporą chórową/ wejście gł. .

028.6.2/3 Kamienne obramienie malowidła *Biczowanie* na ścianie zachodniej

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
	Ołtarz na ścianie zachodniej - pilastry	
028.6.2	028.6.3	
		<ol style="list-style-type: none"> 1. Ciemny brązowo-zielony 2. Czerwony 3. Piaskowiec

Interpretacja wyników: Ołtarz wykonany z piaskowca,.

Interpretacja wyników: Rama ołtarzowa z piaskowca, polichromowana. Przemalowana. Widoczne ślady złocenia. Badania stratygraficzne sugerują kolorystykę analog. do innych elementów wystroju z epoki np. obramienie szafy na oleje w prezbiterium (fot. z lewej), balustrada przed wejściem na ambonę w nawie głównej (fot. w środku), czy obramienie drzwiowe z supraportą w prezbiterium (fot. z prawej). Jeśli potwierdzi się, że jest to XVIII-wieczna warstwa współczesna polichromii, należy ją uszanować i zachować! Nie odstaniać wówczas starszych warstw.

029 – KAPLICA NAJŚWIĘTSZEGO SAKRAMENTU

Oznaczenie	029	
Nazwa obecna	Kaplica Najświętszego Sakramentu	
Inna nazwa	MB Częstochowskiej	
Wymiary	6,5 m x 5,3 m, wysokość ok. 5,5 m	
Datowanie	początek XV w.?	

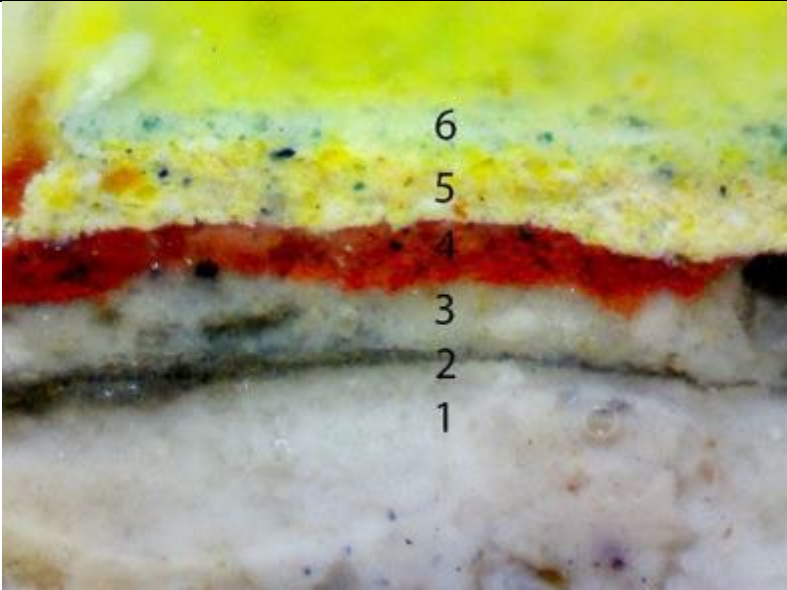

Ryc. 9. Kaplica Najświętszego Sakramentu (029).

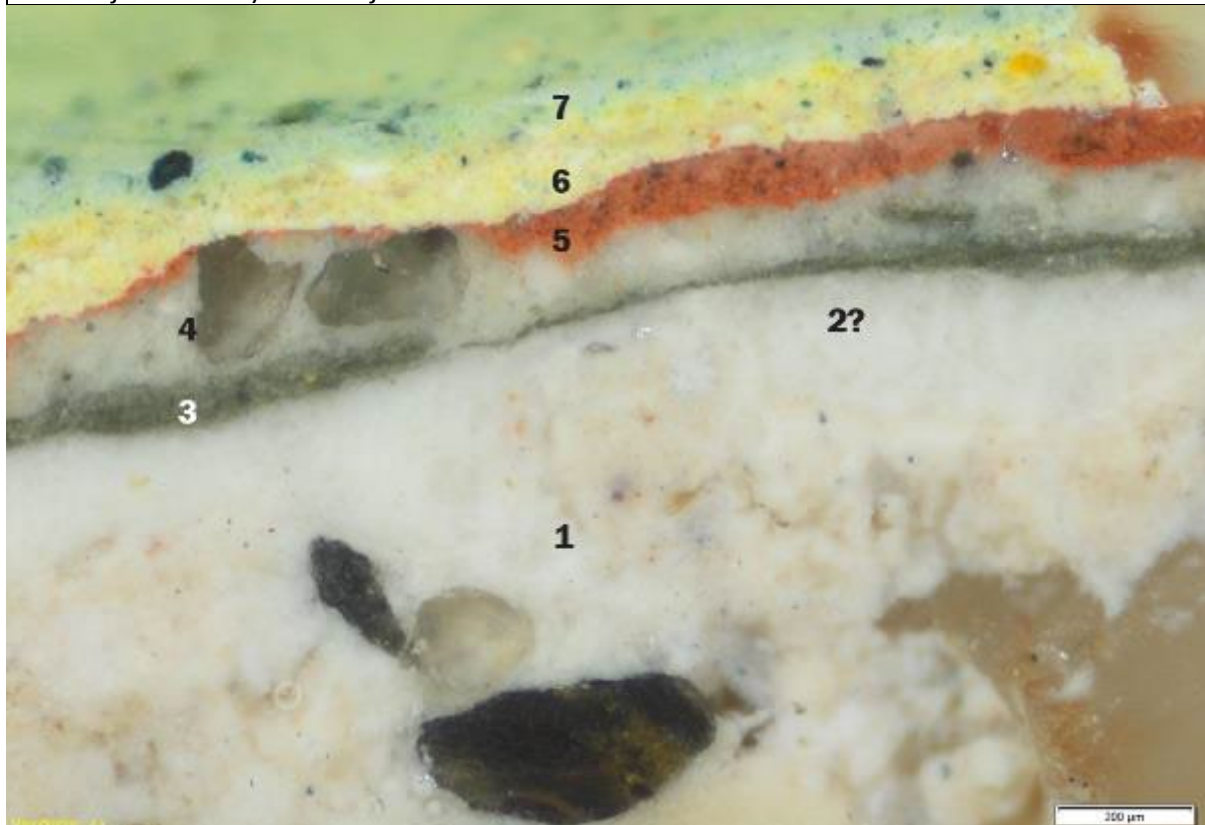
029.1 Ściana północna, lewa strona przy styku z ołtarzem

NR OD-KRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
029.1 i próbka 029.1P	Ściana północna, lewa strona przy styku z ołtarzem	
		<ol style="list-style-type: none"> 1. Tynk 2. Czerwona 3. Żółto-zielona 4. Gładź gipsowa 5. Żółta
Nr	opis	w-wa chronolog.
1	Warstwa tynku z grubym wypełniaczem zatartego na gładko. Na tynku widoczna szara warstwa malarska	I
2	Na bardzo cienkiej zacierce tynkarskiej czerwona warstwa malarska.	II
3	Żółtozielona warstwa malarska.	III
4	Zacierka gipsowa pomalowana arylową farbą w kolorze żółtym.	VI
		<ol style="list-style-type: none"> 1. Tynk wapienno-piaskowy 2. Cienka ciemnoszara 3. Pobiata wapienna z widocznymi ziarnami kwarcowymi 4. Czerwona warstwa malarska 5. Żółta- w białej masie żółte i pomarańczowe ziarna pigmentów 6. Zielona warstwa malarska

Nr	opis	w-wa chronolog.
1	Warstwa tynku wapienno-piaskowego zatartego na gładko.	I
2	Szara warstwa malarska z żółtymi ziarnami pigmentu.	I
3	Pobiata wapienna z ziarnami kwarcowymi – cienka zacierka tynkarska.	II
4	Czerwona warstwa malarska	II
5	Żółta warstwa malarska.	III
6	Zielona warstwa malarska.	III

Interpretacja wyników: Warstwa tynku z grubym wypełniaczem zatartego na gładko. Na tynku widoczna ciemnoszara warstwa malarska. Warstwa czerwona położona na bardzo cienkiej zacierce tynkarskiej.

Nr	Kolor	Opis warstwy
1	kremowy	tynk wapienno-piaskowy (nie można wykluczyć gipsu)
2	kremowy	prawdopodobnie pobiata wapienna (brak wyraźnej granicy)
3	szarozielony	warstwa malarska węglan wapnia, glinokrzemiany, czerni węglowa, żółcień żelazowa.
4	biały	pobiata wapienna z pojedynczymi ziarnami piasku lub cienka zacierka wapienno-piaskowa
5	czerwony	warstwa malarska zbudowana z drobnych czerwonych ziaren węglan wapnia, glinokrzemiany, czerwien żelazowa.
6	żółty	warstwa malarska zbudowana z białych, żółtych, pojedynczych zielonych i brązowych ziaren węglan wapnia, biel cynkowa, biel barytowa, żółcień żelazowa.
7	zielony	warstwa malarska węglan wapnia/dolomit, krzemiany, biel barytowa, biel cynkowa, barwniki organiczne (zielony lub mieszanina niebieskiego z żółtym), być może ultramaryna.

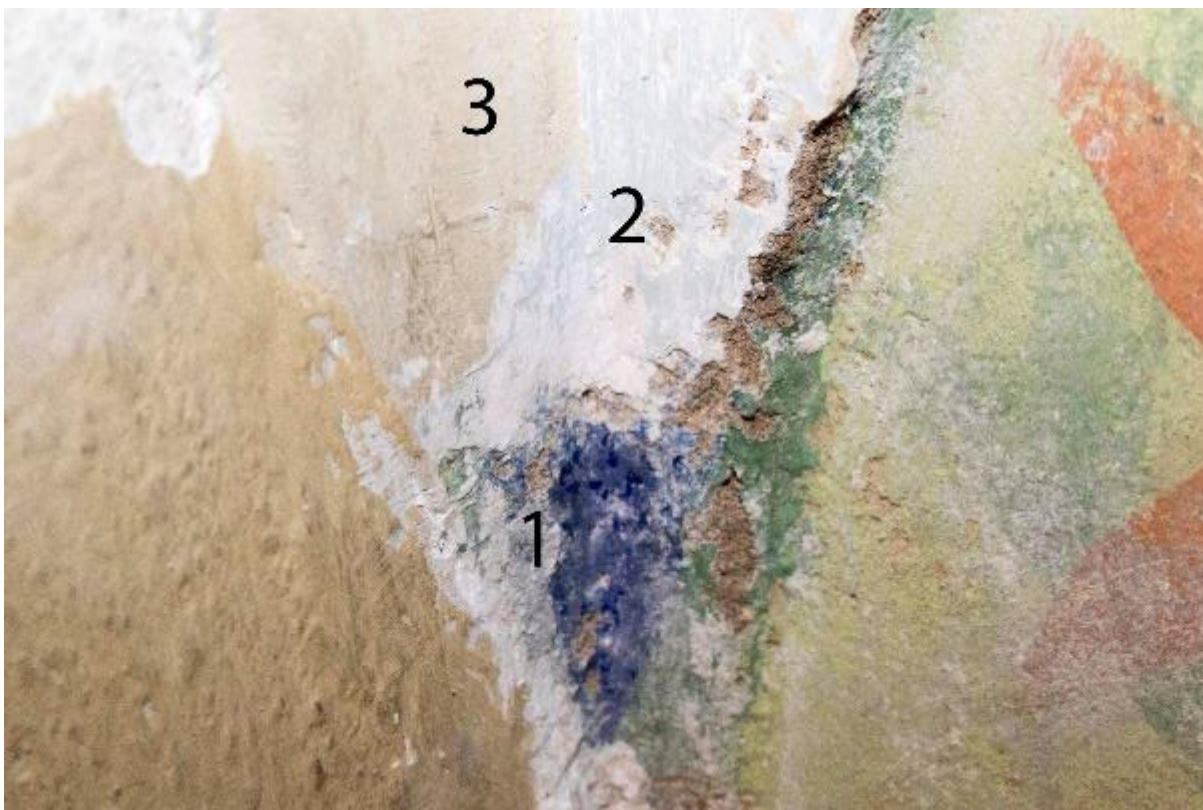
029.2 Ściana północna, strona lewa

NR ODKRYWKI 029.2a	MIEJSCE BADANIA Ściana północna, lewy narożnik
------------------------------	---

Interpretacja wyników: Wykonano odkrywkę polichromii z początku XX wieku.
Układ warstw jw.

029.4 Odkrywka na spływie żebra na styku ściany zachodniej z północną.

Nr	opis	w-wa chronolog.
1	Na brązowym tynku znajduje się warstwa malarska w kolorze granatowym i zielonym.	III??
2	Jasno błękitna warstwa malarska znajdująca się na warstwie pobiąty	V??
3	Warstwa zacierki gipsowej z żółtą warstwą farby akrylowej.	VI

Głównym składnikiem warstwy jest biel cynkowa; ponadto w próbce zidentyfikowano ultramarynę syntetyczną, żółcień żelazową oraz biel barytową. Biel barytowa mogła stanowić nośnik dla barwnika zielonego.

Datowanie: I poł. XX w.

029.4a   Żebro, południowo-zachodni narożnik,

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
029.4a	południowo-zachodni narożnik, żebra	<p data-bbox="1177 432 1294 465">Od góry:</p> <ol data-bbox="1177 539 1382 741" style="list-style-type: none"> 1. Żółta 2. Błękitnoszara 3. Biała 4. Zielona 5. Szara 6. Tynk
		
		

029.3 Wysklepka w północno-zachodnim narożniku

NR OD-KRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
029.3	Wysklepka w północno-zachodnim narożniku	 <p data-bbox="1145 674 1422 808">1. Tynk 2. Ornament roślinny na białym tle 3. Biała</p>
<p data-bbox="240 1715 1377 1783">Interpretacja wyników: Wykonano odkrywkę polichromii z początku XX wieku. Błękitne listki winorośli z ciemnozielonymi listkami.</p> <p data-bbox="240 1787 1410 1904">Głównym składnikiem warstwy jest biel cynkowa; ponadto w próbce zidentyfikowano ultramarynę syntetyczną, żółcień żelazową oraz biel barytową. Biel barytowa mogła stanowić nośnik dla barwnika zielonego.</p> <p data-bbox="240 1908 555 1942">Datowanie : I poł XX w.</p> <p data-bbox="240 1977 1031 2011">Motyw zaczerpnięty z metalowej kraty na wejściu do kaplicy.</p>		

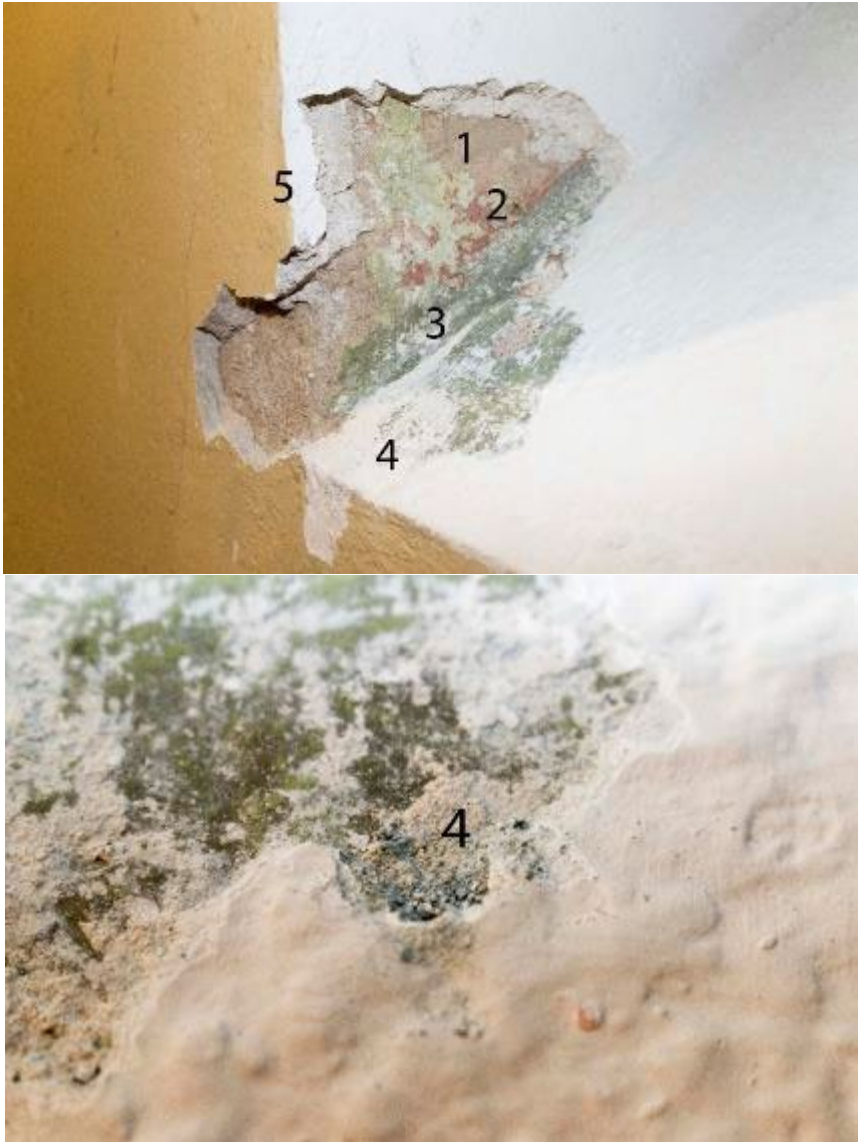
029.5 Ornament roślinny pod oknem zachodnim

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
029.5	Ornament roślinny pod oknem zachodnim	
		1. Szary 2. Ornament roślinny na białym tle 3. Szaro-niebieski 4. Biała
Nr	opis	w-wa chronolog.
1	Warstwa czerwona i zielono-żółta.	II i III
2	Lekko szary tynk z pobiałą, na której ornament z wicią roślinną. Przy granicy z oknem szare obramienie.	IV
3	w-wa mal. w kolorze niebieskim. Prawdopodobnie są to późniejsze poprawki szarego obramienia z IV w-wy chronolog..	V
4	Warstwa zacierki gipsowej pokrytej białą farbą akrylową.	VI
Interpretacja wyników: Ornament roślinny powtarza motyw z kutej metalowej bramy na wejściu do kaplicy. Okno obramione ciemną lamówką. Datowanie na okres powojenny.		

029.11 Ornament roślinny pod oknem na ścianie wschodniej.

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA
029.11	Ściana pod wschodnim oknem
	
Interpretacja wyników: Pod warstwą współczesnej zacierki gipsowej pomalowanej na biało odkryto ornament identyczny, jak pod przeciwległym, zachodnim oknem. Dekoracja z 1 pol. XX w.	

029.6 Glif okna zachodniego, z lewej strony

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
029.6 i próbka 029.6	Glif okna zachodniego, z lewej strony	 <p>1. Szaro-brązowy tynk 2. Czerwony 3. Zielony 4. Biała ze śladami błękitu 5. Biały/pomarańczowy</p>
Nr	opis	w-wa chronolog.
1	Brązowy tynk	II
2	Czerwona warstwa malarska	II
3	Warstwa malarska w kolorze żółtym i zielonym.	III
4	Warstwa jasnego tynku pokrytego błękitną warstwą malarską na parapecie. Nie można wykluczyć, że warstwa błękitu jest zabrudzeniem.	IV??
5	Warstw współczesnego tynku pokrytego akrylową farbą w kolorze żółtym i białym.	VI
<p>Interpretacja wyników: Pierwotny kolor na tynku – ceglasczerwony – tożsamy z kolorem odkrytym na ścianie północnej. Bezpośrednio na niej leży warstwa malarskiej polichromii (kolory wskazują na tą samą warstwę chronologiczną, co dekoracja na ścianie północnej – początek XX wieku). Współczesne wymalowanie leży na grubej warstwie tynku/gładzi.</p>		

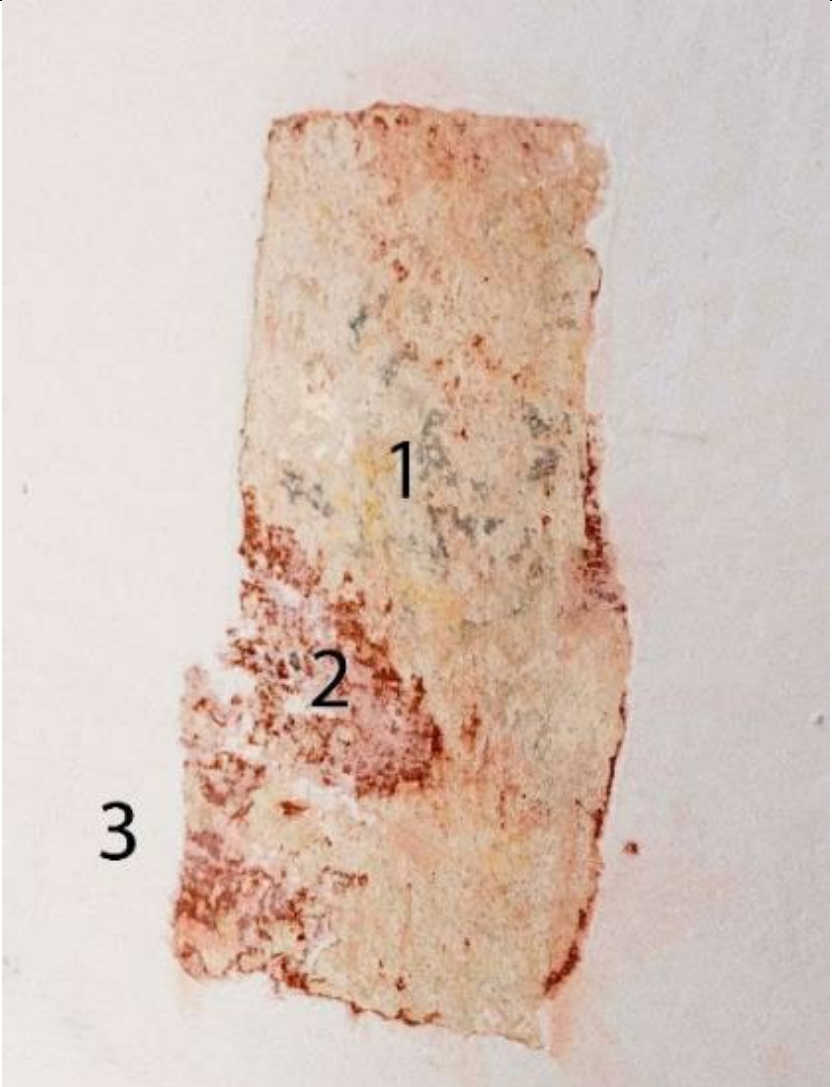
029.8 Odkrywka na ścianie wschodniej przy łączeniu ściany ze splotem sklepienia.

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	
029.8	<i>Odkrywka na ścianie wschodniej przy łączeniu ściany ze splotem sklepienia.</i>	
		
Nr	opis	w-wa chronolog.
1	Brązowy tynk na ścianie pomalowany na kolor czerwony, na splotwie żebra widoczna warstwa malarska w kolorze błękitnym.	II
2	Żółto zielonkawa warstwa malarska.	III
3	Warstwa gipsu najprawdopodobniej w miejscu położenia przewodów elektrycznych.	VI??
4	Warstw współczesnego tynku pokrytego akrylową farbą w kolorze żółtym i białym.	VI
<p>Interpretacja wyników: Brązowy tynk na ścianie pomalowany na kolor czerwony. Z tej samej warstwy chronologicznej pochodzi warstwa błękitu na splotwie żebra.</p> <p>Warstwa nr 3 to najprawdopodobniej współczesne uzupełnienie bruzdy na kable elektryczne.</p>		

Patrz próbka 029.8a - błękit z żebra przy ścianie wschodniej. W próbce zidentyfikowano błękit organiczny (w tym prawdopodobnie również pruski) oraz zieleń organiczną (mieszaninę żółcieni organicznej z błękitem organicznym - prawdopodobnie pruskim), śladową ilość żółcieni żelazowej. Ponadto w próbce zidentyfikowano biel cynkową (udział bieli cynkowej w warstwie niebieskiej jest większy niż w zielonej), węglan wapnia, biel barytową. Biel barytowa mogła być nośnikiem barwników syntetycznych.

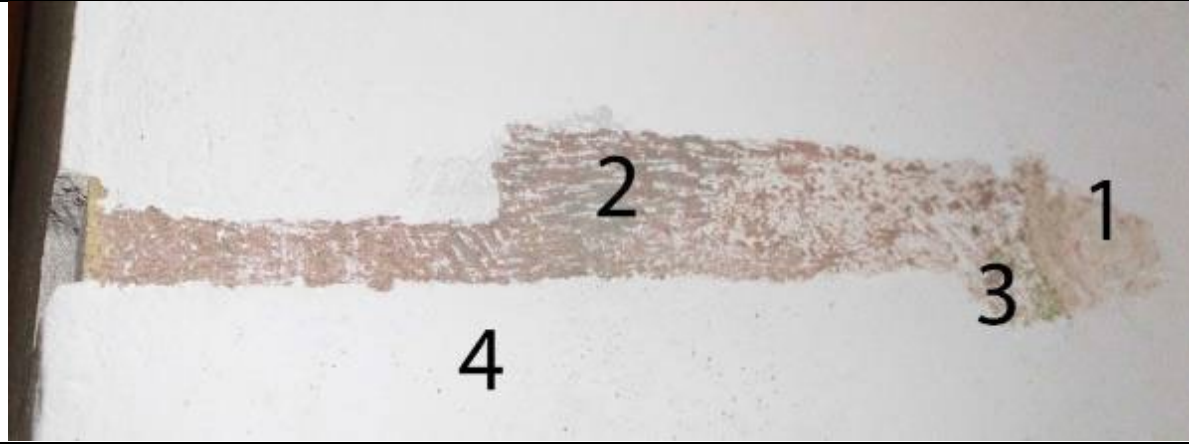
Patrz próbka 029.8b - czerwień ściana wschodnia. Głównym składnikiem warstwy jest węglan wapnia. Skład pierwiastkowy wskazuje na obecność czerwieni żelazowej oraz niewielkiej ilości bieli cynkowej, która może pochodzić z warstwy nadległej żółtej.

029.9 Glif okna wschodniego, z prawej strony

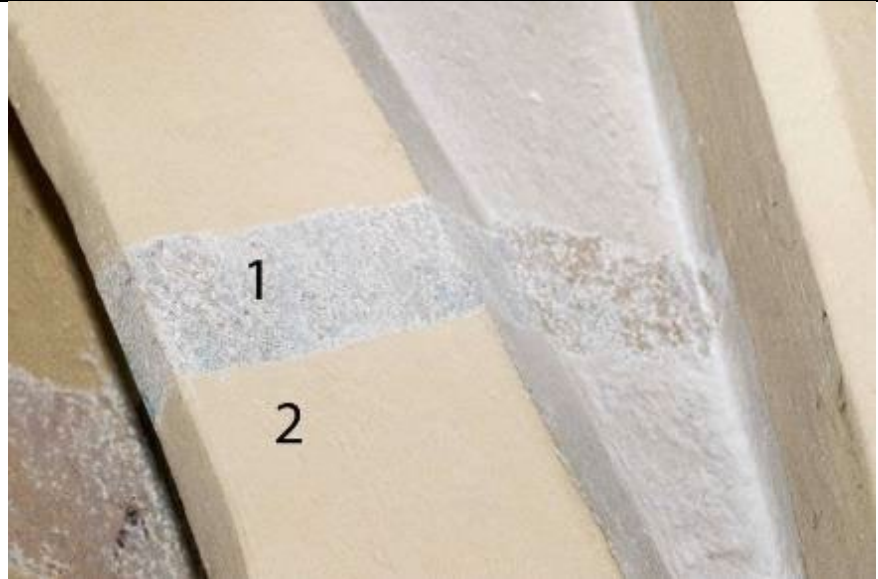
NR OD-KRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
029.9	Glif okna wschodniego, z prawej strony	
		<p>1. Gładki tynk/żółto-zielona/szara 2. Czerwona 3. Biała</p>
Nr	opis	w-wa chronolog.
1	jasny tynk	I
2	Czerwona warstwa malarska.	II
3	Warstwa zacierki gipsowej z białą warstwą farby akrylowej.	VI
<p>Interpretacja wyników: Na gładko zatartym jasnym tynku widoczna jest szaro-zielona i żółta warstwa malarska. Warstwa druga ma kolor czerwony. Przykrywa ją cienka zacierka gipsowa pomalowana współczesną farbą.</p>		

029.10   Glif okna wschodniego, z lewej strony

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA WYNIKI	
029.10	Glif okna wschodniego, z lewej strony	
		
Nr	opis	w-wa chronolog.
1	Gładki tynk w jasnym kolorze. Na tynku znajduje się czerwona farba stanowiąca II warstwę chronologiczną.	I tynk II warstwa malarska
2	Brazowy tynk, pokryty czerwoną warstwą malarską.	II
3	Żółtozielona warstwa malarska.	III
4	Zacierka gipsowa pokryta białą farbą akrylową.	VI
Interpretacja wyników: Najstarszą malaturą jest warstwa czerwona.		

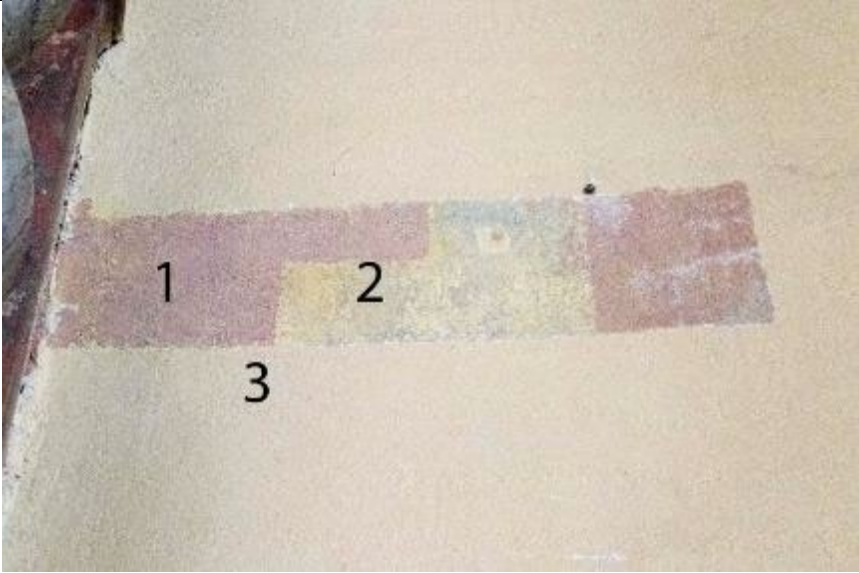
029.12   Żebro sklepienne przy narożniku północno-wschodnim

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
029.12	Żebro sklepienne przy narożniku półn.-wsch.	
		
Nr	opis	w-wa chronolog.
1	Brazowy tynk, na którym widoczne są niewielkie ilości błękitnej warstwy malarskiej – zarówno na żebrze jak i na wysklepce.	II
2	Warstwa zacierki gipsowej z białą warstwą farby akrylowej.	VI
Interpretacja wyników: Na brązowym tynku pokrywającym żebro i wysklepkę odkryto śladowe ilości błękitnej warstwy malarskiej. Przykryte są cienką zacierką gipsową pomalowaną współczesną farbą.		

029.12a   **Narożnik ścian północnej i wschodniej, wysklepka u zbiegu żeber sklepienia**

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
029.12a (10)	narożnik ściany północnej i wschodniej, wysklepka u zbiegu żeber sklepienia	<ol style="list-style-type: none"> 1. Żółta 2. Błękitno-szara 3. Biała 4. Błękitna/ zielona 5. Beżowa 6. Biała? 7. Tynk
		
		
<p>Interpretacja wyników: Na brązowym tynku pokrywającym zebro i wysklepkę odkryto śladowe ilości zieleni i błękitu. Przykryte są cienką zacierką gipsową pomalowaną współczesną farbą.</p>		

029.13 Ściana północna, na prawo od ołtarza

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
029.13	Ściana północna, na prawo od ołtarza	<ol style="list-style-type: none"> 1. Czerwony 2. Żółto-zielony 3. Żółty pastelowy
		
Nr	opis	w-wa chronolog.
1	Brązowy tynk pokryty czerwoną warstwą malarską.	II
2	Żółto-zielona warstwa malarska.	III
3	Warstwa zacierki gipsowej z białą warstwą farby akrylowej.	VI
<p>Interpretacja wyników: Brązowy tynk pokryty jest ceglasto-różową warstwą malarską. Przykrywa ją dekoracja z 1 poł. XX w. Warstwa współczesna – pastelowo żółta leży na cienkiej zacierce gipsowej.</p>		

029.14 Odkrywka na łuku przy wejściu do kaplicy.

029.14.1 Podłucze, płycina z lewej strony

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
029.14.1	Podłucze, płycina z lewej strony	
		1. Żółta 2. Biała 3. Niebiesko-zielona 4. Biała 5. Jasnoszara 6. Ceglasto-czerwona 7. Piaskowa 8. Tynk
Nr	opis	w-wa chronolog.
1	Bezpośrednio na tynku znajduje się warstwa pobiąły w kolorze kremowym, na której znajduje się czerwona warstwa malarska.	II
2	Cienka warstwa białej pobiąły pomalowanej niebieską farbą.	V
3	Warstwa zacierki gipsowej z żółtą warstwą farby akrylowej.	VI
Interpretacja wyników: Płycina w podniebieniu łuku nosi ślady licznych przemalowań. Warstwa nr 3 w kolorze niebieskozielonym pochodzi z początku XX wieku. W najstarszych warstwach odkryto ślady czerwieni. Jest ona tożsama z kolorem wystroju płycin w filarach i podłuczach innych części kościoła.		

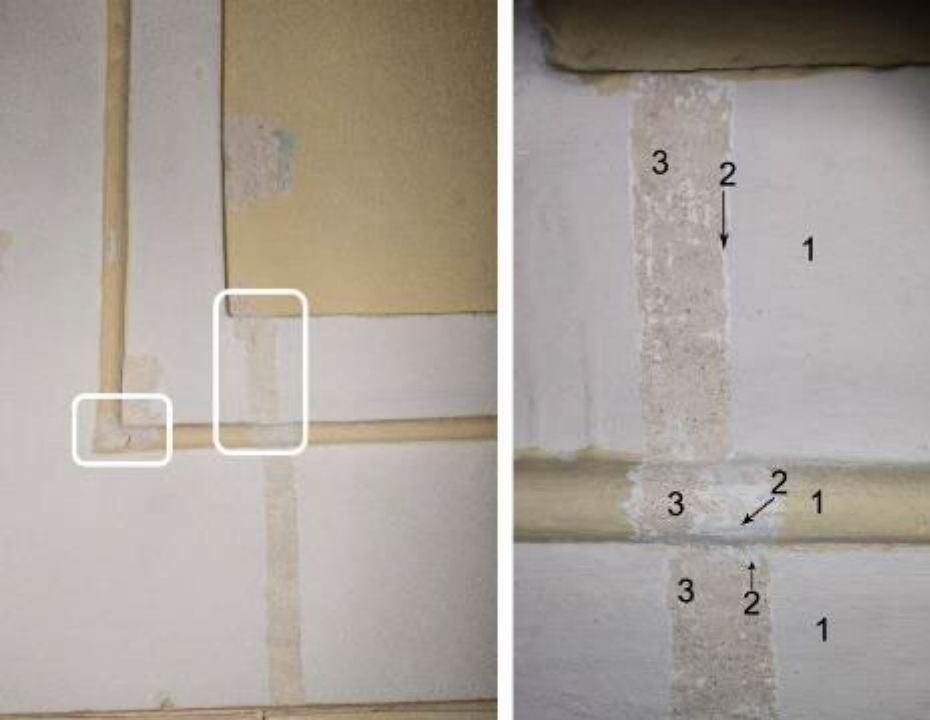
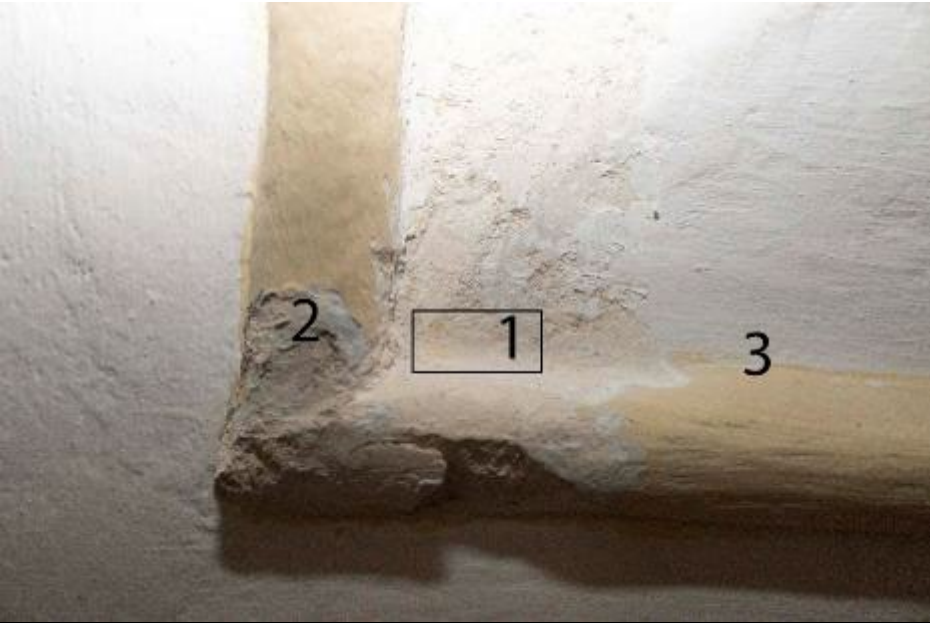

029.14.2. Wejście do kaplicy, podłucze, obramienie płyciny z lewej strony.

NR OD-KRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
029.14.2	Podłucze, obramienie płyciny z lewej strony.	

Nr	opis	w-wa chronolog.
1	Bezpośrednio na tynku znajduje się warstwa pobiąty w kolorze kremowym na której partii wgłębnej tynku widoczna jest czerwona warstwa malarska na pozostałym elemencie podłucza na pobiale miejscami widoczne są fragmenty żółtej warstwy malarskiej – nie można wykluczyć, że jest to zanieczyszczenie z innej warstwy stratygraficznej.	II
2	Cienka warstwa białej pobiąty pomalowanej niebieską farbą. Warstwa ciemno błękitna występuje na elemencie wklęsłym łuku oraz jasno błękitna na wałku ozdobnym.	V
3	Warstwa zacierki gipsowej z białą i żółtą warstwą farby akrylowej.	VI

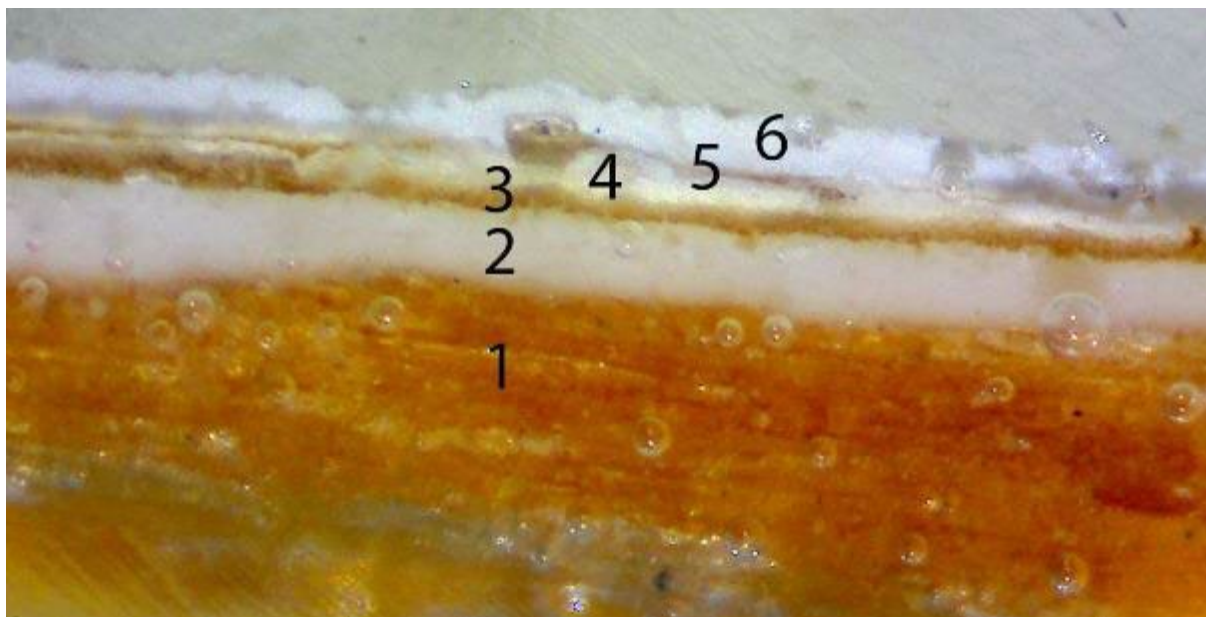
		<p>1. Biała/żółta 2. Biała/jasno-szara 3. Piaskowy 4. Tynk</p>
		
Nr	opis	w-wa chronolog.
1	Bezpośrednio na tynku znajduje się warstwa pobiału w kolorze kremowym na której widoczne są ślady żółtej warstwy malarskiej – nie można wykluczyć zanieczyszczenia z innej warstwy stratygraficznej.	II
2	Cienka warstwa białej pobiału pomalowanej jasno niebieską farbą.	V
3	Warstwa zacierki gipsowej z białą i żółtą warstwą farby akrylowej.	VI
Interpretacja wyników: Oryginalna warstwa malarska w kolorze jasnoszarym zachowana szczątkowo.		

029.7 Drewniana balustrada przy wejściu do kaplicy NMP

Odkrywka na balustradzie przy elemencie mocującym ją do ściany.

Nr	opis	w-wa chronolog.
1	Drewno.	I
2	Warstwa gruntu.	I
3	Żółta warstwa -mikstion?? Przeklejenie??	I
4	Biała warstwa gruntu??	II
5	Cienka żółta warstwa – mikstion??	II
6	Biała farba olejna	III

Na elemencie znaleziono fragment najprawdopodobniej oryginalnej warstwy gruntu wraz z żółtą warstwą malarską/mikstionem?? Może to świadczyć o tym, że pierwotnie balustrada lub jej fragmenty były złocone.

Elementy rzeźbiarskie balustrady pozbawione zostały oryginalnych warstw zdobniczych. Po oczyszczeniu pomalowano je białą farbą olejną. Nie można zatem określić czy balustrada pierwotnie była malowana, czy złocona.

Patrz próbka 029.7 Skład pierwiastkowy reliktyw spodniej warstwy malarskiej wskazuje na datowanie XIX w. (m.in. biel cynkowa i barytowa, być może litopon)

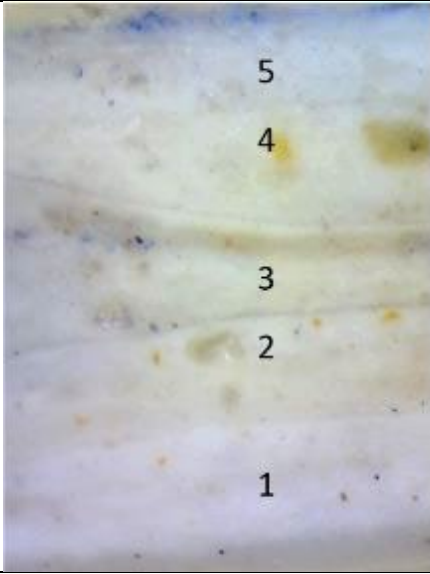
031 – KAPLICA CHRZCIELNA

Oznaczenie	031	
Nazwa obecna	kaplica chrzcielna	
Nazwa dawna	kapitularz (po 1428)?	
Wymiary	7,8 m x 6,3 m, wysokość 4,7 m	
Datowanie	po 1428	

Ryc. 10. Kaplica Chrzcielna (031).

031.1 Wysklepka w południowo-wschodnim narożniku

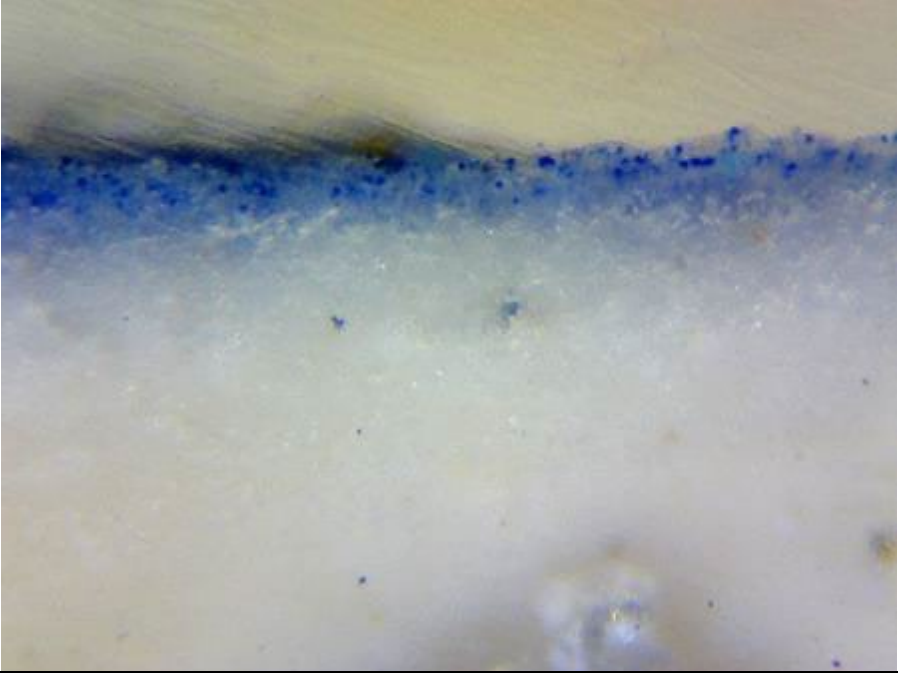
NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
031.1 i próbka 031.1P	Wysklepka w południowo-wschodnim narożniku	
		<p>1. Tynk 2. Kremowa 3. Jasna szarość 4. Biały 5. Błękit 6. Szara 7. Biała</p>
Nr	opis	w-wa chronolog.
1	Warstwa tynku zatartego kremową pobiąłą	I
2	Kremowa pobiąła	II
3	Pobiąła o lekko szarym zabarwieniu.	III
4	Biała pobiąła.	IV
5	Biała pobiąła z błękitną warstwą malarską.	IV
6	Szara zacierka gipsowa.	V
7	Biała warstwa malarska.	V
		
<p>Interpretacja wyników: W wykonanym szlifie widocznych jest około pięciu warstw pobiął. Między każdą z nich widoczna jest wyraźna granica, co oznacza, że stanowią oddzielne warstwy chronologiczne. Na ostatniej warstwie pobiąły widoczne jest błękitne wymalowanie, ukryte obecnie pod przemalowaniem.</p>		

031.2 Ściana wschodnia, z prawej strony

NR ODKRYWKI		MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
031.2 i próbka 031.2P		Ściana wschodnia, z prawej strony	1. Czerwień 2. Jasnoróżowy 3. Kremowy
			
Nr	opis	w-wa chronolog.	
1	Warstwa tynku z białą pobiałą i czerwoną warstwą malarską	I	
2	Pobiała w kolorze różowym.	II ??	
3	Warstwa malarska w kolorze kremowym	V	
			
<p>Interpretacja wyników: Bezpośrednio na tynku znajduje się czerwona warstwa malarska. Na niej widoczna jest gruba warstwa z widocznymi białymi skupiskami węgla wapnia, pojedynczym ziarnem najprawdopodobniej węgla oraz nielicznymi ziarnami w kolorze czerwonym. Na niej widoczna jest biała warstwa z nielicznymi żółtymi i czerwonymi ziarnami pigmentu.</p>			

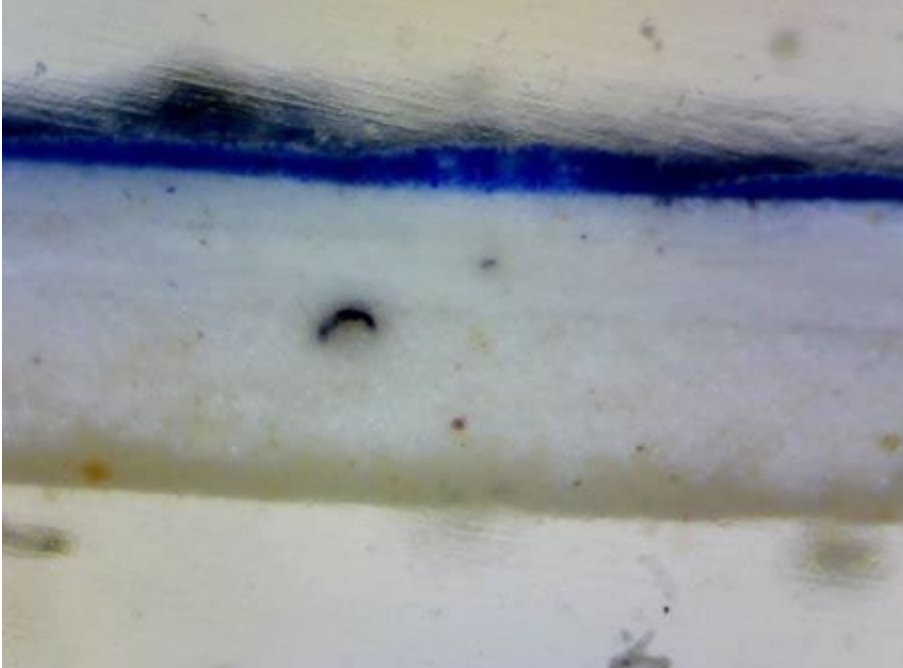

031.3 Łuk przy ścianie wschodniej

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA
031.3 i próbka 031.3P	Łuk przy ścianie wschodniej
	
	
<p>Interpretacja wyników: Na łuku pod współczesnym wymalowaniem znajduje się błękitna warstwa malarska leżąca bezpośrednio na tynku przykrytym pobiałą.</p> <p>Pigment datujący: <i>ultramaryna syntetyczna oraz błękit organiczny z grup ftalocyjanin miedziowych. Warstwa XIX/XX-wieczna</i></p>	

031.4 Wysklepka w północno-wschodnim narożniku

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
031.4 i próbka 031.4P	Wysklepka w północno-wschodnim narożniku	
		 <ol style="list-style-type: none"> 1. Kremowa 2. Jasnoszary 3. Kremowa 4. Błękit 5. Szary
		
<p>Interpretacja wyników: Wysklepki pokryte niebieską warstwą malarską leżącą na grubej warstwie pobiąty. Kolor prawdopodobnie wtórny.</p>		

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
031.4a	Wysklepka w północno-zachodnim narożniku	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kremowo-beżowa 2. Błękit
<p>Interpretacja wyników: Na tynku i kremowej pobiale znajduje się szaro-kremowo-beżowa warstwa malarska. Przykryta jest dość grubą warstwą pobiałą pomalowaną na błękitny kolor.</p>		

031.5 Żebro przy wysklepce w północno-wschodnim narożniku

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA
031.5	Żebro przy wysklepce w północno-wschodnim narożniku
	
Interpretacja wyników: Żebra malowane na kolor zbliżony do czerwieni.	

031.6 Żebro przy wysklepce w północno-zachodnim narożniku

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA
031.6	Żebro przy wysklepce w północno-zachodnim narożniku
	
Interpretacja wyników: Na żebrze pod jasnoszarą warstwą odkryto szczątkowo zachowaną beżową warstwę malarską.	

031.7 Łuk przy ścianie północnej, z prawej strony

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
031.7	Łuk przy ścianie północnej, z prawej strony	
		
<p>Interpretacja wyników: Na łuku widoczna błękitna warstwa malarska. Od strony ściany cienki pionowy pasek czerwieni przechodzący ze ściany na łuk.</p>		

031.8 Odkrywka na ścianie północnej

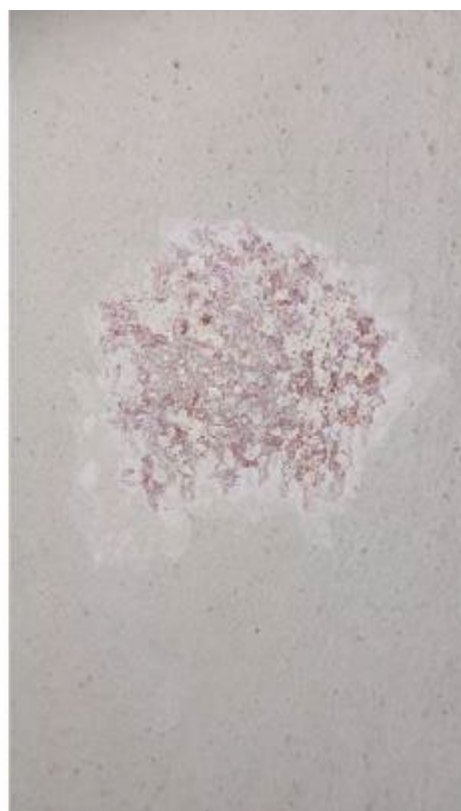
NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
031.8	Odkrywka na ścianie północnej	
		<ol style="list-style-type: none"> 1. Jasnoróżowa 2. Jasnopomarańczowa 3. Ciemnoróżowa 4. Jasnoczerwona 5. Biała 6. Tynk
		
<p>Interpretacja wyników: Na ścianie północnej pod warstwą współczesnych wymalowań znajduje się czerwona warstwa malarska.</p>		

031.9 Łuk przy ścianie północnej, strona lewa

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
031.9	Łuk przy ścianie północnej, strona lewa	
Interpretacja wyników: Na łuku pod warstwą współczesnych wymalowań zachowały się jedynie niewielkie fragmenty czerwonej warstwy malarskiej.		

031.10 Podłucze między kaplicą a nawą, po prawej stronie

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA
031.10	Podłucze między kaplicą a nawą, po prawej stronie

Interpretacja wyników: Na obramieniu i wałku podłucza odkryto jedynie tynk pokryty jasną pobiałą. W części środkowej podłucza znajduje się czerwona warstwa malarska.

031.11 Balustrada przy wejściu do Kaplicy Chrzelnej (kamień polichromowany)

031.11.1 Balustrada cz. wschodnia, od strony kaplicy

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
031.11.1	Balustrada cz. wschodnia, od strony kaplicy	
		1. Brązowo-czerwona 2. Pomarańczowa 3. Szara marmoryzacja
Nr	opis	w-wa chronolog.
1	Na piaskowcu znajduje się czerwona warstwa malarska.	I
2	Pomarańczowa glina(?) położona na całej powierzchni obiektu – najprawdopodobniej w celu wyrównania ubytków przed położeniem nowej warstwy malarskiej.	II

3	Szara warstwa malarska – imitacja marmoryzacji.	II
<p>Interpretacja wyników: piaskowcowa balustrada pierwotnie malowana była na czerwono. Warstwa nr 2 położona na całej powierzchni jest najprawdopodobniej gliną mającą wyrównać ubytki przed nałożeniem nowej warstwy malarskiej.</p> <p>Analogia: Podobna kolorystyka na innych elementach wystroju kościoła z tego okresu np. balustrada przed wejściem na ambonę (fot. poniżej).</p>		

031.11.2. Odkrywka na balustradzie cz. wschodnia, od strony nawy

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA
031.11.2	Cokół pod wazą, listwa
<p>Na listwie półfilaru balustrady pod warstwą szarości i wyrównującej glinki widoczna jest ciemno szara warstwa malarska.</p> <p>Może to sugerować, że pierwotnie (XVIII w) kolorystyka elementu przylegającego do ściany (pilastra empyry) balustrady była powiązana z dekoracją malarską pilastrów empyry.</p>	

031.11.3 Balustrada cz. zachodnia, wazon przyścienny od strony nawy

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	
031.11.3	Balustrada cz. zachodnia, od strony nawy	
		
NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
031.11.3a 7.031	Korpus wazonu przyścienneg	<ol style="list-style-type: none"> 1. Werniks pożółkły 2. Szara marmoryzacja 3. Oranż 4. Ciemny brąz (całość z warstwą 3 - marmoryzacja?) 5. czerwień 6. kamień
		
<p>Interpretacja wyników: Na żółto czerwonym piaskowcu widoczna jest czerwona warstwa malarska. Na niej znajduje się wyrównująca warstwa z brązowej glinki i wtórna marmoryzacja wyk. w technice olejnej. Na warstwie oryginalnej czerwieni widać pojedyncze drobne żyłkowanie w jasnym kolorze. Najprawdopodobniej pierwsza aranżacja malarska również była malowaną marmoryzacją. Na elementach wypukłych wazonów – girlandach, liściach/rocaillach, bordiurze nakryw oraz kuli na szczycie odnaleziono ślady złocenia.</p>		

031.11.4 Balustrada zachodnia, od strony nawy

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA
031.11.4	Balustrada zachodnia, od strony nawy

Interpretacja wyników: Na żółto-czerwonym piaskowcu na gzymsie balustrady znajduje się czarna warstwa malarska. Na środkowej części balustrady widoczne są dwa odcienie czerwonej warstwy malarskiej. Na gładkich elementach nie odnaleziono śladów złocień. Odczytano kolory: poręcz NCS S 6020-Y70R, ramka NCS S 5030-Y60R, płyciny NCS S 5040-Y70R.

031.11.5 Balustrada zachodnia, od strony nawy

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA
031.11.5	Balustrada zachodnia, od strony nawy
	
<p>Interpretacja wyników: Na zewnętrznej listwie widoczne są pozostałości oryginalnego wymalowania w kolorze czarnym. Wewnętrzna część i okalająca ją listwa pierwotnie pomalowane w kolorze czerwonym.</p>	

031.11.6. Odkrywka na balustradzie, cz. zachodnia.

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA
031.11.6	Balustrada zachodnia, od strony nawy
	
<p>Interpretacja wyników: Na cokole balustrady pod wtórnymi wymalowaniami znajduje się czarna warstwa malarska z białymi cienkimi żyłkowaniami -marmoryzacja.</p>	

031.11.6. Prawe skrzydło metalowej kraty, lico, listek złożony

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
031.11.6. 13.013	Prawe skrzydło kraty, lico, listek złożony	
		<ol style="list-style-type: none"> 1. Złocenie (farba) 2. Czarna 3. Żółty metal (płatek?) 4. Czerwony pulment 5. Zieleń 6. Żółcień (podkład?) 7. Metal
<p>Interpretacja wyników: Krata pierwotnie malowana na zielono z elementami złożonymi na czerwonym pulmencie. Przemalowana na czarno z elementami złożonymi brąz.</p>		

031.12 Chrzcielnica

031.12.1 Blaszana nakrywa chrzcielnicy

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
031.12.1	Blaszana nakrywa chrzcielnicy	
		<ol style="list-style-type: none"> 1. Ciemna marmoryzacja 2. Podkład 3. Blacha
<p>Interpretacja wyników: Nakrywa chrzcielnicy wtórna, pochodzi najprawdopodobniej z tego samego okresu co wierzchnia marmoryzacja.</p>		

031.12.2 Chrzcielnica, dolna część czary

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
031.12.2	Chrzcielnica, dolna część czary	
		<ol style="list-style-type: none"> 1.Ciemna marmoryzacja 2.Podkład 3.Czerwona marmoryzacja 4.Piaskowiec
<p>Interpretacja wyników: Pierwotny wystrój malarski chrzcielnicy był tożsamy z wymalowaniem balustrady – czerwona marmoryzacja.</p>		

031.12.3 Chrzcielnica, girlandy i pola płaskie

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
031.12.3	Chrzcielnica, girlandy i pola płaskie	
		<ol style="list-style-type: none"> 1.Ciemna marmoryzacja 2.Złocenie 3.Czerwona (pulment) 4.Piaskowiec
<p>Interpretacja wyników: Pierwotny wystrój malarski chrzcielnicy był tożsamy z wymalowaniem balustrady – czerwona marmoryzacja ze złoceniami.</p>		

031.12.4 Chrzcielnica, kimation u nasady stopki

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
-------------	-----------------	--------

031.12.4	Chrzcielnica, kimation u nasady stopki	<ol style="list-style-type: none"> 1.Ciemna marmoryzacja 2.Złocenie 3.Czerwona (pulment) 4.Piaskowiec
		<p>Interpretacja wyników: Pierwotny wystrój malarski chrzcielnicy był tożsamy z wymalowaniem balustrady – czerwona marmoryzacja ze złoceniami.</p>

031.12.5 Chrzcielnica, wieniec przy podstawie

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
031.12.5	Chrzcielnica, wieniec przy podstawie	<ol style="list-style-type: none"> 1.Ciemna marmoryzacja 2.Podkład 3.Czerwona marmoryzacja 4.Piaskowiec
		<p>Interpretacja wyników: Pierwotny wystrój malarski chrzcielnicy był tożsamy z wymalowaniem balustrady – czerwona marmoryzacja ze złoceniami.</p>

031.12.6 Chrzcielnica, gładka część kamiennego bębna

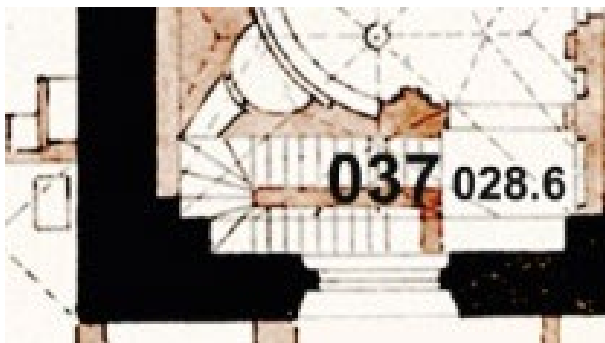
NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
031.12.6 ~~16.031~~	chrzcielnica – gładka część kamiennego bębna	1. Zielonkawy laserunek 2. Szara marmoryzacja 3. Żółty metal (płatek?) 4. Czerwony pulment 5. Biały grunt 6. Kamień
		
<p>Interpretacja wyników: Pierwotny wystrój malarski chrzcielnicy był tożsamy z wymalowaniem balustrady – czerwona marmoryzacja ze złoceniami.</p>		

031.12.7 Chrzcielnica, fakturalna część kamiennego bębna

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
031.12.7 ~~19.031~~	chrzcielnica – fakturalna część bębna	1. Zielonkawy laserunek 2. Szara marmoryzacja 3. Żółtawy grunt 4. Ciemny brąz 5. Oranż 6. Czerwień 7. Kamień
		
<p>Interpretacja wyników jw.</p>		

037 – KLATKA SCHODOWA PROWADZĄCA Z NAWY PÓŁNOCNEJ NA EMPORĘ.

Oznaczenie	037	
Nazwa obecna	wejście na chór muzyczny	
Nazwa dawna	zachodnie przejście nawy głównej	
Wymiary (obszar oznaczony na mapie obok)	4,8 m x 2,2 m	
Datowanie	po 1730	

Ryc. 11. Klatka schodowa (037).

037.1 Glif okienny, po lewej stronie

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
037.1	Glif okienny, po lewej stronie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Biała 2. Biała 3. Szara 4. Biała 5. Żółty tynk
Interpretacja wyników: Klatka schodowa malowana na jasnoszary kolor ze śladami ochry. Warstwa oryginalna szczątkowo zachowana.		

037.2 Filar w północno-zachodnim narożniku

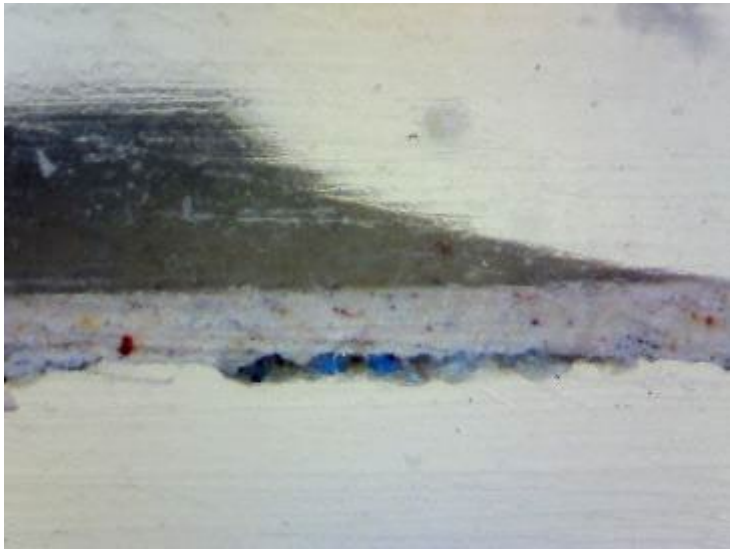
NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
037.2	Filar w północno-zachodnim narożniku	
		<ol style="list-style-type: none"> 1. Żółta 2. Biała 3. Szara 4. Biała 5. Żółty tynk
<p>Interpretacja wyników: Klatka schodowa malowana na jasnoszary kolor, prawdopodobnie marmoryzowana.</p>		

037.3 Ściana pod drewnianą balustradą

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
037.3	Ściana pod drewnianą balustradą	
		<ol style="list-style-type: none"> 1. Żółta 2. Biała 3. Szara 4. Biała 5. Żółty tynk
<p>Interpretacja wyników: Klatka schodowa malowana na jasnoszary kolor.</p>		

037.4 Balustrada drewniana – tralka skrajna prawa

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
037.4 i próbka 037.4P	Balustrada drewniana – tralka skrajna prawa	1. Kremowy 2. Niebieski 3. Drewno
		
		
<p>Interpretacja wyników: Tralki balustrady pomalowane obecnie olejno na kolor kremowy; po usunięciu przemalowania widoczne pozostałości niebieskiej warstwy malarskiej z czarnym żyłkowaniem - marmoryzacja. W wykonanym szlifie, pod warstwą wtórnego wymalowania olejnego widoczne są duże ziarna błękitnego pigmentu.</p>		

038 – EMPORA ORGANOWA Z LOŻĄ OPACKĄ

Oznaczenie	038	
Nazwa obecna	przestrzeń pod emporą organową wraz z lożą opacką	
Nazwa dawna	zachodnie przęsło nawy głównej	
Wymiary (obszar oznaczony na mapie obok)	2,6 m x 8,8 m, wysokość ok. 5 m	
Datowanie	po 1730	

Ryc. 12. Empora organowa z lożą opacką.(138).

038.1 Główne wejście do kościoła, płycina prawego pilastra

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
038.1	Główne wejście do kościoła, płycina prawego pilastra	<ol style="list-style-type: none"> 1. Jasnoróżowa 2. Biała 3. Różowopomarańczowa 4. Biała 5. Żółty tynk
 		<p>Interpretacja wyników: Płyciny malowane były na kolor ceglasto-różowy. Odczytano kolor zbliżony do NCS S 2023-Y80.</p>

038.2 Gł. wejście do kościoła, ściana na prawo od łoży opackiej, płycina i pilaster

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
038.2	Główne wejście do kościoła, ściana na prawo od łoży opackiej	<p>1.Różowo-kremowa 2.Biała 3.Czerwona 4.Kremowa 5.Żółtawy tynk</p> <p>1.Jasnożółta 2.Biała 3.Szara 4.Kremowa 5.Żółtawy tynk</p>
<p>płycina</p> <p>038.2</p> <p>A4</p> <p>pilaster</p> 		
<p>Interpretacja wyników: Płycina. Warstwa intensywnej czerwieni spodniej zachowana dość dobrze. Pilaster: Warstwa kremowa to prawdopodobnie pobiąta, która została pokryta cienką warstwą szarego laserunku. Warstwa szara zachowana szczątkowo.</p>		

038.3 Filar pomiędzy pomieszczeniem 038 a nawą główną, część wklęsła

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
038.3	Filar pomiędzy pomieszczeniem 038 a nawą główną, część wklęsła	
		<ol style="list-style-type: none"> 1. Jasnoróżowa 2. Biała 3. Ciemnoróżowa 4. Ceglasto-różowa 5. Tynk
<p>Interpretacja wyników: Płyciny filara (poła wklęsłe) malowane były na kolor ceglasto-różowy. Odczytano kolor zbliżony do NCS S 2023-Y80.</p>		

038.4 Sklepienie we wnętrzu loży, wysklepka błękitna (południowo-zachodnia)

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
038.4	Sklepienie we wnętrzu loży, wysklepka błękitna (południowo-zachodnia)	
		<ol style="list-style-type: none"> 1. Błękitna 2. Ciemnoczerwona 3. Kremowa 4. Tynk
<p>Interpretacja wyników: Obecne wymalowanie pochodzi najprawdopodobniej z 1910 roku. Świadczyć może o tym data wymalowana cyframi rzymskimi. Pod nią widoczna warstwa czerwona, pokrywająca się kolorystycznie z oryginalnym wymalowaniem innych części kościoła.</p>		

038.5 Loża opacka, ściana zachodnia szara

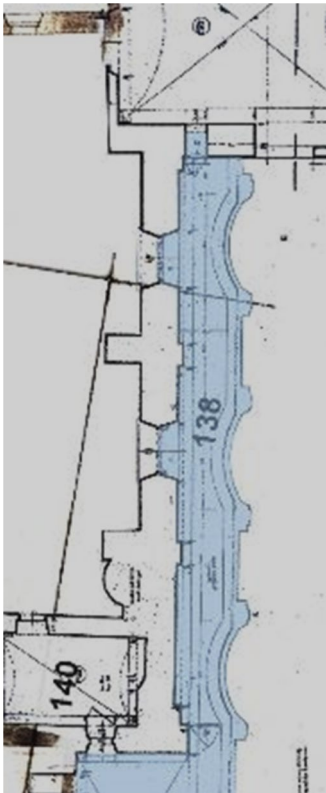
NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
038.5	Loża opacka, ściana zachodnia szara	
		<ol style="list-style-type: none"> 1. Ciemnoszara 2. Kremowa 3. Tynk
<p>Interpretacja wyników: Warstwa kremowa to najprawdopodobniej pobiąta. Nie znaleziono pozostałości oryginalnego wystroju malarskiego tej części.</p>		

038.6 *Łoża opacka, Korytarz przed Łożą, ściana na prawo od drzwi do Łoży*

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
038.6	Korytarz przed Łożą, ściana na prawo od drzwi do Łoży	<ol style="list-style-type: none"> 1. Szaro beżowa 2. Biała 3. Tynk 4. Kremowa 5. Ciemnoszara 6. Kremowa 7. Kremowa 8. Biała 9. Tynk
		
<p>Interpretacja wyników: Ściana nosi ślady zacieków powstałych na skutek nieszczelnej obróbki blacharskiej dachu. Najprawdopodobniej oryginalne wymalowanie tej części nie zachowało się.</p>		

138 – EMPORA – CZĘŚĆ WSCHODNIA

Oznaczenie	138	
Nazwa obecna	EMPORA	
Nazwa dawna	?	
Wymiary	Długość: ok.23m Szerokość: 1,2-1,8m	
Datowanie	po 1428? przebudowa po 1730	

Ryc. 13. Empora nad nawą ptn. Widok w kier. wsch. i widok w kierunku zachodnim. (138).

138.1 Pilaster przy drewnianym portalu

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
138.1	Pilaster przy drewnianym portalu	
		0. Tynk szary 1. Kremowa pobiata 2. Ciemnoszara ((prawdopodobnie gotycka) 3. Pobiata 4. Tynk 5. Kremowa pobiata 6. Jasnoszary 7. Biały 8. Kremowo-szary
<p>Interpretacja wyników: W płycinie pilastra pod grubą warstwą tynku odkryto pozostałości być może średniowiecznej polichromii. Przykrywa ją gruba warstwa tynku pochodząca najprawdopodobniej z okresu baroku – w tynku tym są uciągane dekoracje takie jak pilastry, obramienia okien. Malowane są one na warstwie pobiata, w odcieniach szarości z ochrowymi akcentami.</p>		

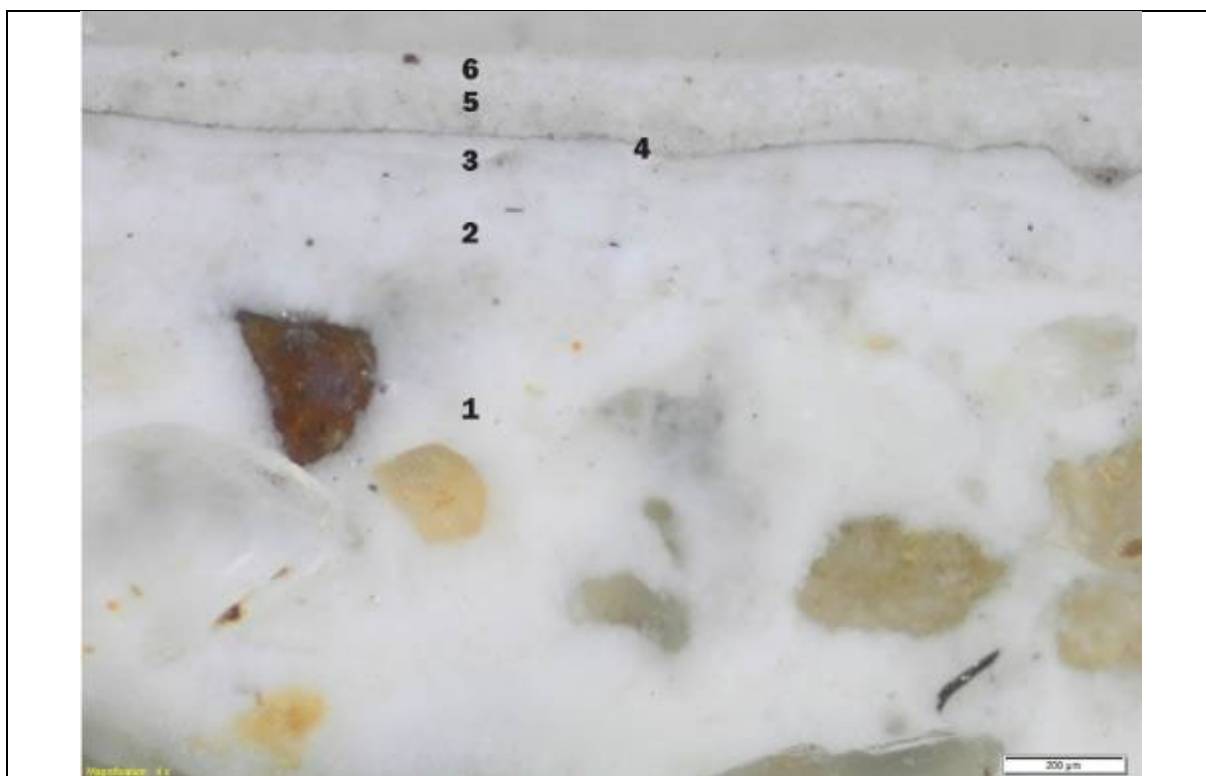

138.2 Obramienie iluzorycznego okna – część dolna 1

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA
138.2a	Obramienie iluzorycznego okna – część dolna 1
	

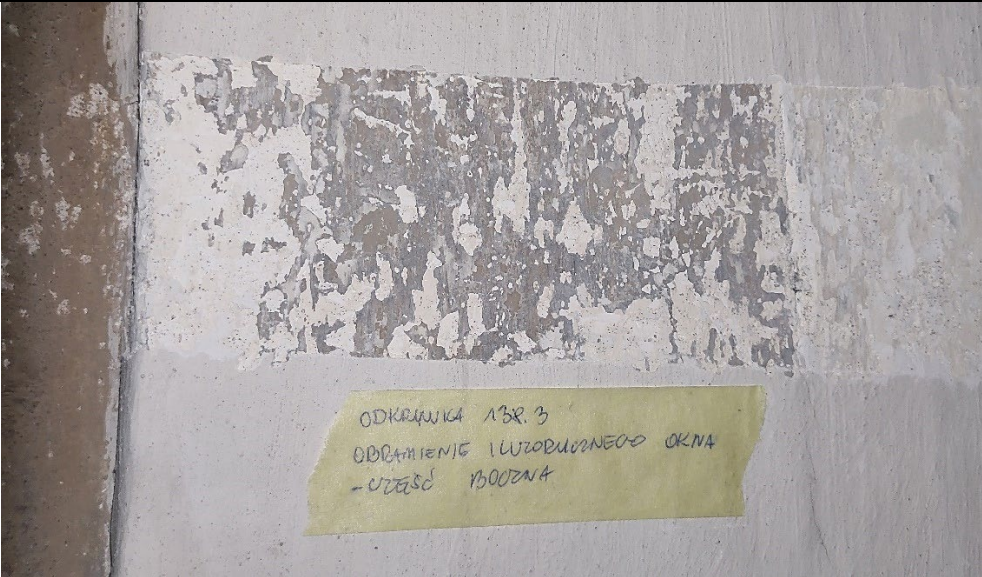

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA
138.2b	Obramienie iluzorycznego okna – część dolna 2
 <p>Odkrywka</p>	 <p>Wizualizacja</p>

Interpretacja wyników: Iluzoryczne okno obramione było ciemną, malowaną opaską – dawało to efekt głębi oraz optycznie rozjaśniało widok z okna. Dalej rama malowana na jaśniejszy odcień, z wyraźnie podkreślonymi na czarno rantami – pogłębiało to wrażenie trójwymiarowości.

Nr	Kolor	Opis warstwy
1	kremowy	tynk wapienno-piaskowy (nie można wykluczyć obecności gipsu)
2	białokremowy	pobiałą wapienna
3	białokremowy	pobiałą wapienna
4	szary	Cienka laserunkowa warstwa
5	beżowy	pobiałą wapienna z licznymi drobinami pomarańczowymi, żółtymi, brązowymi i czarnymi rozproszonymi w warstwie
6	jasnobeżowy	fragment warstwy 5 lub oddzielna, jaśniejsza warstwa z mniejszym udziałem ziaren barwnych

138.3 Obramienie iluzorycznego okna – część pionowa ramy, z prawej strony

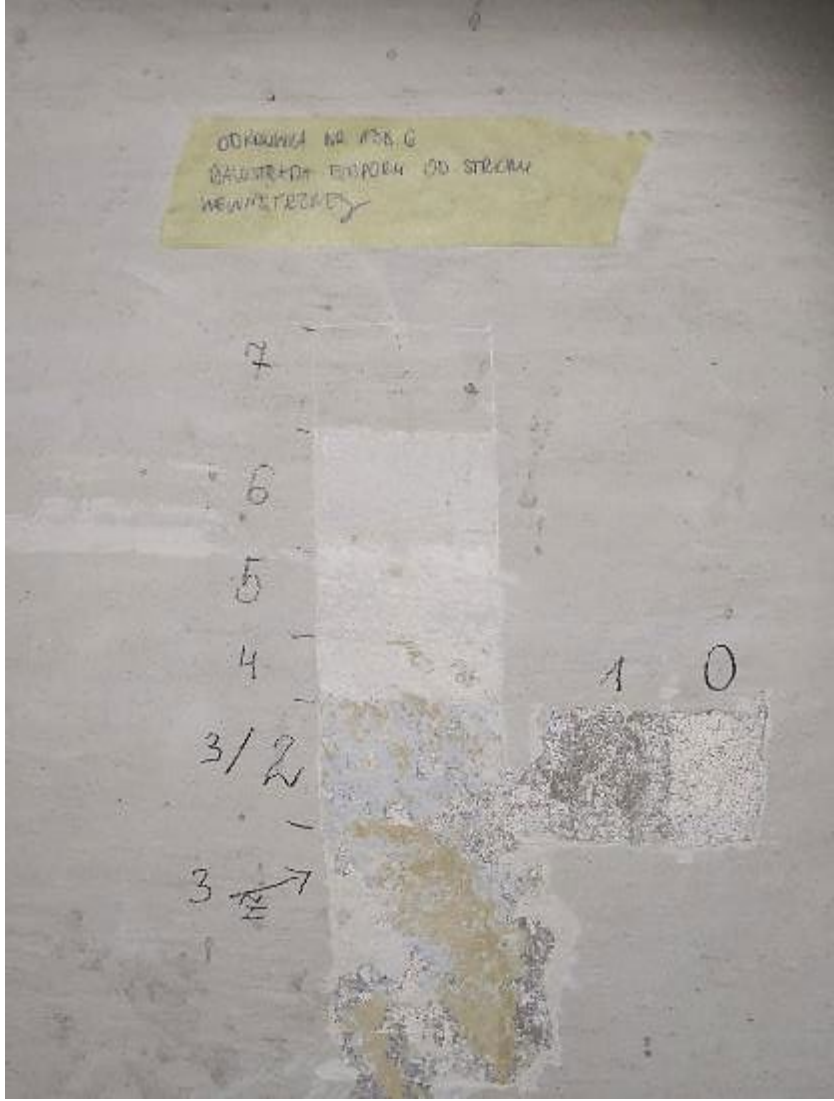
NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA
138.3a	Obramienie iluzorycznego okna – część pionowa ramy, z prawej strony
	
<p>Interpretacja wyników: Obramienie iluzorycznego okna, tak jak w poprzedniej odkrywce, w części pionowej również ma kolor ciemnoszary. Nie jest to jednolity odcień – posiada miejscami lekko brązowe zabarwienie. Zabieg ten naśladuje układ światłocienia na glifie okiennym. Po prawej widać wyraźnie jaśniejszą część ramy – analogicznie jak w okrywce 138.2a</p>	
NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA
138.3b	Obramienie iluzorycznego okna – część pionowa ramy, z prawej strony
	
<p>Interpretacja wyników: jw. Po prawej widać wyraźnie jaśniejszą część ramy – analogicznie jak w okrywce 138.2a. Dalejsza część ramy malowana analogicznie – w odcieniu szarości z czarnymi podcięciami i akcentami ochrowymi.</p>	

138.4 Pilaster między oknem iluzorycznym a prawdziwym

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA
138.4	Pilaster między oknem iluzorycznym a prawdziwym
	
Odkrywka	Wizualizacja
<p>Interpretacja wyników: Płyciny malowane na szaro, z wyraźnymi ciemnoszarymi pręgami. Rama – jaśniejsza, cieniowana – od wewnętrznej krawędzi ciemniejsza, od zewnętrznej – jaśniejsza. Kampanule oryginalnie szare.</p>	

138.6 Balustrada – część murowana od strony wewnętrznej

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
138.6	Balustrada – część murowana	<p data-bbox="1145 398 1444 712"> 0. Tynk 1. Szary 2. Gołębi (błękitno-szary) 3. Ugrowy jasny 4. Biały- gładź gipsowa 5. Biały 6. Jasnoszary 7. Kremowo-szary </p>
<div data-bbox="261 367 1098 1464" style="display: flex; align-items: center;"> </div> <p data-bbox="236 1503 1437 1599">Interpretacja wyników: Pierwotnie balustrada miała kolor szary. Zaobserwowano zmiany natężenia koloru – może to świadczyć o tym, że była to malarska marmoryzacja identyczna jak na drzwiach dzielących empore na 3 części.</p>		

138.7 Balustrada – część murowana (od strony wewnętrznej)

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
138.7	Balustrada – część murowana	<ul style="list-style-type: none"> 0. Tynk 1. Szary 2. Gołębi (błękitno-szary) 3. Ugrowy jasny 4. Biały- gładź gipsowa 5. Biały 6. Jasnoszary 7. Kremowo-szary
<p>Interpretacja wyników: Pierwotnie balustrada miała kolor szary. Zaobserwowano zmiany natężenia koloru – może to świadczyć o tym, że była to malarska marmoryzacja identyczna jak na drzwiach dzielących empore na 3 części. Posiada także ochrowo-żółte akcenty, co może świadczyć o tej samej redakcji kolorystycznej, co obramienia okien.</p>		

138.7 Ściana wschodnia, pomiędzy drzwiami a obramieniem otworu z kotarą

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA
138.7	Ściana wschodnia, pomiędzy drzwiami a obramieniem otworu z kotarą
	
<p>Interpretacja wyników: Ściana koloru ciemnoszarego. Zaobserwowano zmiany natężenia barwy, co może sugerować, że była to malarska marmoryzacja identyczna jak na drzwiach dzielących empore na 3 części.</p>	

138.8a Obramienie otworu z malowaną kotarą, część pionowa, po lewej stronie.

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA
138.8a	Obramienie otworu z malowaną kotarą, część pionowa, po lewej stronie.
	
<p>Interpretacja wyników: Obramienie malowane w stylu i kolorystyce identycznej z obramieniem iluzorycznego okna. Zastosowano odcienie szarości, z czarnymi podcięciami oraz ochrowymi akcentami.</p>	

138.8b   Obramienie otworu z malowaną kotarą, część pozioma, po lewej stronie.

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA
138.8b	Obramienie otworu z malowaną kotarą, część pozioma, po lewej stronie.
	
<p>Interpretacja wyników: Obramienie malowane w stylu i kolorystyce identycznej z obramieniem iluzorycznego okna. Zastosowano odcienie szarości, z czarnymi podcięciami oraz ochrowymi akcentami.</p>	

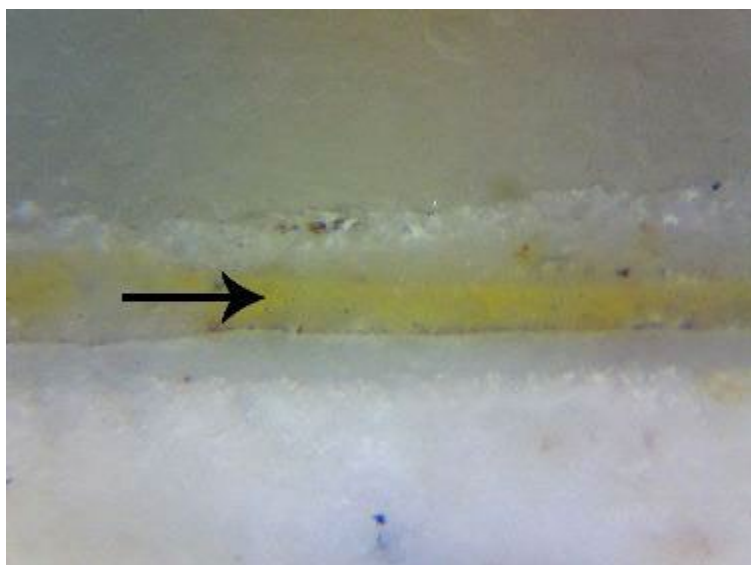
138.9 Pilaster przy drzwiach do pom. 137

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA
138.9	Pilaster przy drzwiach do pom. 137
	
Interpretacja wyników: Potwierdzenie wyników badań z odkrywki 138.4.	

138.10 Obramienie otworu z iluzjonistyczną kotarą

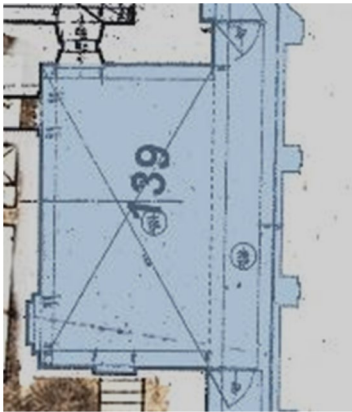
Nr	opis	w-wa chronolog.
1	Szare wymalowanie na wewnętrznej części ramy.	I
2	Ciemno szare wymalowanie na ramie sztukatorskiej.**	I
3	W zagłębieniach ramy widoczna żółta warstwa malarska. Zabieg pozwolił na uwypuklenie modelunku ramy.*	I
4	Ciemno szara warstwa malarska na ścianie	I
5	Warstwa wyrównująca (gips) pokryta białą warstwą malarską	II
6	Warstwa wyrównująca gipsu pokryta żółtą warstwą malarską	II

*, ** - na szarej warstwie malarskiej* znajduje się gruba warstwa w kolorze żółtym **, widoczne są też akcenty czarne. Wynik badań stratygraficznych może wskazywać, że mamy do czynienia z jedną warstwą chronologiczną.

Nr	Kolor	Opis warstwy
1	kremowy	tynk wapienno-piaskowy (nie można wykluczyć obecności gipsu)
2	jasnoszary	pobiałą wapienna z pojedynczymi cząstkami czarnymi; na fotografii w świetle elektronów odbitych widoczna na powierzchni dodatkowa warstwa
3	białokremowy	pobiałą wapienna
4	jasnobieżowy	warstwa widoczna w szczególności w świetle elektronów odbitych
5	czarny	warstwa zbudowana z drobnych czarnych cząstek
6	biało-żółty	warstwa malarska być może malowana mokre w mokre na pobiałe - w spodniej części warstwy widoczna cienka warstwa pobiału; w górnej części widoczne liczne ziarna żółte oraz pojedyncze brązowe i niebieskie Skład pierwiastkowy (Analiza 1): Ca, Si, S, Mg, Al, K, Fe. Interpretacja: węglan wapnia, glinokrzemiany, być może gips lub zasolenie siarczanami, pigmenty żelazowe.
7	biały	pobiałą wapienna

139 – WNĘKA NAD NAWĄ PÓŁNOCNĄ

Oznaczenie	139	
Nazwa obecna	wnęka nad nawą północną	
Nazwa dawna	pomieszczenie nad kapitularem	
Wymiary	?	

139.1 Kamienne odrzwia między pomieszczeniem 139 a 141, ściana zachodnia

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
139.1	Kamienne odrzwia między pomieszczeniem 139 a 141, ściana zachodnia	1.Szary 2.Biały 3.Jasnoszary 4.Biały 5.Kamień
		
Interpretacja wyników: Kamienne odrzwia malowane były laserunkowo na kolor szary na białym podkładzie.		

139.2 Ściana wschodnia, obramienie drzwi i pilaster

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
139.2	Ściana wschodnia, obramienie drzwi i pilaster	<ol style="list-style-type: none"> 1. Biały/żółty 2. Biały 3. Szary 4. Kremowa pobiała 5. Tynk
<p data-bbox="240 824 1417 925">Interpretacja wyników: Ściana pierwotnie pobielona kremową pobiałą i laserunkowo przemalowana na szaro. Podobne wymalowanie zachowało się na drzwiach pomiędzy pomieszczeniami 141 /139 oraz 139/138. Fotografia poniżej.</p> <div data-bbox="572 958 1094 1877" style="text-align: center;"> </div>		

139.3 Empora nad nawą płn., przęsło z malowidłem gotyckim, fragment ściany przylegający do prawego dolnego rogu obramienia malowidła

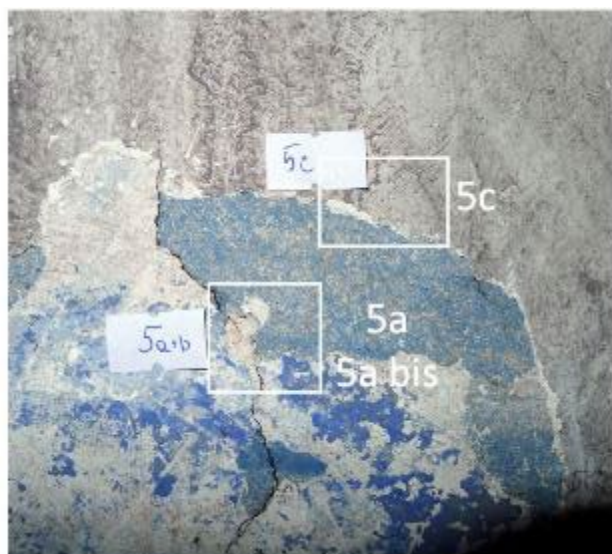
NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	WYNIKI
139.3	Empora nad nawą płn., przęsło z malowidłem gotyckim, fragment ściany przylegający do prawego dolnego rogu obramienia malowidła	<ol style="list-style-type: none"> 1. Żółta farba 2. Pobiąta 3. Tynk 4. Szara warstwa malarska 5. Pobiąta 6. Zielona warstwa malarska 7. Pobiąta 8. Pobiąta 9. Cienki tynk 10. Mur ceglany
		

Interpretacja wyników: Układ warstw wskazuje na XVIII-wieczny tynk i sztukaterie. Po nimi warstwa 4 - w odcieniach szarości i czerni (XVII w?) na pobiałe. Pod nią warstwa nr 6 (zielony). Nasuwa się skojarzenie (do sprawdzenia czy słuszne) z reliktem malowidła z pomieszczenia 137 (fot. poniżej).

139.4. Ściana północna, gotyckie malowidło

Numer oraz miejsce pobrania próbki	
1 - Jasna czerwień z dolnej części malowidła tuż nad przemurowaniem.	2 - Zieleń. Próbka pochodzi z fragmentów warstwy malarskiej zielonej leżących pod kompozycją.
3 - Tynk wtórny z oryginalną warstwą malarską. Próbka pochodzi z zamurowania niszy.	4 - Tynk oryginalny z zielenią.
5a - błękit z warstwą tynku podkładowego. 5a bis - błękit z warstwą przemalowania. 5c - błękit oryginalny z przemalowaniem.	6 - Żółcień z dolnej partii malowidła.
8 - Szarość z ceglanego cokołu.	Badania tynków z próbek 3, 4, 5a, 6 i 8 .

Wyniki przeprowadzonych badań umieszczono w załączniku „Badania stratygraficzne i identyfikacyjne warstw malarskich oraz tynków pobranych z niszy „gotyckiej” w poaugustiańskim zespole klasztorным w Żaganiu. W części I sprawozdania przedstawiono Badania stratygraficzne

i identyfikacyjne warstw malarskich, w części II badania porównawcze tynków. Poniżej wyciąg z podsumowania tych badań.

Badane malowidło charakteryzuje się heterogeniczną budową. Gotyckie przedstawienie przykryte jest w górnej partii przemalowaniami, natomiast w dolnej zostało zamurwane.

Na podstawie badań tynku i budowy stratygraficznej można stwierdzić, że tynk z malowidłem znajdujący pod przemurowaniem pochodzi z tej samej fazy co tynk z warstwami malarskimi znajdujący się nad przemurowaniem. Jednak próbki 5 i 6 pobrane z wyższej partii ściany wykazują inną budowę warstwową niż próbki 1-4 pobrane z partii przy przemurowaniu. W próbkach 1-4 warstwa malarska leży na odspojonych od podłoża 4 warstwach pobiół wapiennych (fazy chronologiczne I-IV). Podobnie w próbce 8 warstwa szara znajduje się na kilku pobiatach. Na pierwotny wystrój niszy składały się więc skromne pobiatały. Dlatego gotyckie malowidło zakwalifikowano do V fazy wystroju.

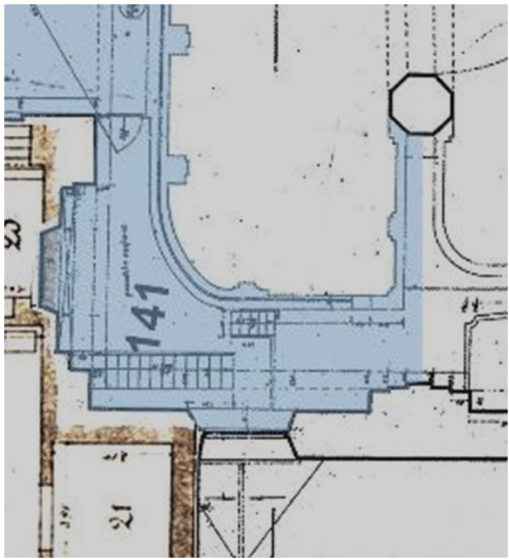
Kolejne nawarstwienia historyczne w partii nad przemurowaniem można prześledzić na przykładzie próbki 5, gdzie naliczono 5-6 warstw pobiół, na których znajduje się podmalowanie z drobno pokruszonej smalty o bardzo jasnym odcieniu, a na niej leży warstwa gruboziarnistej, wyraźnie niebieskiej smalty o wyższej zawartości kobaltu. W próbce 5c zidentyfikowano 6 pobiół przykrywających malowidło oraz również warstwę zacierki wapienno-piaskowej.

Więcej szczegółów w załączniku. Poniżej próba interpretacji chronologii zidentyfikowanych warstw.

Warstwa / warstwy	Charakterystyka warstwy	Faza chronologiczna
pobiatały na tynku	Pobiatały wapienne	Fazy I/IV
malowidło gotyckie	minia; zdegradowana zieleń miedziowa w kolorze brązowym (posnjakit, brochantyt) ¹ ; - żółcień cynowo-ołowiowa; biel ołowiowa; węgiel wapnia/kalcyt/; czerń węglowa; azuryt (być może pochodzi z przemalowania gotyckiego, a więc należałoby go wiązać z fazą VI)	Faza V
przemalowanie leżące bezpośrednio na gotyckim przedstawieniu	czerwień żelazowa; zieleń miedziowa o kolorze jasnozielonym (posnjakit, brochantyt)? azuryt?	Faza VI
przemurowania - tynk	zawiera <i>dobrze obtoczony piasek kwarcowy (rzeczny?)</i>	Faza VII
dekoracja malarska	warstwa malarska zawiera smaltę w dwóch odcieniach - do podmalowania jaśniejszą do wykończenia kompozycji ciemniejszą. Barwa pigmentu ciemniejszego przypomina barwę smalty z plafonu Neunhertza w żagańskiej bibliotece (1736).	Fazy X/XI

¹.Prosnjakit - niebiesko-zielony minerał, który czasami stosowano jako pigment. Występuje naturalnie w złożach malachitu. Przepisy na syntetyczne przygotowanie posnjakit podano w podręczniku malowania z końca XVIII wieku. Prosnjakit został również znaleziony jako produkt korozji brązu, gdzie uważa się, że jest prekursorem tworzenia się brochantytu <https://cameo.mfa.org/wiki/Posnjakite>

141 – CHÓR

Oznaczenie	141	
Nazwa obecna	Chór organowy	
Nazwa dawna	chór	
Wymiary	?	
Datowanie	po 1428? przebudowa po 1730	

Ryc. 14. Widok z pomieszczenia 141 w kierunku południowo-wschodnim. Widoczna balustrada i filar wspierający chór organowy w jego północnym narożniku. W głębi arkady nawy głównej i południowa ściana kościoła.

Ryc. 15. Ściana zachodnia. Widoczna odkrywka stratygraficzna nr 141.4 wykonana na obramieniu otworu okiennego.

Ryc. 16. Widok z pomieszczenia 141 w kierunku południowym. Widoczny bok prospektu organowego oraz, po prawej, fragment zachodniej ściany.

Ryc. 17. Ściana północna pomieszczenia 141. Widoczne iluzoryczne okno, pod nim szafa. Niżej drewniana kratka i balustrada.

Ryc. 18. Kamienne odrzwia, obecnie pomalowane na biało. Skrzydło drzwiowe z oryginalną marmoryzacją oraz podpisami (widoczne dtay 1788, 1792).

141.1 Filar wspierający chór organowy

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA
141.1	Filar wspierający chór organowy
	
<p>Interpretacja wyników: Filar malowany na szaro. Wyraźnie widoczne podkreślenie krawędzi płyciny ciemną linią. Kolor niejednolity, warstwa szara cienka, laserunkowa.</p>	

141.2 Żebro pilastra na ścianie zachodniej, po prawej stronie organów

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA
141.2	Żebro pilastra na ścianie zachodniej, po prawej stronie organów
	
<p>Interpretacja wyników: Żebro malowane na kolor szary.</p>	

141.2 Ozdobne łezki na filarze wspierającym chór organowy

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA
141.2	Ozdobne łezki na filarze wspierającym chór organowy
	
<p>Interpretacja wyników: Pozioma belka malowana na kolor ciemnoszary z czarnymi podcięciami. Łezki ciemnoszare z czarnymi podcięciami. Złocenie szlagmetalem wtórne, powojenne.</p>	

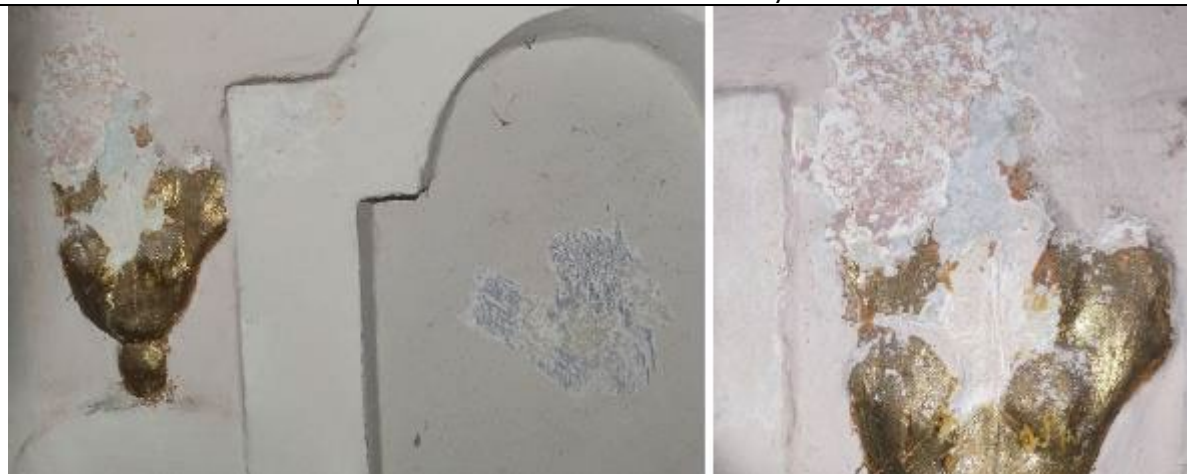

141.4 Obramienie okna na ścianie zachodniej

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA
141.4	Obramienie okna na ścianie zachodniej
	
<p>Interpretacja wyników: Obramienie okna malowane w odcieniach szarości z czarnymi podcięciami i akcentami ochrowymi. Wymalowanie tożsame z obecnym na obramieniu okien iluzorycznych w pomieszczeniu 138. Poniżej interpretacja graficzna wyników.</p>	

141.5 Kapitel pilastra na ścianie zachodniej, przy organach

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA
141.5	Kapitel pilastra na ścianie zachodniej, przy organach
	
<p>Interpretacja wyników: Kapitel malowany w kolorystyce identycznej do obramień – odcienie szarości z ciemnymi podcięciami i ochrowymi akcentami. Wysklepki jasnoszare z ciemniejszymi żebrami.</p>	

141.6 Balustrada empyry organowej, od strony nawy głównej

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA	
141.6	Balustrada empyry organowej, od strony nawy głównej, złocony liść	
		
<p>Interpretacja wyników: Tło malowane na ceglasto-różowy kolor. Wnętrze nisz ciemnoszare. Obramienie nisz – szaro-ugrowe. Kwiaty ugrowe, wtórnie (?) złoczone szlagmetalem.</p>		
		
Nr	Kolor	Opis warstwy
1	biały	tynek wapienno-piaskowy (nie można wykluczyć gipsu)
2	biały	pobiała wapienna
3	szaro-ugrowy)	fragment warstwy 2 lub relikw warstwy malarskiej zbudowanej z jasnego tła, w którym zatopione są pojedyncze ziarna żółte i cząstki czarne
4	brązowy	warstwa półprzezroczysta organiczna, miękka (wosk?)
5	złoty	płatek metalu Skład pierwiastkowy (Analiza 2): Cu, Zn. Interpretacja: szlagmetal .

141.7 Balustrada murowana chóru organowego, strona zewnętrzna – od nawy płn.

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA
141.7	Balustrada murowana chóru organowego, strona zewnętrzna – od nawy północnej
 <p>The photograph shows a vertical section of a masonry balustrade. The surface is covered in multiple layers of paint. A prominent layer is a light pinkish-rose color. Below it, there are patches of a darker, reddish-pink color and some areas of a light grey or off-white color. A yellow label at the top contains handwritten text: 'KONWERSJA 141.7', 'BALUSTRADA CHÓRU ORGANOWEGO', 'OD STRONY NAWY PÓŁNOCNEJ'. Two white labels with the numbers '49' and '50' are attached to the wall. The masonry itself is visible in some areas, showing a rough, textured surface.</p>	
<p>Interpretacja wyników: Nisze malowane pierwotnie na kolor ciemnoszary. Obramienia szare o ochrowym zabarwieniu. Koła szare. Tło sztukaterii, obecnie różowe: tynk, na kremowej pobiele niewielkie fragmenty zachowanej warstwy pierwotnej (kolor ceglasto-różowy), pokryte bezpośrednio ciemnoszarą farbą. Ciemnoszary pobielony i pomalowany na różowo.</p>	

141.8 Ściana zach. pod oknem, przy schodach prowadzących z chóru do nawy płn.

NR ODKRYWKI		MIEJSCE BADANIA
141.8		Ściana zachodnia pod oknem, przy schodach prowadzących na chór
		
Nr	Kolor	Opis warstwy
1	kremowy	warstwa biała z pojedynczymi cząstkami czarnymi; porowata
2	białokremowy	pobiałą zbudowaną z białych ziaren oraz pojedynczych czarnych cząstek
3	szarokremowy	warstwa o morfologii odpowiadającej warstwie podległej; ale o bardziej szarym, półprzezroczystym tle, co być może jest związane z przenikaniem spoiwa
4	czarny	warstwa zbudowana z drobnych czarnych cząstek Skład pierwiastkowy (Analiza 1): Ca, Si, S, Al, Mg, Na, Fe. Interpretacja: czern węglowa, węgiel wapnia , krzemiany, niewielka gipsu lub zasolenia siarczanami, niewielka ilość związków żelaza.
5	białokremowy	fragment pobiałą
interpretacja wyników: Ściana malowana na szaro, z wyraźnymi różnicami w nasyceniu – od bardzo jasnego do grafitowego. Prawdopodobnie marmoryzacja.		

141.9 Lizena przy kamiennych drzwiach oddzielających pomieszczenie 141 od 139

NR ODKRYWKI		MIEJSCE BADANIA
141.9 i próbka 141.9P		Lizena przy kamiennych drzwiach oddzielających pomieszczenie 141 od 139
		
Nr	Kolor	Opis warstwy
1	biało-kremowy	warstwa pobiały wapiennej o ciepłym odcieniu
2	szary	warstwa malarska szara: węglan wapnia, <u>biel ołowiowa lub zmieniony pigment ołowiowy</u> , pigmenty żelazowe, glinokrzemiany.
3	kremowy	pobiała wapienna o ciepłym odcieniu
4	szary	warstwa malarska szara: czerń węglowa, węglan wapnia, krzemiany, niewielka gipsu lub zasolenia siarczanami, niewielka ilość pigmentów żelazowych.
5	kremowy	warstwa o morfologii zbliżonej do warstwy nr 3
6	białokremowy	pobiała o chłodniejszym, bardziej białym odcieniu niż warstwa 5 i 3
<p>Interpretacja wyników: Wszystkie warstwy po 1730. Ściana malowana na szaro, z wyraźnymi różnicami w nasyceniu – od bardzo jasnego do grafitowego. Prawdopodobnie dwie następujące po sobie warstwy malowanej marmoryzacji.</p>		

141.10 Kamienne odrzwia oddzielające pomieszczenie 141 od 139, ościeżnica, po lewej stronie

Kamienne odrzwia, obecnie pomalowane na biało. Skrzydło drzwiowe z oryginalną marmoryzacją oraz podpisami. **Widoczna data 1792**. Podobna marmoryzacja odkryta na wewnętrznej części balustrady. Odkrytki stratygraficzne sugerują, że dekoracja malarska kościoła wykonana była właśnie w tych odcieniach i w tym stylu.

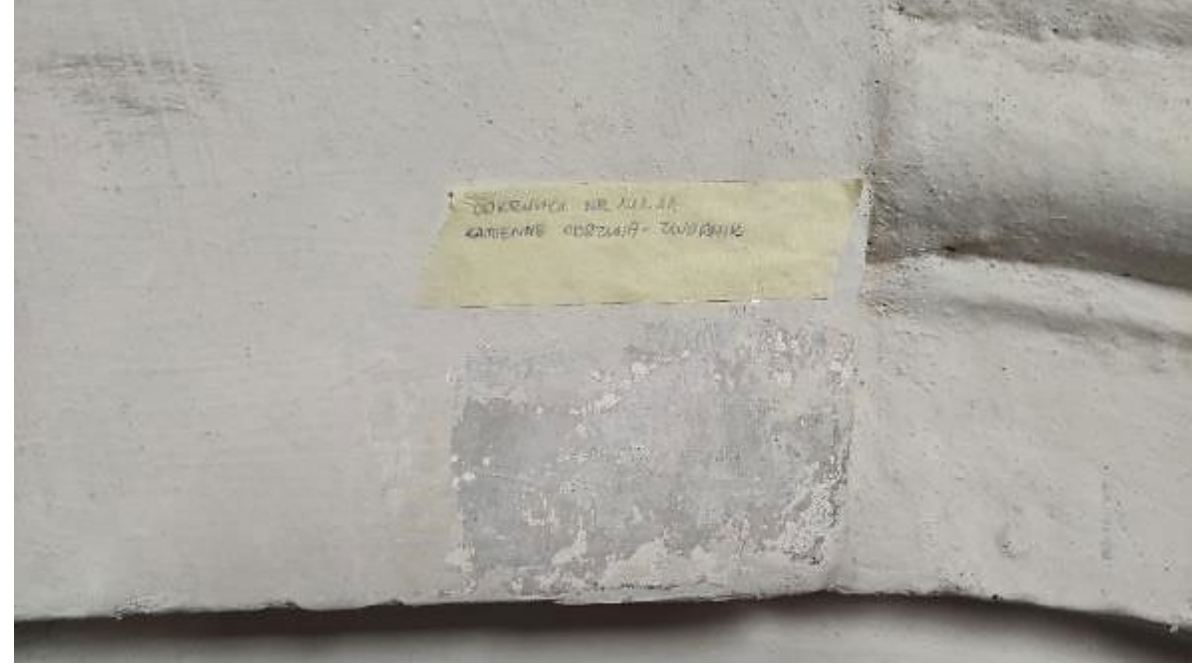

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA
141.10	Kamienne odrzwia oddzielające pomieszczenie 141 od 139, ościeżnica, po lewej stronie

Interpretacja wyników: Odrzwia malowane na szaro, z walorowym podkreśleniem trójwymiarowości – jaśniejsze tony w elementach wypukłych, ciemniejsze we wklęsłych. Widoczne śladowo zachowane ochrowe akcenty podobne do stosowanych w przypadku wymalowania obramień okien.

141.11 Kamienne odrzwia - zwornik

NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA
141.11	Kamienne odrzwia - zwornik
	
<p>Interpretacja wyników: Zwornik malowany na szaro, z ciemniejszymi krawędziami. Prawdopodobnie zabieg mający na celu naśladowanie kamienia.</p>	

141.12 Kamienne odrzwia – łuk, z lewej strony

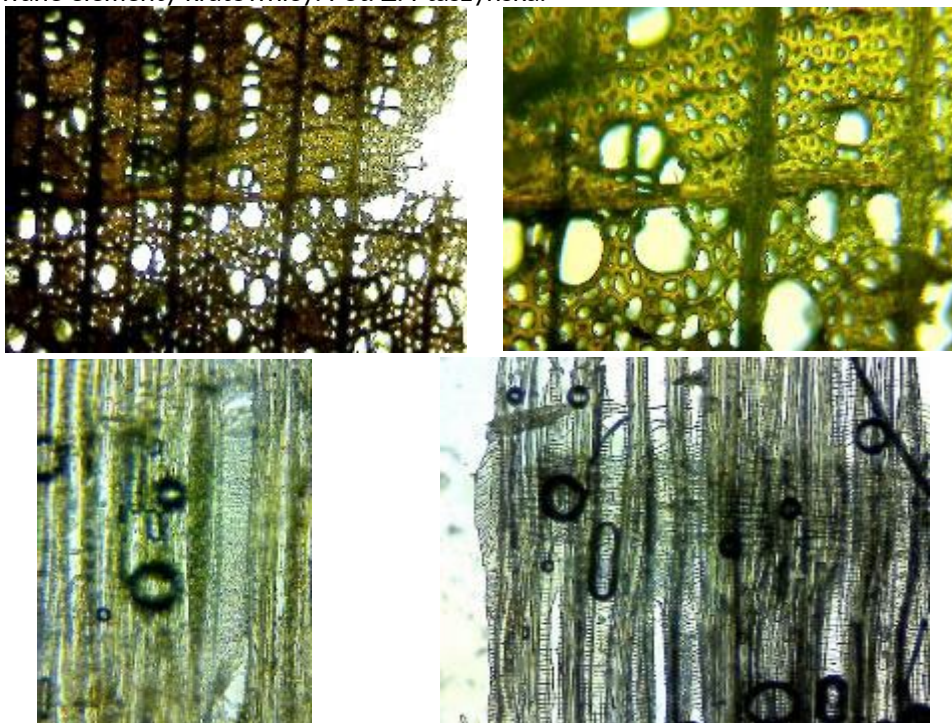
NR ODKRYWKI	MIEJSCE BADANIA
141.12	Kamienne odrzwia – łuk, z lewej strony
	
<p>Interpretacja wyników: Łuk malowany na szaro, z ciemniejszymi krawędziami. Prawdopodobnie zabieg mający na celu naśladowanie kamienia.</p>	

138 141 CHÓR/EMPORA - ELEMENTY DREWNIANE

138.11 Drewniana kratownica z balustrady chóru.

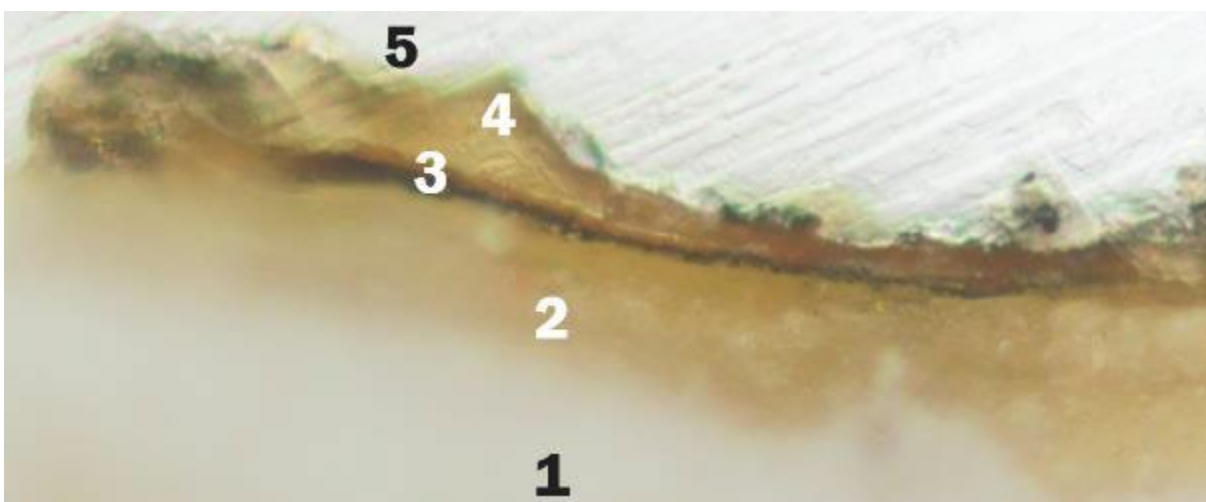
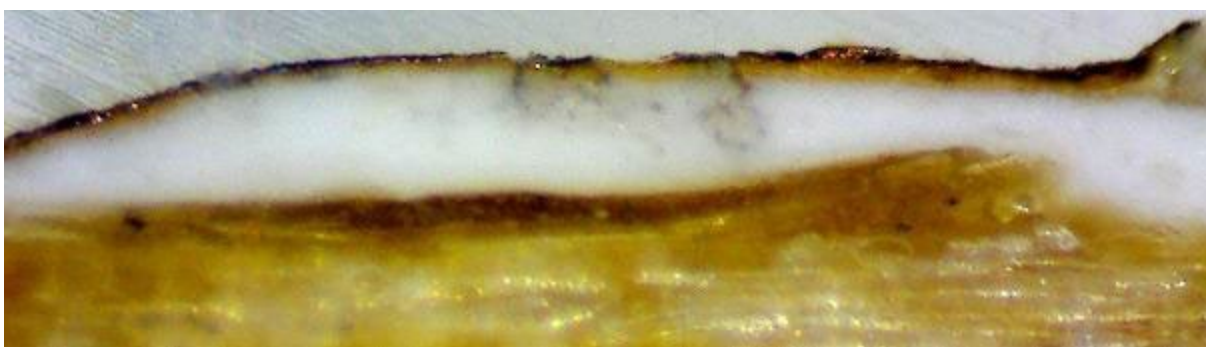

Zdemontowane elementy kratownicy. Fot. Z. Ptaszyńska.

Próbka drewna 138.11 w świetle spolaryzowanym: Lipa (Tilia). Fot. Z. Ptaszyńska.

Nr	Kolor	Opis warstwy	w-wa chronologiczna
0	ugrowy	drewno	I
1	biały	zaprawa	I
2	jasno- żółty	Pulment/podkład po złoceniu. Biel ołowiowa lub masykot, żółcień żelazowa pochodzenia ziemnego, węglan wapnia.	I
3	złoty	cienki płatek metalu (Cu, Ca, S, Cl, Zn, Si, Al.): szlagmetal .	I
4	brą- zowy	warstwa półprzezroczysta organiczna - prawdopodobnie miksion	II
5	złoty	fragmety zielone, czarne i złote (Cl, Cu, Ca, Si, Al, Mg, Fe, Zn):: szlagmetal zdegradowany pod wpływem związków chloru, węglan wapnia.	II

Krata wykonana z drewna lipowego. Główna część ramki z kratą i liśćmi akantu wykonane z jednego kawałka drewna – kwiatki i płomień stanowią oddzielne elementy łączone na klej i wpust. Drewno przeklejone klejem i pokryte cienką warstwą gruntu. Pierwotne złocenia na żółtym pulmencie: szlagmetal !??. Badania laboratoryjne wykazały obecność wtórnej pozłoty położonej na miksion – również wykonanej szlagmetalem! Na rewersie widoczne malowane białą farbą żyłowania – jak przy marmoryzacji.

141.17 Drewniana kratownica z balustrady chóru.

Partię elementu oczyszczono z zabrudzeń wodą. Analogicznie do elementu 138.11 pierwotne złocenia szlagmetalem na żółtym pulmencie. Badania laboratoryjne wykazały obecność wtórnej pozłoty położonej na mikstion, również wykonanej szlagmetalem!

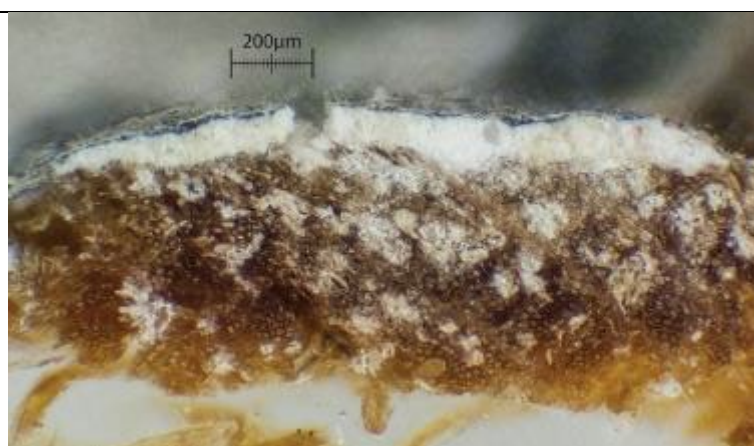
Rewers pomalowany białą farbą. W dolnej części widoczne przemalowanie brązową farbą olejną, którą pomalowany został wtórnie blat balustrady na chórze.

141.18 drewniana przegroda (rewers)

Próbka 1E błękit z drewnianej przegrody, empora nad nawą północną, pierwsza drewniana przegroda za szafami zakonników
układ warstw określony na podstawie stratygrafii, od góry:

1. zielono-błękitna
2. biała
3. drewno

Próbka 2E
układ warstw określony na podstawie stratygrafii, od góry:

1. zielono-błękitna
2. biała
3. drewno

Element pokryty białą zaprawą, na której dość cienka warstwa błękitno-zielonkawego opracowania malarskiego.

141.15 Drewniana balustrada Neogotycka

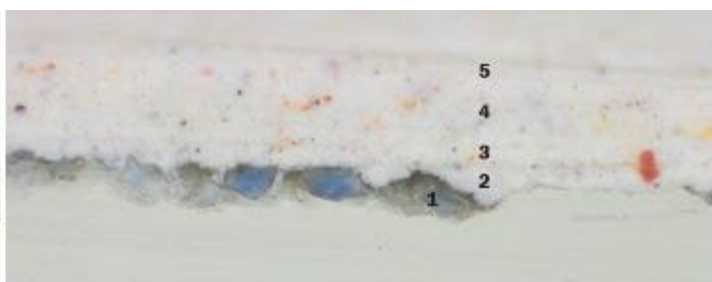
Drewniana balustrada neogotycka na chórze – element pokryty wtórnie farbą olejną. Jedyne w zagłębieniach widoczne są fragmenty wcześniejszej warstwy malarskiej. Ze względu na brak możliwości odstonięcia wcześniejszych warstw podjęto decyzję o pobraniu próbki do badań stratygraficznych.

Nr	Kolor	Opis warstwy (od dołu)	Interpretacja
1	czzerwony	warstwa malarska	żółcień żelazowa pochodzenia ziemnego, biel barytowa
2	ugrowy	warstwa malarska	
3	żółty	cienka warstwa malarska żółta; granica z warstwą nadległą płynna	
4	czarny	cienka warstwa	
5	pomarańczowo-żółty	warstwa malarska	
6	szaro-pomarańczowy	prawdopodobnie część warstwy nr 5 z większą ilością czarnych cząstek pochodzenia biotycznego (strzępki grzybni)	
7	czarny	cienka warstwa	
8	jasnoszary	warstwa malarska	biel tytanowa, barytowa,
9	biały (jasnoróżowy)	warstwa malarska	cynkowa

W szlifie widoczne jest kilka warstw żółcień i czerni zbliżonych do siebie wyglądem. Najstarsza warstwa zawiera pigmenty ołowiowe.

141.16 Tralka balustrady na chór

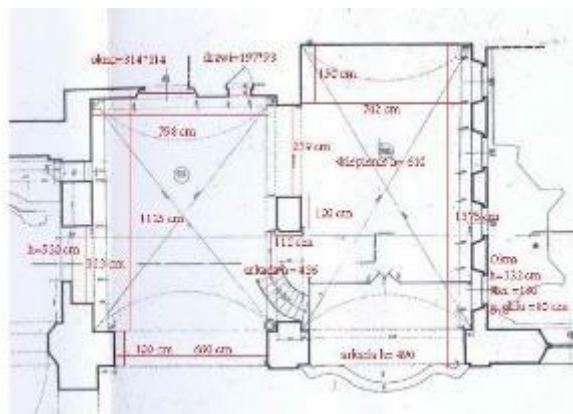
Nr	Kolor	Opis warstwy
1	brązowo-niebieski	pojedyncze duże, niebieskie, o szklistym przełomie ziarna zanurzone w półprzezroczystym jasnobrązowym tle: smalta
2	jasnoróżowy	warstwa malarska drobnoziarnista z białego tła i ziaren barwnych: żółtych, pomarańczowych, czerwonych, czarnych
3	jasnoróżowy	jw.
4	jasnoróżowy	jw.
5	jasnoróżowy	jw.

Tralki balustrady malowane na kolor kremowy, po jego usunięciu widoczne pozostałości niebieskiej warstwy malarskiej z czarnym żyłkowaniem - marmoryzacja. W wykonanym szlifie, pod warstwą wtórnego wymalowania olejnego widoczne są duże ziarna błękitnego pigmentu. **SMALTA.**

Aneks - 137 - CHÓR ZAKONNY (Empora nad prezbiterium)

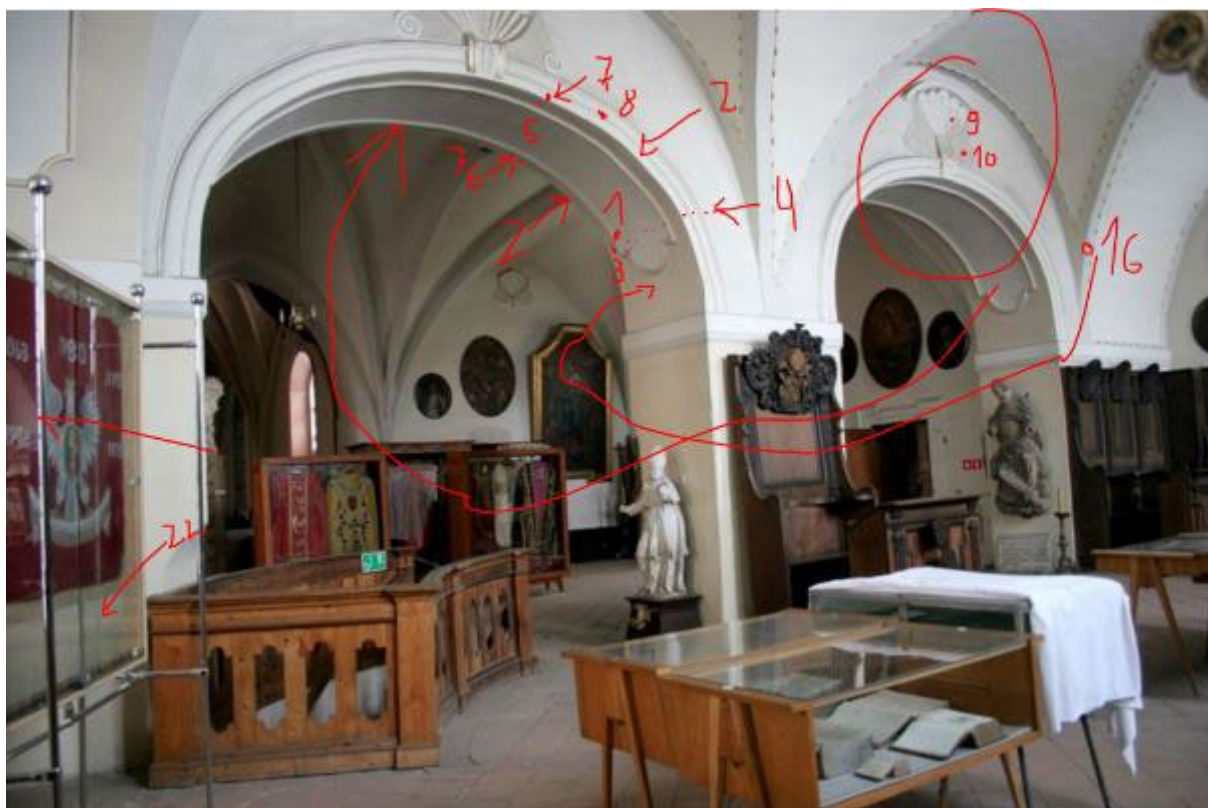
Chór zakonny oraz prezbiterium poddano pracom konserwatorsko-restauratorskim w latach 2020 -2022 (f-my Lapis i ArtNova). Rozwiązanie kolorystyczne wprowadzone podczas tych prac to kremowa monochromia pokrywająca całość powierzchni sklepień i ścian jak i detalu sztukatorskiego. Zaakcentowano różem jedynie pola tarcz pod sklepieniami i nad otworami oraz wyeksponowano świadki dawnych polichromii. Z wielu względów właściwie nie uwzględniono śladów XVIII-wiecznej kolorystyki.

Ryc. 19. Chór zakonny, stan obecny (sierpień 2023).

Uznaliśmy za celowe dołączenie tutaj wyników rozpoznania kolorystyki na chórze zakonnym, które przeprowadziliśmy w 2013 r. w związku z planowanymi tam wówczas pracami, do których wtedy nie doszło, a które miały towarzyszyć pracom w bibliotece klasztornej, które wykonano w latach 2015-2018. W pom. 137 (chór zakonny) natknięto się na pozostałości dekoracji malarskich, które odczytujemy jako warstwy XVIII-wieczne. Ponieważ głównym celem badawczym zaprezentowanych wyżej odkrywek w obrębie nawy płn. była próba identyfikacji XVIII-wiecznej kolorystyki wewnątrz, wydaje się, że śladowo uchwytna kolorystyka empory zakonnej dopełnienia obraz XVIII-wiecznego wnętrza kościoła, jaki zarysował się w toku obecnie przeprowadzonych badań nawy północnej i przyległych kaplic.

Sprawozdanie z odkrywek wykonanych w 2013 r.

Ryc. 20. Pom. 137. Lokalizacja sond wykonanych w 2013 r. (Archiwum Monument Service).

1	<p>Pole wewnątrz sztukaterii</p> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Cegła 2. Bardzo gruba jednorodna wwa zaprawy (ok 4cm) 3. Cienka pobiata 4. Farba wapienna
2	<p>Sztukateria arkady</p> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Cegła 2. Bardzo gruba jednorodna wwa zaprawy (ok 4cm) 3. Żółtawa pobiata (stwardniała) 4. Ciemnoszara warstwa malarska, krucha 5. Warstwy pobiata (kilka) 6. Farba wapienna
3	<p>Tło wokół sztukaterii</p> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Cegła 2. Bardzo gruba jednorodna wwa zaprawy (ok 4cm) 3. Żółtawa pobiata (stwardniała) 4. Resztki bardzo jasnej szarej warstwy malarskiej 5. Warstwy pobiata (kilka) 6. Farba wapienna

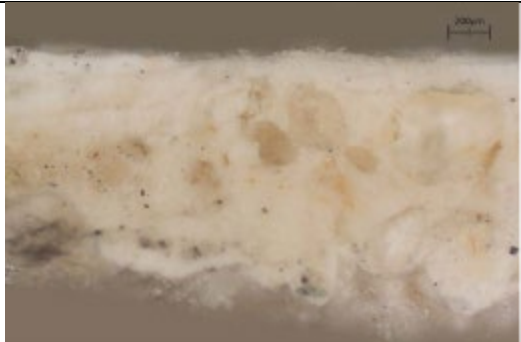

4	<p>Pendentyw – tło</p> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Cegła 2. Bardzo gruba jednorodna wwa zaprawy (ok 4cm) 3. Żółtawa pobiata (stwardniała) 4. Resztki bardzo jasnej szarej warstwy malarskiej 5. Warstwy pobiata (kilka) 6. Farba wapienna
5	<p>Podłucze od strony okna - płaskie obramienie</p> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Cegła 2. Bardzo gruba jednorodna wwa zaprawy (ok 4cm) 3. Żółtawa pobiata (stwardniała) 4. Szarość jasna z ciemniejszym podkreśleniem zewn. krawędzi podłucza 5. Warstwy pobiata (kilka) 6. Farba wapienna
6	<p>arkada płaszczyna pod wałkiem</p> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Cegła 2. Bardzo gruba jednorodna wwa zaprawy (ok 4cm) 3. Żółtawa pobiata (stwardniała) 4. Szarość jasna z ciemniejszym podkreśleniem zewn. krawędzi podłucza 5. Warstwy pobiata (kilka) 6. Farba wapienna

7	<p>Jw.</p> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Cegła 2. Bardzo gruba jednorodna wwa zaprawy (ok 4cm) 3. Żółtawa pobiata (stwardniała) 4. Szarość jasna z ciemniejszym podkreśleniem zewn. krawędzi podłusza 5. Warstwy pobiata (kilka) 6. Farba wapienna
8	<p>Wałek ze złoceniem</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Cegła 2. Bardzo gruba jednorodna wwa zaprawy (ok 4cm) 3. Profil wyprowadzony w zaprawie wapiennej 4. Pobiata (stwardniała) 5. Warstwa różowo-fioletowa- jasna b.cienka i krucha 6. Warstwy pobiata (kilka) 7. Pożłota (brąza w farbie)

9.	Sztukateria – muszla	<ol style="list-style-type: none"> 1. Cegła 2. Bardzo gruba jednorodna wwa zaprawy (ok 4cm) 3. Profil wyprowadzony w zaprawie wapiennej 4. Żółtawa pobiata (stwardniała) 5. Bardzo jasny szary kolor 6. Pobiata 7. Farba wapienna
10.	Sztukateria -- pole tła muszla 	<ol style="list-style-type: none"> 1 Cegła 2 Jednorodna wwa zaprawy (ok 4cm) 3 Żółtawa pobiata (stwardniała) 4 Czerwień (szarawa, zgaszona cynobrowa) 5 krucha cienka pobiata 6 nieco ciemniejsza, szarawa „karminowa” czerwień 7 Pobiata lub cienka zacierka 8 Czerwono-fioletowa warstwa farby (klejowej?) 9 Farba wapienna
		stratygrafia 10 układ warstw od góry: <ol style="list-style-type: none"> 1. różowa 2. biała 3. czerwona
11.	Arkada od strony kościoła – tło podłucza 	<ol style="list-style-type: none"> 1 Cegła 2 Bardzo gruba jednorodna wwa zaprawy (ok 4cm) 3 Żółtawa pobiata (stwardniała) 4 białoszara chłodna pobiata 5 Szara gruba warstwa malarska na pobiacie 6 Dwie warstwy – nierozdzielne pobiaty 7 Farba wapienna

		<p>stratygrafia 11</p> <p>układ warstw od góry:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. biała 2. tynk
<p>12.</p>	<p>Jw., głębsza odkrywka pokazująca grubość zaprawy Arkada od strony kościoła -- tło podłucza</p> 	<ol style="list-style-type: none"> 1 Cegła 2 Bardzo gruba jednorodna wwa zaprawy (ok 4cm) 3 Żółtawa pobiata (stwardniała) 4 białoszara chłodna pobiata 5 Szara gruba warstwa malarska na pobiale 6 dwie warstwy – nierozdzielne pobiaty 7 Farba wapienna
<p>13.</p>	<p>Pole rozety sztukatorskiej</p> 	<ol style="list-style-type: none"> 1 Cegła 2 Bardzo gruba jednorodna wwa zaprawy (ok 4cm) 3 Żółtawa pobiata (stwardniała) 4 szara warstwa malarska na pobiale 6 warstwy (kilka) – nierozdzielne pobiaty 7 Farba wapienna
<p>14.</p>	<p>Wątek rozety</p> 	<ol style="list-style-type: none"> 1 Cegła 2 Bardzo gruba jednorodna wwa zaprawy (ok 4cm) 3 pobiata 4 szara warstwa malarska na pobiale 5 fragmenty ugrowej warstwy malarskiej 6 warstwy (kilka) – nierozdzielne pobiaty 7 Farba wapienna

		<p>stratygrafia 14</p> <p>układ warstw od góry:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. biała 2. biała 3. żółta 4. biała 5. biała
15.	Złożony walek rozety 	<ol style="list-style-type: none"> 1 Cegła 2 Bardzo gruba jednorodna wwa za- prawy (ok 4cm) 3 zaprawa wapienna formująca walek pobiałą 4 pobiałą 5 szara warstwa malarska na pobiale 6 pobiałą 7 jasno różowa warstwa malarska 8 warstwy pobiał 9 złota powłoka farba (brąza ?)
		<p>stratygrafia 15</p> <p>układ warstw od góry:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. żółty metal 2. półprzezroczysta - mikstion 3. biała
16	Żebro	<ol style="list-style-type: none"> 1 Cegła 2 Bardzo gruba jednorodna wwa za- prawy (ok 4cm) 3 kilka warstw pobiał 4 farba wapienna jasno szara
17	wysklepka	<ol style="list-style-type: none"> 1 Cegła 2 Bardzo gruba jednorodna wwa za- prawy (ok 4cm) 3 kilka warstw pobiał 4 farba wapienna biała

18	<p>żebro</p>	<p>1 Cegła 2 Bardzo gruba jednorodna wwa za- prawy (ok 4cm) 3 pobiata z resztkami jasnoszarej warstw malarskiej 4 Pobiaty 5 farba wapienna jasnoszara</p>
19	<p>Glif okienny</p> 	<p>1 Cegła 2 Bardzo gruba jednorodna wwa za- prawy (ok 4cm) 3 żółtawa twarda pobiata 4 resztki jasnoszarej warstw malarskiej 5 Gruba warstwa pobiata nierozdzielają- cych się 6 farba wapienna biała</p>
20	<p>Portal i ściana przy portalu ŚCIANA</p> 	<p>1 Cegła 2 Bardzo gruba jednorodna wwa za- prawy (ok 4cm) 3 ciemna, żółtoszara pobiata 4 warstwa szara ciemna 5 gruba warstwa pobiata 6 farba wapienna biała</p>

<p>21</p>	<p><i>Portal i ściana przy portalu - Wątek</i></p> 	<ol style="list-style-type: none"> 1 Cegła 2 Bardzo gruba jednorodna wwa zaprawy (ok 4cm) 3 watek z zaprawy wapiennej 4 Ciemno żółtawa pobiata 5 Resztki warstwy ciemno szarej 6 pobiaty (gruba warstwa) 7 zacierki wapienno-piaskowe 6 farba wapienna biała
<p>22</p>	<p><i>Cokół arkady</i></p> 	<ol style="list-style-type: none"> 1 Cegła 2 Bardzo gruba jednorodna wwa zaprawy (ok 4cm) 3 pobiata 4 jasno szara warstwa 5 cienka pobiata 6 farba wapienna biała

Wnioski

Tynk w większości badanego obszaru wydaje się być XVIII-wieczny. Wszędzie występują ślady barwne warstwy historyczne, leżące na pierwszej warstwie pobiaty, głównie na elementach sztukatorskich. Technikę (spoiwo) należy określić w dalszych badaniach. Kolory są delikatne, głównie szarość, odcienie różu i czerwieni, oraz żółcień. Sposób opracowania szarości na elementach sztukatorskich przypomina nieco opracowanie w bibliotece klasztornej. **Ujawnione warstwy dają przesłanki do odczytania XVIII-wiecznej kolorystyki całej przestrzeni empory zakonnej w powiązaniu z nawą płn.**

4. Spis ilustracji

Ryc. 1. Zakres badań i programów prac konserwatorskich na poziomie „0” (poziom naw kościoła). Opracowano na podstawie rysunku archiwalnego przechowywanego w zasobach Instytutu Herdera do Badań Historycznych nad Europą Środkowo-Wschodnią – Instytut Wspólnoty Leibniza, sygn. 243831, opracował M. Kozarzewski.....	8
Ryc. 2. Zespół poaugustiański w Zaganiu. Klasztor i kościół - rzut piętra - numeracja pomieszczeń. Zakres badań i programów prac konserwatorskich na poziomie „1” (empora). Podkład wykonano na zestawieniu fot. 243833 Bildkatalog, Herder Institut, Marburg oraz rysunku nr 3 z Inwentaryzacji Kąsinowskiego z zespołem 1959/60 (z zasobów WUOZ w Zielonej Górze).	9
Ryc. 3. Północna ściana nawy bocznej północnej. Na pierwszym planie arkada oddzielająca część oznaczoną 028.1 od 0.28.a. Na fotografii obok wschodnia część arkady pod emporą z widocznymi odkrywkami stratygraficznymi w obrębie ślepej arkady, archiwolty, podniebienia łuku z kasetonem. Po lewej wschodnia ściana nawy północnej z widocznymi odkrywkami stratygraficznymi. W głębi pomieszczenie 026.	49
Ryc. 4. Pod przemalowaniami częściowo zachowana najstarsza, XVIII-wieczna warstwa malarska: szaro-ugrowe opracowanie leżące bezpośrednio na pobiale i wyprawie. Kapitel malowany w różnych odcieniach szarości, które podkreślają formę rzeźbiarską.....	50
Ryc. 5. W ubytkach wierzchnich warstw (przemalowań) widoczne szare opracowanie malarskie profilu sztukatorskiego arkady.	51
Ryc. 6. W odkrywkach, pod przemalowaniami, widoczna częściowo zachowana, szara, gładko opracowana powierzchnia tynku i profili sztukatorskich.....	52
Ryc. 7. Pilaster. Odkrywka 028.3.1	83
Ryc. 8. Odkrywka 028.3.1 - paleta kolorystyczna.....	83
Ryc. 9. Kaplica Najświętszego Sakramentu (029).....	104
Ryc. 10. Kaplica Chrztelna (031).....	123
Ryc. 11. Klatka schodowa (037).037.1 Glif okienny, po lewej stronie	143
Ryc. 12. Empora organowa z lożą opacką.(138).....	147
Ryc. 13. Empora nad nawą ptn. Widok w kier. wsch. i widok w kierunku zachodnim. (138).	153
Ryc. 14. Widok z pomieszczenia 141 w kierunku południowo-wschodnim. Widoczna balustrada i filar wspierający chór organowy w jego północnym narożniku. W głębi arkady nawy głównej i południowa ściana kościoła.....	171
Ryc. 15. Ściana zachodnia. Widoczna odkrywka stratygraficzna nr 141.4 wykonana na obramieniu otworu okiennego.	171
Ryc. 16. Widok z pomieszczenia 141 w kierunku południowym. Widoczny bok prospektu organowego oraz, po prawej, fragment zachodniej ściany.	171
Ryc. 17. Ściana północna pomieszczenia 141. Widoczne iluzoryczne okno, pod nim szafa. Niżej drewniana kratka i balustrada.	171
Ryc. 18. Kamienne odrzwia, obecnie pomalowane na biało. Skrzydło drzwiowe z oryginalną marmoryzacją oraz podpisami (widoczne dtay 1788, 1792).	171
Ryc. 19. Chór zakonny, stan obecny (sierpień 2023).....	188
Ryc. 20. Pom. 137. Lokalizacja sond wykonanych w 2013 r. (Archiwum Monument Service).	189